

3 RODNA GRUDA

marec 1967

revija Slovenske izseljenske matice

Slika na naslovni strani:

Prekmurski lončar obliva izdelke z raztopino svinčene glajenke. Foto: Sandi Sitar

RODNO GRUDO izdaja Slovenska izseljenska matica v Ljubljani. Uredništvo in uprava: Ljubljana, Cankarjeva cesta 1/II. Ureja uredniški odbor. Glavna urednica ZIMA VRŠČAJ. Urednika: INA SLOKAN in JOŽE PREŠEREN.

Grafično oblikovanje: Spela Kalin in Sašo Mächtigt.

Izhaja dvanaajstkrat na leto. V poletnem času izideta dve številki skupno. Letna naročnina za prekomorske dežele je 5 ZDA dolarjev. Za plačila iz inozemstva: devizni račun pri Splošni gospodarski banki 501-620-5-3204-10-4; za dinarska plačila 501-8-51. Poština plačana v gotovini. Tisk tiskarne »Toneta Tomšiča« v Ljubljani.

OB GREGORČIČEVI PROSLAVI

Rodno grudo in Slovenski izseljenski koledar rad berem. V novembrski številki mi je bil še posebno všeč članek Rada Vouka ob 60-letnici smrti pesnika Simona Gregorčiča. Avtor čustveno opisuje to veličastno slavlje v Vrsnem, da se bralec kar ustavi, da zajame vso milino, vso prizadetost pesnika za svoj trpeči narod in vso ljubezen našega ljudstva do njega. »Kakor bron so donele besede Staneta Severja, ko je recitiral pesmi »Soči« in »V pepelnih noči« in tisoč src je prisluhnilo tem besedam goriškega slavčka.«

Spomin mi beži nazaj v tista leta italijanske okupacije naših krajev, ko smo fantje in dekleta iz treh vasi — Materija vas, Rakitnik in Žeje z navdušenjem peli pri pevskem zboru »Javornik« (pevovodja učitelj M. Požar) tudi Gregorčičevo »Nazaj v planinski raj«. Prav tako smo peli leta 1925 tudi pri pevskem zboru »Ljubljanski Vrh« v Detroitu, Michigan. Kako daleč nazaj je danes vse to. Danes naša društva samo še životarijo. Bridko in boleče je to za nas izseljence tukaj, ko vemo, da ne bo nikoli več lepše.

Jakob Gorup, Detroit, Michigan, ZDA

Hvala za redno pošiljanje vaše lepe in zanimive revije, ki nas vsak mesec ponovno razveseli. Še posebno se vam zahvaljujem za sliko pesnika Simona Gregorčiča v enajsti številki preteklega letnika, kakor tudi Radu Vouku za zanimiv članek ob 60-letnici smrti našega goriškega slavčka, ki je s pesmijo posejal naše trate in planine in iz česar je vzkliklo tisočero cvetje, ki ste ga ta dan Slovenci zbrali v neovenljiv šopek.

Ker je moja naročnina za letos že plačana, vam prilagam 200 frankov kot pomoč Rodni grudi, 300 frankov pa je za hišo Simona Gregorčiča.

Katarina Čargo, Serraing, Belgija

Veseli nas, da ste zadovoljni z našim člankom o Gregorčičevi proslavi. Tudi v bodoče si bomo prizadevali, da bodo članki čim kvalitetnejši in da bodo tudi po vsebini odgovarjali čim večjemu krogu bralcev. Še posebna zahvala za prispevek našemu tiskovnemu skladu in za Gregorčičev muzej.

Vabimo tudi ostale naročnike in bralce, da nam pišejo o tem, kaj jim v naših prispevkih ugaja in kaj ne. Skušali bomo ustreči čim več željam, kakor smo to delali tudi v preteklosti.

Evropsko prvenstvo v umetnostnem drsanju, ki je bilo od 31. januarja do 5. februarja v dvorani Tivoli v Ljubljani, je vsestransko uspelo. Udeležilo se ga je rekordno število tekmovalcev iz 17 držav, ki so prav gotovo vsi odnesli lepe vtise iz Ljubljane. Slovensko glavno mesto je v teh dneh spet doživelo nekaj samosvojega in postalo velemesto v pravem pomenu besede, sloves o njem pa se je znova razširil po tujini.

Na sliki zgoraj: na otvoritvi evropskega prvenstva sta sodelovala tudi najmlajša drsalca iz Ljubljane — Helči Gazvoda in Silvo Svajger.

RODNA GRUDA

revija Slovenske izseljenske matice

Marec

XIV. leto

Št. 3

Vsebina :

- Branko Babič: Jugoslovanski delavci
v tujini
Mednarodno turistično leto in izseljenci
Jože Prešeren: Ali ste že bili v Novem
Velenju?
Sandi Sitar: Srečanje s prekmurskim
lončarjem
Janez Zrnc: Od Kansasa do Kalifornije

Zanimivosti — novice

- Obsojamo teroristične akcije v ZDA in
Kanadi
Konvencija o socialnem zavarovanju
s Francijo dopolnjena
Dolenjski piknik in druge prireditve
Slovenske čipkarice — njih delo in običaji
Ivo Pirkovič: Grad Otočec in njegovi
gospodarji

Kultura

- Jana Milčinski: Ilustracije Marlenke
Stupice
Ob letošnjem Prešernovem dnevu
Nove knjige
Dva pogleda z očesom filmske kamere

Otroci berite

- Neža Maurer: Marec
Slovenska narodna: Prišla bo pomlad
Marija Vogelnik: Deščica, deščica, ali
smem?

Naši po svetu

Vprašanja — odgovori

Naši pomenki

- Zima Vrščaj: Dvoje pisem iz Švice
Beseda naših dopisnikov in bralcev
Andrej Hieng: Gozd in pečina (odlomek)

Naša beseda

Učimo se slovenščine

- Slovene for you — Le slovène a votre
portée

Humor

- Ježek: Za tiste, ki pozabljajo dežnik

Še vedno povprašujete po našem bogato opremljenem in zanimivem zborniku

Slovenskem izseljenskem koledarju 1967

Opozarjamo rojake, da KOLEDAR 1967 lahko kupijo pri naših zastopnikih. V ZDA vam knjigo lahko pošlje

PROSVETA
2657 So. Lawndale Ave.
CHICAGO, Ill. 60623

ali

TIVOLI IMPORTS
6407 St. Clair Ave.
CLEVELAND, Ohio 44103

Slovenci v Argentini lahko nabavijo to lepo knjigo pri:

PERIODICO YUGOSLAVO EL TILO
TRELLES 2526
BUENOS AIRES, Suc. 16

Vsi drugi pa pri svojih najbližjih zastopnikih, ki skrbijo tudi za naročnike RODNE GRUDE.

SLOVENSKI IZSELJENSKI KOLEDAR je v ponos vsaki slovenski družinski knjižnici doma in v svetu!

---

mali oglasi mali oglasi mali

- prodaja hiš, stanovanj
- poizvedbe
- pozdravi, čestitke

Cena malih oglasov do 30 besed je 60 N din ali enakovrednost v drugi valuti za naročila iz inozemstva. Pri obširnejših oglasih stane vsaka nadaljnja beseda 3 N din ali enakovrednost v drugi valuti.

Naročnik malega oglasa prejme z računom tudi dokazni izvod.

Naročila z vsebino oglasa pošljite na naslov:

SLOVENSKA IZSELJENSKA MATICA
LJUBLJANA
Cankarjeva 1/II
Telefon 21 234

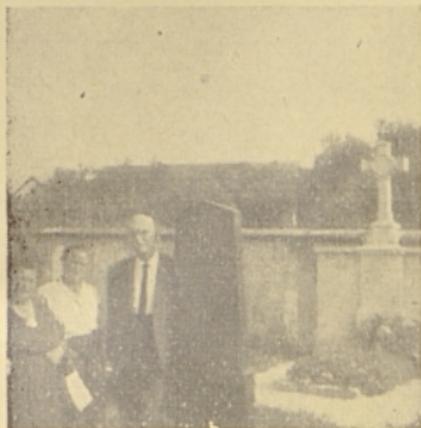
mali oglasi mali oglasi mali

---

mali oglasi mali oglasi mali

Dragemu stricu
Valentinu Stroyu
iz West Allisa
v ZDA
iskreno čestitamo
k 78-letnici,
želimo mu vse
najlepše, posebno
pa zdravja!
Teto Fany Stroy
in
Tončko Urankar
pa pristrčno
pozdravljamo!

FRANCKA,
BARBKA
IN FRANCI
PRETNAR
iz Podbrezj
na Gorenjskem

IZREDNA PRILOŽNOST! Prodajam novogradnjo, dve štirisobni komfortni stanovanji (v podstrešju možno tretje), podkletena, tri garaže, štiri balkoni, centralna kurjava, center Zdravilišča Rogaška Slatina. Ponudbe nasloviti reviji »Rodna gruda«

PRODAM NOVEJŠO HIŠO

v Ljubljani s komfortnim trisobnim stanovanjem v I. nadstropju in poslovnim prostorom v pritličju. V drugem nadstropju je možno urediti še eno stanovanje. Zazidalna površina 110 m².

Matija Perko

Ljubljana, Celovška 97

Telefon 317 837

Prodam
VILO NA BLEDU

enanadstropna
z mansardo,
2 kuhinji, 12 sob
s pritliklinami, na
dominantnem
položaju, 3000 m²
vrta, dvosobna
podkletena
weekend hišica,
vrtna utica,
tri garaže.

Primerno
za ureditev
letoviškega doma.
Naslov v upravi
RODNE GRUDE

---

mali oglasi mali oglasi mali

VELENJE VAS VABI

Kdo ne pozna zelene Štajerske in lepe Šaleške doline? Če jo že poznate, jo boste ponovno želeli videti! Če pa še niste bili pri nas, pridite in presenečeni boste nad enim najlepših mest Jugoslavije!

VELENJE je oddaljeno od Celja 25 km, od Ljubljane pa 88 km. Zveze so ugodne z avtobusi, osebnimi vozili in vlaki. Ko boste prišli k nam, boste navdušeni nad izredno prijetno lego Velenja, ki se izpod romantičnega gradu in starega dela kraja preliva v moderno sodobno mesto — ponos Slovenije!

VELENJE je pomemben turistični kraj s prelepimi parki, igrišči, kulturnimi in športnimi objekti, z jezerom, weekend naseljem, avtocampom, mladinskim počitniškim centrom, z modernim hotelom PAKA in odlično restavracijo JEZERO ter drugimi gostinskimi in trgovskimi obrati.

VELENJE VAS VABI LETOS ŠE POSEBEJ,
saj bo pri nas

XII. TRADICIONALNI IZSELJENSKI PIKNIK

Dobri, veseli in pridni ljudje vas bodo pri srčno sprejeli in naredili vse, da se boste pri nas počutili dobro!

NASVIDENJE 4. JULIJA 1967 V VELENJU!

TURISTIČNO DRUŠTVO VELENJE
telefon 85 133

VELENJE VAS VABI

JUGOSLOVANSKI DELAVCI V TUJINI

BRANKO BABIČ

V zadnjih nekaj letih se je število jugoslovanskih delavcev, ki so se zaposlili v tujini, močno povečalo. Računa se, da je trenutno v tujini okoli 250.000 naših delavcev. Pri tem seveda niso všteti tisti, ki so odšli v tujino že pred prvo in drugo svetovno vojno, in katerih večina se je za stalno naselila v raznih deželah Evrope, Amerike, Avstralije.

Da si naši delovni ljudje iščejo zaposlitev v tujini ni torej ničesar novega, vendar pa se sedanje zaposlovanje v tujini v mnogočem razlikuje od prejšnjega. Pred prvo in drugo svetovno vojno so se naši delovni ljudje predvsem izseljevali v razne evropske in prekomorske dežele. Čeravno so se mnogi nameravali po nekaj letih dela v tujini vrniti v domovino, si je večina na tujem ustvarila nove domove. Vživel so se v novo okolje, postali tamkajšnji državljani in tako za vedno zapustili domači kraj, ki jim ni mogel nuditi dovolj možnosti za življenje. Postali so izseljenci. Le majhno je število tistih, ki jih je premočno domotožje pripeljalo nazaj v domače kraje.

Sedanjega zaposlovanja v tujini pa ne moremo smatrati za izseljevanje, saj danes naši ljudje odhajajo na delo v tujino le za krajši čas (največ 3 do 4 leta), družine puščajo doma in jim pošiljajo svoj zaslužen denar. Večina odhaja celo na dopust v domovino (za letošnji Božič in Novo leto jih je okoli 100.000 preživelo dopust doma v krogu svoje družine). Zato se tudi zaposlujejo le v evropskih deželah. Največ jih je zaposlenih v Zvezni republiki Nemčiji (nekaj čez 100.000), sledi Avstrija, Francija, Švedska, Švica in manjše število še v nekaterih drugih industrijsko razvitih zahodnoevropskih deželah.

Kateri so vzroki, da se v zadnjih letih tolikšno število naših delavcev zaposluje v tujini? Eden glavnih vzrokov je dejstvo, da kljub ogromnemu gospodarskemu napredku, ki ga je v po vojnih letih dosegla Jugoslavija, še ni v stanju zaposliti doma vseh, ki iščejo delo. Treba bo še nekaj časa, da bo Jugoslavija dosegla takšno stopnjo industrijskega in gospodarskega razvoja, da bo za vsakega dovolj dela doma. To, kar so razvite industrijske dežele dosegle v 150 letih svojega intenzivnega gospodarskega razvoja, ni mogla Jugoslavija, ki je bila še pred zadnjo vojno zaostala agrarna dežela, ustvariti v komaj dvajsetih povojnih letih, kar je povsem razumljivo. Zato je pomanjkanje delovnih mest še vedno pereče vprašanje in rešljivo le z nadaljnjim intenzivnim gospodarskim razvojem Jugoslavije. Naš nagel gospodarski razvoj, posebnost v zadnjih nekaj letih nam daje vso perspektivo, da bomo tudi to vprašanje v doglednem času rešili.

Vključevanju Jugoslavije v evropski in svetovni trg, integraciji in kooperaciji s tujino na gospodarskem področju je nujno sledilo tudi odprtje meja nasproti svetu, katerega del smo. Odpadle so razne administrativne ovire, ki so do nedavna še bile, in omogočeno je vsakomur, da svobodno potuje prek meja in se tudi zaposluje v tujini. Te pravice so vsakemu državljanu tudi z ustavo zagotovljene. Tako se Jugoslavija tudi z delovno silo vključuje v svetovni migracijski proces, to je v gibanje delavcev in strokovnjakov, ki si iščejo zaposlitev izven meja svoje domovine v težnji za boljšim zaslužkom.

Mnogi se odločajo za zaposlitev v tujini, da si v nekaj letih prislužijo toliko denarja, da si lahko zgradijo dom, nakupijo razne potrebščine (pohištvo, gospodinjske stroje) in tako opremijo hišo; kmetje, drugi (predvsem mlajši), da si kupijo avto itd.

Težnja za izboljšanjem osebnega standarda je torej tudi eden od pomembnih razlogov zaposlovanja v tujini. Sprostitev gibanja prek meja, svobodno zaposlovanje kjerkoli, razpolaganje z devizami, ki jih zaslužijo v tujini, vse to našim delovnim ljudem vsestransko omogoča zadostiti svojim težnjam in potrebam. Vse to nam tudi govori, da se naši delovni ljudje danes ne odločajo za izselitev, temveč le za začasno zaposlitev v tujini, da bi se po nekaj letih vrnili in zaposlili doma. Zato jih tudi ne moremo smatrati za izseljence, temveč le za začasno zaposlene v tujini. Če se je nekdo odločil vendarle ostati zunaj, ker si je morda tam uredil nov dom (kar velja le za posameznike), bodisi da se je tam poročil, ostal pri sorodnikih (starih izseljencih) ali kakarkoli že, ne menja bistva in značaja današnjega odhajanja na delo v tujino.

Tako številno zaposlovanje naših delavcev v tujini pa ustvarja določene probleme, ki jih mora Jugoslavija kot država in družbena skupnost reševati v svojem in v interesu delavcev, ki se zunaj zaposlujejo. Predvsem je tu problem njihove zaščite in pravic, ki izvirajo iz delovnega razmerja. Tu je zdravstveno in socialno zavarovanje, delovni pogoji, ustrezno plačilo za delo, ki naj bo izenačeno z domačimi delavci, zdravstvena zaščita za člane družine, ki so doma, otroški dodatki, pokojninsko zavarovanje itd. Številni so problemi, ki jih je treba reševati z mednarodnimi pogodbami tako, da bodo naši delavci čim manj izkoriščani in na delovnem mestu izenačeni s pogoji, ki jih imajo domači delavci. Vse to je treba urejati s socialnimi konvencijami in sporazumi o zaposlovanju z državami, kjer so jugoslovanski delavci. Z večino držav te pogodbe že obstajajo. Z nekaterimi še ne. Z Zvezno republiko Nemčijo, kjer je največ naših delavcev, teh pogodb še ni. Ne obstoji niti socialna konvencija ne sporazum o zaposlovanju. Zato je tudi položaj naših delavcev tam najtežji v pogledu njihove zaščite.

Zelo važno je, da odhajajo delavci na delo v tujino organizirano, prek zavodov za zaposlovanje. Tisti, ki na svojo roko iščejo zaposlitev v tujini, ne morejo uživati tiste socialne zaščite in delovnih pogojev, ki jim jo nudijo zavodi za zaposlovanje v okviru pogodb, ki jih sklepajo z ustreznimi uradi za delo v tistih državah, kamor gredo, ali s posameznimi delodajalci. Zato je v interesu delavcev samih, da gredo ven na delo organizirano, kajti mnogi ne vedo, kakšne dokumente potrebujejo, da lahko uveljavijo svoje pravice iz socialnega in zdravstvenega zavarovanja zase in za člane svoje družine, do otroških dodatkov itd. Zato so potem mnogi oškodovani za svoje pravice in na delovnem mestu izpostavljeni večjemu pritisku in izkoriščanju delodajalcev.

Najuspešneje pa bodo delavci uveljavili svoje pravice, če bodo postali člani sindikalnih organizacij dežele, kjer delajo, in se tako skupno z domačimi delavci borili za boljše pogoje in večje zaslužke. Sindikati teh dežel so pripravljani nuditi našim delavcem vso pomoč, če seveda postanejo člani njihovih sindikatov. Že dosedanje izkušnje s sodelovanjem naših in avstrijskih sindikatov so pokazale, kako potrebno in koristno je za naše delavce, če se organizirano borijo za svoje pravice. Ta organizirana sila pa so sindikati; zato naj postanejo njihovi člani in skupno z domačimi delavci zahtevajo, da se spoštujejo že zapisane pravice, ki izhajajo iz raznih konvencij in pogodb, in da se borijo za nove pridobitve, za katere se zavzemajo tamkajšnji delavci prek svojih sindikatov.

MEDNARODNO TURISTIČNO LETO IN IZSELJENCI

Predsednik turistične zveze dr. Danilo Dougan odgovarja za naše bralce

Dr. Danila Dougana smo ujeli tik pred odhodom v avstrijski Kitzbühel, kjer naj bi kot član predsedstva mednarodne smučarske federacije in generalni kontrolor pregledal in strokovno ugotovil možnosti in vse potrebne pogoje za izvedbo svetovnega smučarskega prvenstva v alpskih disciplinah v letu 1970. Vsekakor smo lahko ponosni, da je bila Slovincu podeljena odločilna beseda pri izbiranju prizorišča, na katerem se bodo merili najboljši smučarji sveta.

Čeprav je bil — kot pravimo — z eno nogo že na potovanju — nam je rade volje razkril nekaj podatkov, ki zanimajo naše bralce, zlasti pa tiste rojake, ki bodo letos prišli k nam na obisk.

Kakšne so priprave na letošnje mednarodno turistično leto, ki bo, z ozirom na razne olajšave, predvsem z ukinitvijo viz, privabilo k nam še več gostov kot doslej?

Mednarodno turistično leto ne sme izveneti samo v zunanjem blišču in praznih parolah. Osnovna naloga bo v uresničevanju dejanskih in strokovnih pobud, ki naj vsemu našemu gospodarstvu prinesejo zaželeno korist. Zato so posamezna turistična društva izdelala podrobne načrte, v katerih naj sodelujejo vsi, ki so kakorkoli povezani s turizmom: gostinci, trgovci, predstavniki prometa, obrtniki itd. Druga naša naloga pa je: odpraviti vse številne pomanjkljivosti, ki jih domači in inozemski gost — največkrat žal po pravici — očitata našemu turizmu. Tukaj je zajeta dolga vrsta napak: od pomanjkanja pitne vode in neurejenih sanitarij, slabih prometnih zvez, do premalo zalozene trgovine in do gostinstva, kjer bo treba poskrbeti za najboljšo postrežbo in nuditi gostu res vse, kar smo mu pred prihodom obljubili.

Največji del te naloge bo zaupan turističnim društvom. Učvrstiti bodo morala svojo organizacijo, povečati število članov, izboljšati poslovanje uradov, ki vodijo informativno propagandno službo. Vsak posameznik pa naj po svojih močeh pomaga pri urejanju in lepšanju domačega kraja in pri organiziranju najrazličnejših prireditvev, predvsem pa naj bo gostoljuben in pozoren gostitelj domačega in tujega gosta. Saj, če le hočemo, Slovenci znamo biti gostoljubni.

Ali bo kaj novih hotelov in drugih turističnih pridobitev?

Nekaj novega bo. V začetku zime — ne smemo pozabiti, da se zimski turizem pri nas iz leta v leto bolj širi — smo dobili šest novih žičnic in vlečnic. Na Krvavcu je bila odprta brunarica, pod Ljubeljem pa nov Kompasov hotel. Tudi na Bledu gradi Kompas nov hotel, v Kranjski gori pa je hotel Prisank dobil novo depandanso. Tudi pri morju smo dobili nove depandanse v Ankaranu, Portorožu in Luciji. V pripravi je gradnja treh večjih hotelov najvišje kategorije na Bledu, v Bohinju in v Portorožu. Poleg tega pa bo letos odprtih še več zasebnih gostiln in na voljo bo mnogo novih zasebnih sob.

Kako bo z zabavnimi in kulturnimi prireditvami?

Teh bo letos veliko in skrbeli bomo, da bodo čim lepše in bolje organizirane. Tiste, ki so slovele že do zdaj — folklorne prireditve v Bohinju, na Jezerškem, na Veliki planini, v Mozirju, v Kropi in drugod, bodo še polepšali, v mnogih drugih krajih pa obljublajo manjše folklorne nastope. Pričakujemo, da se bodo v ta program vključile tudi razne kulturne prireditve, med dru-

gim predvsem že znani Ljubljanski festival in festival folklornih plesov v Kopru ter likovna razstava v Slovenjem Gradcu. Društvo likovnih umetnikov pripravlja razstavo slik slovenske pokrajine, ki se bo selila iz kraja v kraj; podobne razstave bodo pripravili tudi člani foto zveze.

Naši rojaki, ki prihajajo k nam na obisk, pohvalijo lepoto naših krajev in prijaznost naših ljudi, zraven pa se večkrat pritožujejo zaradi slabe postrežbe in še marsičesa. Kako naj jih potolažimo in kaj naj jim obljubimo za letos?

Mislim, da moramo pri tem ločiti evropske rojake in rojake, ki prihajajo iz Amerike. Ameriški gost je bolj zahteven in bolj občutljiv za vsako pomanjkljivost in napako. Na vsak način se bomo potrudili, da bomo pomanjkljivo postrežbo nadoknadili z večjo pozornostjo in ljubeznivostjo, saj nam je vsak rojak kot domač človek, še toliko ljubši in dražji gost. Če pa boste vseeno našli napake, vas prosimo, bodite prizanesljivi. Naš turizem se šele razvija in čez noč ni mogoče odpraviti vseh napak in slabosti. Vsekakor pa lahko zagotovim, da bodo naši rojaki v večjih hotelih dobro postreženi in prepričani smo, da bodo tudi zahtevnejši gosti odhajali od tam zadovoljni in brez pritožb.

In kaj bi našim gostom — izseljencem ob obisku v domovini posebej priporočili?

Najprej naj vsakemu posebej zaželim prijetno bivanje in čim boljše počutje. Priporočam jim, naj se udeležujejo izletov, ki jih bodo vodili po vsej Sloveniji, od lepot do znamenitosti naših krajev. Starejšim in bolehnnejšim priporočam, naj obišejo naša zdravilišča, kjer se bodo okrepili in odpravili najrazličnejše bolezenske nadloge. Nikar naj ne pozabijo na spominke, ki jih bo letos več in lepših na izbiro. Vsem pa priporočam, naj stopijo v stik s posameznimi turističnimi društvi in podružnicami Matice, ki jim bodo rade volje svetovali in z veseljem ugodili sleherni njihovi želji.

Jana Milčinski

YUGOSLAVIA — THE TOURIST COUNTRY

By its favourable geographic position, pleasing climate, magnificent beauty of its landscape and its contrasts, Yugoslavia is one of the most attractive tourist countries of Europe. Among the most visited tourist areas in Yugoslavia is its Adriatic coast, one of the most beautiful in the Mediterranean. Coast of Thousand Islands, as it is called for numerous islands strewn almost all along its length, is full of picturesque bays, coves, inlets, fiords, and wonderful beaches remarkably suitable for swimming and all kinds of water sports. Hemmed in from the north by high mountains it has a very mild and sunny climate, appropriate for palms, agaves, olive groves and other lush verdure of the Mediterranean and subtropical flora. Along the coast, connected by a newly-constructed asphalt road, are beaches, old towns full of interesting monuments of the past, small and picturesque fishermen's places and noted seaside resorts with comfortable hotels, modern bungalow settlements and well-equipped camping sites.

A special charm provide mountain places — pleasant health resorts and excellent winter sports centers. Forested mountain regions abound in various game and are suitable for hunting,

Posebne vrste turistična privlačnost so pri nas razne folklorne prireditve, ki se vrstijo vse od pomladi pa do jeseni. Kot prva taka prireditev je bilo letos v Ptuj in okolici tradicionalno kurentovanje. Na sliki: kurentova družina gre skozi Ptuj (Foto: Stojan Kerbler)

and rapid mountain rivers many of which are pushing their way through high canyons of extraordinary beauty, offer many possibilities for canoeing and sports fishing. Many mountain lakes, some of them renowned tourist centres, attractive caves and well-equipped spas complete the varied and delightful panorama of the continental part of Yugoslavia.

There are numerous cultural and historic monuments from different periods in all regions of Yugoslavia. Coastal areas are abundant in monuments from Roman times and later periods, while in the central and southern parts one can find the remains of Oriental architecture and arts. Medieval monasteries in Serbia and Macedonia, with their famous frescoes, are unique works of national masters. National folklore excels by its brilliance and is preserved in nearly all parts of Yugoslavia.

Many new and up-to-date roads and excellent connections provided by other means of communication enable you to see the most picturesque areas of Yugoslavia. Everywhere you shall meet a hearty welcome and traditional hospitality.

MINIMALNI CARINSKI POSTOPEK

Carinski postopek za turiste, ki prihajajo ali zapuščajo Jugoslavijo, je na meji znižan na minimum. Tujci, ki prihajajo v Jugoslavijo na začasno bivanje, lahko prinesejo s seboj poleg osebne prtljage in hrane potrebne za potovanje, še druge predmete, ki jih potrebujejo za potovanje, ki pa ne smejo biti komercialnega značaja. Če tujec prinese v Jugoslavijo predmete kot so osebna prtljaga, hrana za potovanje, filmska kamera, gramofon

s primernim številom gramofonskih plošč, tranzistor, magnetofon, radio, daljnogled in športno opremo različnih vrst, jih lahko samo ustmeno prijavi carinskemu uslužbencu na meji.

V primeru pa, da turist nosi s seboj druge predmete, ki jih bo na svojem potovanju potreboval, kot npr. pisalni stroj, prenosni televizor, kolo, športni čoln, tako imenovane weekend hišice na kolesih in podobne predmete, jih turist prijavi carini v dveh izvodih carinske deklaracije. Originalen izvod s podpisom mora turist hraniti do izstopa iz države.

Tujcem, ki prihajajo v Jugoslavijo na začasno bivanje, tudi ni potrebno prijavi svojih osebnih avtomobilov, če le ti nimajo več kot 9 sedežev, všteti sedež šoferja, motorna kolesa z ali brez prikolice, skuterje in kolesa na pomožni motorček. Prijaviti pa morajo večje avtomobile, kot so kombiji, avtobusi in razne vrste tovornjakov, pa čeprav so lastniki samo na začasnem bivanju v Jugoslaviji.

Potniki, ki nosijo s seboj razne predmete v večjih količinah kot je dovoljeno, ali pa imajo pri sebi predmete, ki bi jih morali prijavi carini, niso pa tega storili, kršijo carinske predpise in jih carinik lahko pokliče v carinsko postajo.

A MINIMUM OF CUSTOM PROCEDURE

The customs procedure for foreign travellers when coming to or leaving Yugoslavia has been reduced to a minimum.

When arriving in Yugoslavia for a temporary stay, a foreign passenger is entitled to bring in, in addition to his personal belongings and food for the journey, other items necessary for the trip in quantities not having a commercial character. If the foreign passenger brings in his personal belongings food for the journey, one photographic camera, one phonograph with a reasonable number of records, one transistor radio set, one tape recorder, one portable radio set, one pair of binoculars and sports outfit (of different kinds), he has to declare them orally to customs officials.

However, if the passenger is bringing in some other items he will use on his trip, like typewriters, portable TV sets, bicycles, sports boats, complete camping house and similar objects, he is obliged to declare them to customs officials by entering them on two copies of the traveller's customs declaration (one confirmed copy should be kept by the traveller till departure from Yugoslavia).

Travellers coming to Yugoslavia for a temporary stay need not declare their cars, provided these have no more than nine seats, including the driver's seat, motor-cycles with or without side-cars, scooters and bicycles with auxiliary motors. Caravans and trailers with inventory, temporarily brought into Yugoslavia, must be entered in the traveller's customs declaration submitted to customs officials at the frontier.

A traveller coming to Yugoslavia from abroad, or in transit through the Yugoslav customs area is obliged to show the things he is carrying with him, if requested by customs officials to do so.

A traveller who does not declare to customs official the items he is carrying with him in larger number or quantities than allowed, or some other items which he is obliged to declare, is committing a customs offence.

ALI STE ŽE BILI V NOVEM VELENJU?

Letos vas tam pričakujejo na izseljenskem pikniku 4. julija

JOŽE PREŠEREN

Novo Velenje se je razvilo iz malega kraja, ki je obsegal nekaj ulic pod starinskim gradom. Novo mesto je tako na svojstven način združilo staro z novim (skoraj zgoraj). Ob velenjskem jezeru je nekaj dobro urejenih turističnih objektov kot week-end naselje, avtocamping, kopališče idr. V jezeru je možen tudi ribolov in čolnarenje

Središče kulturnega življenja v Velenju je Delavski kulturni dom, kjer je stalno filmsko gledališče, kjer so nastopi amaterskih dramskih skupin in kjer občasno gostujejo poklicna gledališča (slika spodaj v sredini). V restavraciji »Jezero« prav ob jezeru so gostje vedno solidno postreženi (slika spodaj)

Tradicionalni izseljenski piknik, ki ga prirejamo vsako leto 4. julija v drugem kraju Slovenije, bo letos v Velenju. Organizacijo je prevzelo velenjsko turistično društvo, ki bo skupaj z domačimi gostinskimi podjetji in Slovensko izseljensko matico storilo vse, da bo uspela tudi letošnja največja prireditve za slovenske rojake, ki bodo ob tem času na obisku v domačih krajih. Lani je bil izseljenski piknik v Ilirski Bistrici in mnogi se bodo še spomnili, da je po končanem programu prišel na oder tudi predstavnik velenjskega turističnega društva in povabil vse navzoče, zraven pa še njihove prijatelje in znanke, naj se izseljenskega piknika udeleže tudi letos. Priprave so se torej začele že lani.

Konec januarja smo obiskali Velenje, da bi se na kraju samem seznanili, kako je s pripravami sedaj. Zanimalo pa nas je še več: kakšen bo prispevek Velenja v mednarodnem turističnem letu in kaj bo Velenje lahko nudilo domačemu in tujemu gostu? S tem vprašanjem smo se obrnili kar na predsednika velenjskega turističnega društva Mitjo Lapa.

»Velenje kot novo mesto z lepo okolico,« je začel, »ima vse pogoje, da se v kratkem času razvije v močno turistično mesto. Iz leta v leto prihaja k nam več domačih in tujih gostov. Še pred kratkim je bilo Velenje znano kot izletniško mesto ob koncu tedna, zadnja leta pa prihaja k nam vse več turistov z namenom, da preživijo pri nas dopust. Tuji gostje so predvsem iz Avstrije in ZR Nemčije.

Velenje ima tem gostom kaj ponuditi: moderno urejeno središče mesta z arhitektonsko zanimivimi stavbami in širokimi parki je povezano z lepo naravo v bližnji okolici. Tu naj omenim Velenjski grad, ki je bil zgrajen v 13. stoletju, v katerem je danes slovenski rudarski muzej in od koder je lep razgled po vsem mestu. Samo mesto ima tudi več dobro urejenih športnih igrišč, kopališče na jezeru, weekend naselje, avtocamping idr. Na velenjskem jezeru je tudi možnost ribolova in čolnarjenja. Možno pa je tudi kopanje v Paki in Savinji.«

In kako je s pripravami na izseljenski piknik?

»Priprave za piknik so stekle že v decembru preteklega leta. Pred kratkim smo ustanovili delovni odbor za izvedbo piknika. Sam piknik bo v neposredni bližini ve-

lenjskega jezera v prijetnem senčnem gozdičku. Pri organizaciji bomo z veseljem porabili in upoštevali izkušnje s preteklih piknikov. Poskrbeli bomo tudi za pisan program same prireditve in k sodelovanju pritegnili čimvečji krog izvajalcev, tako kulturno-umetniško društvo Svoboda iz Velenja, šolske skupine, več naših priznanih opernih in dramskih umetnikov kot Ladko Korošec, Janez Rohaček idr., Slovenski oktet, sodelovala bo tudi domača rudarska godba, godba iz Šoštanja, za ples pa bo tako kot lani poskrbel znani ansambel Slak. Potrudili se bomo tudi, da bomo zagotovili solidne gostinske usluge, predvsem dobro postrežbo in prepričani smo, da bomo uspeli. V resnici želimo, da bi naši gostje odnesli iz Velenja najlepše vtise in da bi se sem še vračali. Seveda pa pričakujemo pomoč tudi s strani Slovenske izseljenske matice, velenjskih kulturno-umetniških društev in šol, ter gostinskih in trgovskih podjetij.

Program bivanja izseljencev v Velenju bo pripravljen tako, da si bodo gostje naslednji dan po pikniku lahko ogledali tudi sosednje turistične kraje kot znano zdravilišče Dobrno, Logarsko dolino, Šoštanj, Slovenj Gradec, Mislinjsko dolino in druge kraje. Hotelske in prenočitvene zmogljivosti povsod lahko zadovoljijo tudi najzahtevnejšega gosta.«

»Ali bodo v tem času v Velenju tudi kake druge turistične prireditve?«

»Prav v dneh neposredno pred piknikom bo v Velenju veliko mednarodno tekmovanje v kotalkanju, po pikniku pa bo 15. in 16. julija IV. tradicionalni mednarodni plesni turnir z naslovom »Evropa pleše«. Omeniti moram še, da bodo na dan piknika zabavne in plesne prireditve tudi drugod po mestu ne samo na osrednji prireditvi; za ples in razvedrilo bodo igrali v hotelu Paka, v delavskem klubu in na velenjskem gradu.«

Velenje je od Ljubljane oddaljeno 88 kilometrov, kar je kako uro in pol vožnje z avtomobilom ali avtobusom. Le malo naprej od Žalca sredi hmeljevih nasadov pri Petrovčah zavijemo na levo po lepi asfaltni cesti, ki vodi v Velenje in še naprej v Slovenj Gradec. Velenje je novo mesto in upamo, da ga posebej ni treba predstavljati, saj smo o njem že veliko pisali.

V mestu smo poiskali tudi Avgusta Tanška, pomočnika ravnatelja velenjske osem-

letke, ki zelo dobro pozna tudi življenje slovenskih izseljencev v Zahodni Evropi, kjer jih je že večkrat obiskal. Skupaj s Turističnim društvom je tudi eden izmed pobudnikov za ustanovitev podružnice Slovenske izseljenske matice v Velenju. Naprosili smo ga, naj nam kaj pove o mestu in o njegovih prebivalcih.

»Razgibano je predvsem življenje v rudarskem šolskem centru. Gojenci se udeležujejo v raznih šolskih društvih, šola sama pa ima strojni oddelek rudarske stroke in rudarski odsek tehniške srednje šole. Tu se šola tudi štipendist Slovenske izseljenske matice Senegačnik iz Francije. Mesto ima tudi lep mladinski klub, ki je postal privlačno zbirališče mladine različnih poklicev, otroci pa se zbirajo v svojem pionirskem klubu, ki ima tudi lutkovni oder.

Prebivalci Velenja so večinoma priseljenci iz drugih krajev Slovenije, nekaj pa jih je tudi iz bratskih republik. Tisti, ki pridejo na novo, to so predvsem sezonski delavci v gradbeništvu, se nastanijo v samskih domovih, ki so last rudnika ali gradbenega podjetja. Gradbeno podjetje je za svoje delavce zgradilo celo svoje naselje z menzo, delavskim klubom in vsem potrebnim.

Naj omenim še dom počitniške zveze, ki smo ga obnovili s prostovoljnim delom. Med vojno so ga zgradili Nemci, namenjen pa je bil še močnejši germanizaciji Slovencev. Danes rabi popolnoma drugemu namenu: povezovanju mladine iz različnih krajev in medsebojnemu spoznavanju ter spoznavanju dežele.«

Katere zanimivosti v velenjski okolici najbolj priporočate?

»Šaleška dolina, na katere vzhodni strani leži Velenje, je zgodovinsko zelo zanimiva, saj je bila v srednjem veku na gosto posejana z gradovi, pa tudi v rimskih časih je tod vodila pomembna pot iz Celeiae na Koroško. Dolina je dobila ime po gradu Šalek, ki se v zgodovinskih virih prvič omenja že leta 1023. Veliko gospodarjev je zamenjal, danes pa je v razvalinah. Blizu jezera je tudi grad Turn, ki je še lepo ohranjen, v kratkem pa bodo začeli z restavracijo.

Velenjska okolica je turistično zelo privlačna. Omenim naj samo znani zdravilišči Dobrno in Topolšičico, ki radi sprejemata na zdravljenje tudi naše izseljence, sorazmerno blizu pa je tudi Logarska do-

SREČANJE S PREKMURSKIM LONČARJEM

SANDI SITAR

»Zdaj bom naredil pütro,« je rekel lončar. »V njej so včasih nosili vodo na polje...«

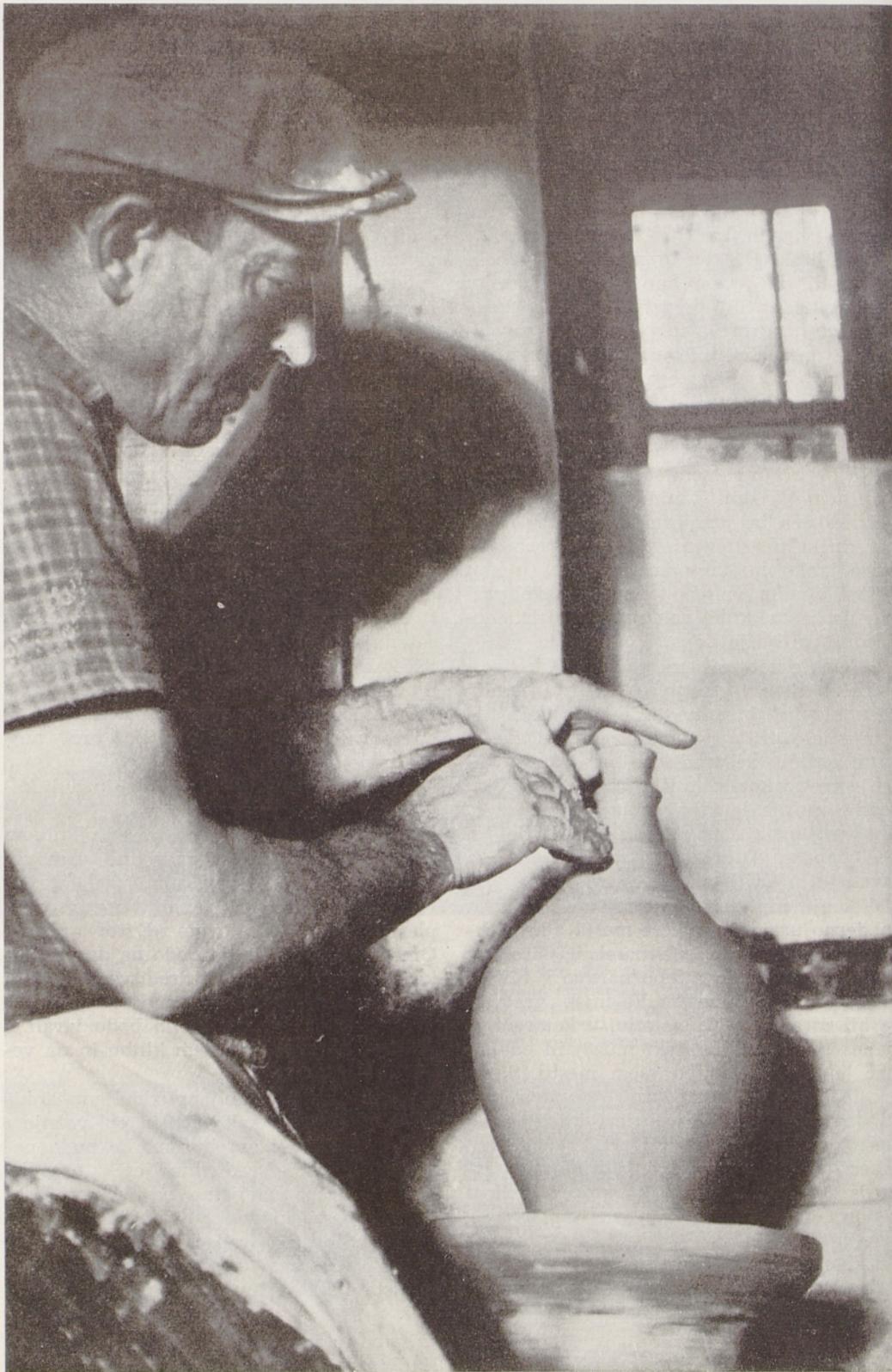
lina. Skoraj zraščen z Velenjem je Šoštanj, kjer je precej zanimivosti, do Slovenjega Gradca, kjer je letos posebno privlačna razstava pod naslovom »Mir, humanost in prijateljstvo med narodi«, pa je od tod 25 kilometrov.« Avgust Tanšek se ukvarja tudi s študijem in raziskovanjem zgodovine teh krajev in obljubil nam je, da bo kdaj kaj napisal za našo revijo.

V Velenju je danes precej bogata industrija, saj je razen rudnika nekaj novih industrijskih obratov. Največja je brez dvoma tovarna gospodinjske opreme Gorenje, za tem Krometal, tovarna kovinskih izdelkov, veliko je gradbeno podjetje Vegrad idr. Kljub temu pa rudnik in tovarne ne kazijo lepega zunanjega videza mesta. Rudnik je popolnoma skrit; človek, ki pride v mesto mimogrede, ga skoraj ne opazi. Posebno svežino pa dajejo mestu veliki gozdovi, ki se začno že takoj v neposredni okolici. Prostora za miren počitek in oddih je tu res dovolj.

Še z nekom smo se pogovorili v Velenju o tem mladem mestu, o življenju rudarjev tu in tudi v drugih rudarskih krajih. Avgust Fišer je povratnik iz Belgije, od koder se je vrnil že leta 1947, sicer pa je že od leta 1953 upokojenec. V belgijskih rudnikih je delal dobrih deset let na področju Eisden-Limburg. Seveda ima tam še mnogo znancev in prijateljev, pa tudi hčerka je tam poročena in ostala za stalno. Poln je spominov na leta med nemško okupacijo, ko je sodeloval v belgijskem odporiškem gibanju, ko mu je pogosto trda predla in se je včasih le s težavo izmotal. Po končani vojni je bil tudi eden izmed ustanoviteljev organizacije »Nova Jugoslavija«, ki je bila ustanovljena z namenom zbirati pomoč porušeni domovini.

Še več jih je v Velenju, povratnikov iz Belgije, Francije in drugih dežel. Pa se dobro počutijo, vključili so se v novo okolje, delajo tako kot drugi in ne živijo slabše kot rudarji po vsem svetu. Razlike v načinu življenja in življenjski ravni se počasi izravnava.

»Premalo damo družbi, zavedati se moramo, da je vse, kar damo, v našo korist,« je rekel Avgust Fišer. Vesel je, da bo letos prav v Velenju letošnja največja izseljenska prireditve. Pričakuje, da bo srečal mnogo starih znancev ter se z njimi na pravem kraju porazgovoril. Srečanja izseljencev pa so prava prijateljska srečanja. Prav gotovo bo tako tudi v Velenju.

»Kje bi našli najbližjega lončarja,« smo povprašali orjaškega možakarja ob cesti.

»To je pa kar pri nas,« nam je rekel možakar. Bil je Štefan Hašaj. Njegova hiša ob poti v Moščancih ima številko 12.

Šele zdaj smo opazili velik kup ilovice in gline pred domačijo in nekaj še nežgane posodja, ki se je sušilo v senci. Naš novi znanec pa si je trl roke ob predpasnik, preden nam je podal desnico:

»Ne zamerite, ampak lončarji imamo zmerom opravka z blatom.«

Rekli smo mu, da nas zanima, kako živi, da bi si radi ogledali njegovo delo. In kmalu je pristal, da nam vse pove in pokaže. Zdelo se nam je, da je kar vesel, da nas to zanima.

»Testo si napravim iz ilovice in gline,« je pričel. »Sama ilovica je preveč mastna, glina pa prepusta. Treba ju je dobro pregnesti in odstraniti iz zmesi vse kamenje in drugo nečistočo.«

Zgnetel je nekakšen hlebec in ga odnesel v hišo, kjer ima kar v sobi urejeno preprosto delavnico: pod stropom vise deske, na katerih se suše surovi izdelki, ob peči, pri oknu, pa je lončarski kolovrat, ki se mu pozna, da ga je vrtelo že več generacij. Lončar je odrezal od hlebca kos testa z vrstico, ki jo je napenjal z rokama, odrezani kos pa je na stolu še dobro pregnetal v nizek valj. Položil ga je na okroglo ploščo na kolovratu, za katerega nam je povedal, da mu pravijo »šajba«. Kolovrat je ves iz lesa, ogrodje drži pokončno os, na kateri je spodaj pritrjen vztrajnik, ki ga poganja lončar z boso nogo, na vrhu je plošča, na tej oblikuje svoje izdelke. Medtem ko se je kolovrat vrtel in je pod spretnimi rokami brezoblična snov dobivala oblike, nam je pripovedoval:

»Moj oče je bil lončar. In moj ded tudi. Oba brata sta bila lončarja. Dela je bilo za vse zadosti. Vendar sem moral kot najmlajši pri hiši opravljati tudi druge posle. Delal sem tudi na polju. Lončar pa ne sme imeti žuljavih, hrapavih rok. Lončar mora imeti nežne roke, da so njegovi izdelki gladki in tankih sten.«

Gledali smo njegove roke, skoz katere je polzel obod nastajajoče posode, ki je zmerom bolj dobivala svojo pravo obliko.

»Potem sta šla brata drug za drugim v svet. In nista se več vrnila. Tedaj sem začel tudi sam pomagati očetu. Le težko sva zmogla vse delo v hiši, na polju in še svojo obrt.

In potem je prišla vojna.«

Utihtnil je, kakor da mora v poslednje obrate kolovrata vložiti vso svojo pozornost, kajti tedaj je dobil vrček za mleko svojo dokončno obliko. Z vrstico ga je odrezal od podlage. Previdno ga je dvignil na polico pod strop, kjer se je sušila že cela vrsta takšnih vrčkov. Vsi so bili narejeni na enak način, vendar dva nista bila popolnoma enaka.

»Zdaj bom naredil ‚pütro‘, trebušasto posodo z ozkim grlom. Včasih so v njej nosili vodo na polje, na senošet ali v vinograd. Vodo, ali pa kaj boljšega.«

Izoblikoval je najprej dva vrhnja dela posode. Pripravil si ju je na dosegu roke, nato pa je pričel oblikovati trebušasti spodnji del. Vmes je pripovedoval:

»Vojna! Morda bi jo bilo bolje pozabiti, vendar si ne morem kaj, zmerom znova se mi vračajo spomini nanjo. Začelo se je s tem, da smo strigli dekleta, ki so hodila z onimi. To me je večkrat stalo skoraj življenje. Potem sem se znašel v uniformi. In potem ...«

Pričel je sestavljati »pütro«, na spodnji del je pripojil vrhnja dva in je zgladil spojna mesta.

»Zdaj sem invalid. Prav ta noga, s katero bi moral poganjati kolovrat, mi ne služi več prav. Moral sem se privaditi delu z drugo. No, vsaj živ sem ostal.«

Končal je z delom. In je začel z njim na novo.

»Tako po vojni je bilo naše lončarsko delo kar potrebno. Druge posode ni bilo in ljudje so segli spet po lončeni. Potem pa so prišli za nas, lončarje težki časi. Ljudje nenadoma niso več marali za naše izdelke. Takrat je zadela očeta kap. Neko-liko si je opomogel, sedel je ob meni in mi je dajal nasvete. Ščasoma se mu je celo tako poboljšalo, da mi je pomagal pri lažjih delih. Delal je roče in podobno. No, kasneje so se ljudje pričeli spet zanimati za naše delo. Vendar oče tega ni več dočakal.«

Za edinim okencem v sobi je ugašal dan. Za kolovratom se je lončar vse bolj krivil. Police pod stropom so se polnile. Izvedeli smo, da se morajo surovi izdelki sušiti na zraku vsaj nekaj dni, preden jih je mogoče žgati.

Prišli smo spet, ko je Hašaj polnil svojo peč z dobro posušenimi, že kar trdnimi izdelki. To peč si je sam sezidal, kakor se je naučil od očeta. Njegova peč ima obliko

polovice valja. Na eni strani so pri tleh tri odprtine, skozi katere se kuri, na drugi strani sta še dve takšni odprtini, nad njima pa je vhod v peč in tu skozi je hodil lončar polnih rok noter in praznih ven in je previdno nakladal v kopico krhke predmete.

Medtem se je znočilo, v trdi temi smo sedeli ob peči in poslušali prasketanje ognja. Nenadoma je v peči močno počilo. »Zdaj se je nekaj razletelo,« je pojasnil naš lončar. »Zmerom moramo računati tudi s tem.«

Kasneje je odmaknil nek zidak in je skozi odprtino v peči pogledal v notranjost. »Poglejte, kako vse žari,« nas je povabil bliže. Videli smo. »No, za prvič bo dovolj, pa jutri spet.«

Prišli smo tudi naslednjega dne. Vse posode in vsi drugi prvič žgani izdelki so stali razpostavljeni naokrog po travi. Lončar jih je oblikoval z raztopino svinčene glajenke. Sivo zelena prevleka je prekrila tudi okraske in ornamente, ki jih je naslikal mojster lončar že na kolovratu z zemeljskimi barvami. Takšne izdelke je spet zložil v peč, peč je spet zazidal in pod večer so v njej spet zagoreli plameni.

Drugo žganje je končano, ko se glajenka stopi in zalije prej propustno površino s plastjo prozornega, za vodo nepropustnega lošča. Videli smo, kako so spet zažareli predmeti v peči in ko je lončar približal odprtini neprižgano trsko, se je ta od vročine sama vžgala in trepetajoči plamenček je osvetlil najbližje izdelke. Videli smo, da je prevleka res postala prozorna, svetleča in skoznjo so se prikazali okraski.

»Naše delo ni zdravo. Zmerom imaš opravka z blatom in vodo. Dneve in noči preživiš zgrbljen za kolovratom, najhuje pa je ob peči, kjer se pregreješ in hkrati prehladiš. Pa ne samo to. V peči se razvijajo strupeni plini, človek vdihava svinčene spojine in zahrbtni ogljikov monoksid. Zato lončarji umirajo mladi. Kar kri se jim posuši. Nobenega lončarja ne poznam, ki bi jih imel več ko sedemdeset. Tako je umrl moj oče. Tudi obeh bratov ni več. Skušam se paziti, ker je hčerka še majhna. Toda delo je delo ...«

Skozi temo se je zagledal proti domačiji, potem pa je še dodal:

»Moj oče je bil lončar. Moj ded je bil lončar. In pred njima, kdo ve, koliko rodov naših prednikov se je preživljalo z lončar-

stvom? Sinova pa nočeta po utrjeni poti. Šla sta po svetu. Rajši delata za manjši denar, toda njuno delo je zdaj lažje in bolj čisto.«

Minilo je nekaj tednov. Tisto nedeljo je bil v Murski Soboti velik sejem. Naprodaj je bilo vsega. Domačini so nudili bogate poljske in vrtno pridelke. Prišli so sodarji in škafarji s svojimi trebušastimi izdelki. Ribničan je godel pred kupi suhe robe na starinsko harmoniko. Lahko si kupil pletenine iz domače volne in vseh vrst obleko in obutev. Ljudje so izbirali, prebirali in odlagali, pogajali so se in si segali v roke, tako, kot je to v navadi na vseh sejmihi. In nekje ob robu tega dogajanja je razpostavil svojo robo tudi lončar Hašaj Štefan.

Videli smo našega mojstra ob kupu ilovice in gline, za lončarskim kolovratom, ob peči in sredi sejemske gneče. Zdaj je sedel za mizo ob kozarčku pijače, razgret, s povešenim pogledom. Zdaj bi mu morali reči: Ne, mojster, ne živite od denarja, od svojega dela živite. In niti to ni čisto res. Za svoje delo živite!

Vendar ljudje tukaj ne marajo velikih, praznih besed.

Na Tržaškem prve šole s slovenskim imenom

Na Opčinah, znani vasi, ki leži nad Tržaškim zalivom, deluje že vsa povojna leta slovenska srednja šola, ki je pred nedavnim — kot prva slovenska šola v Italiji — dobila ime po slovenskem pesniku »Srečko Kosovel«. S tem se je ta slovenska šola še bolj utrdila v svoje okolje in v učencih, ki so doma iz širokega okoliša kraške planote od Opčin pa vse do meje, še globlje usidrala zavest pripadnosti slovenskemu narodu in ljubezen do slovenskih pesnikov. V počastitev novega imenovanja šole so učenci pripravili posebno proslavo, ki bo postala tradicionalna in bo proslavljala pesnika in njegovo delo. Obiskali so tudi rojstni kraj Srečka Kosovela, ki je pesnik te zemlje, njenih ljudi in njihovega življenja.

Po zgledu šole »Srečko Kosovel« na Opčinah je tudi slovenska srednja šola v Dolini blizu Trsta zaprosila za slovensko ime in že tudi dobila odobritev ministrstva, da sme nositi uradno ime po pesniku Simonu Gregorčiču. Prav tako se bo šola v Nabrežini pri Trstu imenovala po pesniku Igorju Grudnu, ki je bil rojen v tem kraju.

OD KANSASA DO KALIFORNIJE

z oldtimerjem Johnom Stermolletom

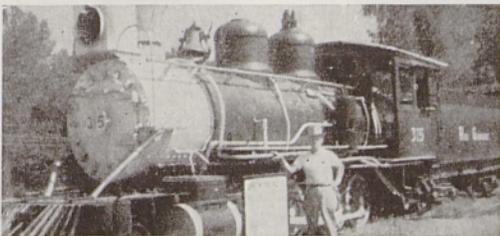
Majhna hišica sredi predmestja Los Angelesa. Prebivalec, rojak John Stermollet ali po domače Kovačev Janez iz Grosuplje, je večino življenja preživel na tujem, vsega skupaj 67 let. Čeprav John zelo dobro skriva svoja leta, je zaupal, da si je že naložil osmi križ. V njegovi hišici najdeš košček domovine, ki si jo je ustvaril na tujem, vsepovsod je polno spominkov, ki jih je prinesel, ko je bil pred štirimi leti zadnjič na obisku. Nemalo presenečen sem bil, ko mi je pokazal celo grmado slovenskih revij.

»Veš, naročen sem na »Rodno grudo«, »Tovariša« in na »Prosveto«, časopis, ki izhaja v Chicagu. Tako zvem, kaj je v domovini novega in ne pozabim domačega jezika.«

In res John govori pravilno slovenščino z majhnim dolenskim naglasom. Nihče mu ne bi verjel, da je toliko let preživel na tujem.

»Pred štirimi leti sem bil nazadnje doma, pa bi šel rad še enkrat in bi tam kar ostal. Vsak je s srcem privezan na rojstna tla in jaz tudi, čeprav je preteklo že toliko let. Malo mi je dolgčas tukaj, nihče se ne zmeni za starega človeka. Well, saj še nisem tako star,« je brž hudomušno popravil.

In John, v srcu pa še vedno Janez, je nadaljeval: »Hudo je bilo nekdanj, zato se nas je toliko izselilo. Kjer so bili trije otroci, sta morala dva po svetu. Tudi pri nas je bilo več otrok in oče je umrl, ko mi je bilo pet let. Bil je kovač, da malo takih. Postal sem tako rekoč odveč pri hiši in poslali so me k stricu, ki je bil kovač v Budimpešti. Trinajstleten sem se že učil za mehanika v tovarni »Danubius Schönheim & Hartman Fabrik«, kjer so delali ladje za rečno plovbo. Težko mi je bilo, ker nisem znal jezika, a tega sem se kaj kmalu privadil. Hujše je bilo domotožje, da sem že nekajkrat nameraval pobegniti kar peš domov. Vendar sem vzdržal štiri leta in se kot mehanik vrnil domov, a samo za štirinajst dni. Že prej sva s stricem napravila načrt, da odideva v Ameriko, saj so se takrat po Evropi širile o njej obetajoče govorice. V Bremenu sva se vkrcala na ladjo »Kaiser Wilhelm II«, ki je čez devet dni že pristala v New Yorku. Glede sporazumevanja ni bilo težko, znal sem madžarsko in malo nemško, lahko pa bi se prebijal s samo slovenščino, toliko je bilo takrat Slovencev v Ameriki. Delo sem skušal dobiti v Newarku, Ohio, a me za-

John Stermole iz San Francisca. Ob počitnicah je obiskal staro prijateljico — lokomotivo, ki je zdaj že zgodovinska. Na sliki desno: s sinom Merionom

radi moje mladosti nihče ni hotel zaposliti kot mehanika. Prijel sem za vsako delo, plačevali so mi devet centov na uro. Tu sem ostal samo devet mesecev, nato pa sem odšel z nekim Slovincem v Kansas City. Rojaki, ki so živeli tu, so nama svetovali, naj se napotiva v Denver, kjer so rabili delavce. Iz Denverja so naju poslali v Plait Canyon, kjer so gradili velik jez. Delo tu je bilo težko, življenje delavca nič vredno. Ko je eden izmed delavcev padel v mešalec za beton, nadzornik ni pustil stroja ustaviti, ampak so nesrečnega delavca zazidali v nasip. Sklenila sva, da odideva, za plačilo pa sva dobila vsak zavojček tobaka. Pritožiti se nisi mogel nikamor, saj je veljala pravica bogatejšega in seveda močnejšega. Kot sva kasneje izvedela, jo je uporabil nek kavboj, ki je brezsrčnega nadzornika zabodel.

Na lovu za zaslužkom sva potovala v Cripple Creek z vlakom, ki jih danes lahko vidiš v western filmih. Imela sva srečo, kajti najin vlak je bil zadnji, ki je došel v Cripple Creek. Dan kasneje se je zrušil lesen železniški most in vlak je zgrmel v prepad. Nesreče ni nihče preživel. V rudniku so prav ob najinem prihodu štrajkali delavci zaradi nevarnega dela v zlatih rudnikih. Uprava rudnika ni hotela popravljati, ker je bil že skoraj izčrpan in so ga zaprli. Vrnil sem se v Kansas, kjer sem le dobil delo kot mehanik pri železniški družbi Union Pacific. Tu sem ostal vse do leta 1908, ko sem si zaželel domače zemlje in sem odpotoval v Evropo.«

Po šestih letih je John spet stopil na domača tla, ki se jih pa ni dolgo veselil. Čez štiri mesece mu je »cesar pošto dal« in moral je obleči vojaško suknjo ter služiti v drugem bosenskem regimentu »cesarja Franca in še Jožefa«.

»Čez tri leta sem se vrnil in se zaposlil v Ljubljani, a le za šest mesecev. Ker je bil premajhen zaslužek, sem spet pospravil svoje stvari in jo mahnil nazaj v Kansas City. Še prej pa sem v gostilni »Pri Tavčarju« spoznal dekle, ki sem ji kasneje poslal vozovnico in sva se v Kansasu poročila. Delal sem pri železnici, nato pa sem si kupil farmo. Tu so tudi odrasli otroci in se eden za drugim odselili v Kalifornijo. Ko mi je 1944. leta umrla žena, sem prodal farmo in se tudi jaz odselil v Kalifornijo. Taka je bila moja pot, in zdaj čepim tu, namesto da bi se vrnil domov. Mogoče bi se, pa se ne morem še odločiti.« Janez Zrnc

Sejem mode — paleta barv, vzorcev in modnih linij

Letošnji sejem mode, 12. po vrsti, ki je prikazal najpomembnejše dosežke slovenske oziroma jugoslovanske tekstilne in usnjarske industrije, nas je presenetil z novimi vrstami tekstilnega blaga, z novimi vzorci in novimi barvami. Še bolj pa smo se razveselili izdelkov naše konfekcije. V največjem razstavnem prostoru so nas privabljal oblačila za vsako priliko in za vsak okus. Na modni reviji pa smo na živih modelih izbirali oblačila, ki jih bomo nosili v letošnjih pomladnih in poletnih dneh.

Kvaliteta razstavljenega blaga domačih podjetij se lahko brez zadrege kosa z inozemsko. Od 750 vzorcev, ki so bili poslani v oceno, je bilo nagrajenih 345 z zlatimi, srebrnimi in bronastimi kolajnami. Slovenski razstavljalci so se odlično odrezali. Rekorder s 35 odličji je sicer beograjska konfekcija »Beko«, tesno za petami pa mu sledi vrsta slovenskih podjetij, predvsem kranjski »Tekstilindus«, potem ljubljanska »Pletenina« in mariborska tovarna »Čevljev »Lilet«. Kup medalj so pobrale tudi tovarne pletenin »Angora«, »Rašica« in »Almira«.

Kot že vrsto let, se je tudi letos izkazala domžalska tovarna »Toko« z okusnimi modnimi torbicami. Posebnost letošnjega sejma so izdelki tovarne čipk in vezenin z Bleda, ki poleg metrskih vezenin izdeluje v zadnjem času tudi konfekcijsko žensko garderobo — čipkaste in vezene bluže in obleke, nočno perilo ter zapeljivo elegantne večerne obleke.

Če je tovarna vezenin z Bleda — eno vodilnih tovrstnih podjetij pri nas — poskrbela za eleganco naše žene, je »Jutranjka« iz Sevnice pripravila oblačila za naše najmlajše.

Zastopstvo BMC v Novem mestu

V Jugoslaviji je danes že več tisoč vozil angleške avtomobilske družbe »British Motor Corporation«. Do sedaj je bil zastopnik te družbe v Jugoslaviji podjetje Interpromet iz Beograda, ki pa je zaradi slabega poslovanja izgubil zastopstvo. Pred kratkim pa je zastopstvo družbe BMC prevzela tovarna IMV v Novem mestu, ki bo poleg prodaje teh vozil opravljala tudi vse servisne usluge v lastnih servisih v vsej Jugoslaviji. Nakupe v konsignaciji je treba plačati z devizami.

Simpatične manekenke so na modni reviji prikazale vrsto modelov domačih tovarn

Obsojamo teroristične akcije v ZDA in Kanadi

Močan moralni odziv so imele pri nas in po vsem svetu teroristične akcije proti jugoslovanskim predstavništvom v ZDA in Kanadi konec januarja. Po besedah ameriškega senatorja Mansfielda »so bile očitno dolgo in skrbno pripravljane«. Ob sodili so jih mnogi ugledni politični delavci, skupno z ameriškim predsednikom Johnsonom in kanadskim premierom Pearsonom. Vsi so izražali prepričanje, da vedo, za kaj gre, da je s tem treba prekiniti, da je treba poiskati krivce, jih poklicati na odgovornost. Vladi obeh držav sta tudi zagotavljali, da bosta povrnili škodo in da bosta v bodoče skušali preprečiti podobna dejanja.

Preiskave v Washingtonu in Ottawi so se začele takoj po zločinih. Pričakujemo, da bodo varstveni organi ZDA in Kanade prijeli in kaznovali storilce.

Ameriškim in kanadskim združenjem bivših borcev je poslala Zveza združenj borcev NOV Jugoslavije pismo, v katerem izraža ogorčenje nad terorističnimi napadi na jugoslovanska predstavništva v ZDA in Kanadi. V pismu je med drugim tudi poudarjeno, da na podlagi izkušenj s podobnimi protijugoslovanskimi terorističnimi akcijami ni težko ugotoviti, da gre za poklicne fašistične teroriste iz vrst jugoslovanskih beguncev, ki so se aktivno borili proti zavezniškim armadam, vstevši ZDA in Kanado, pa čeprav so po vojni žal našli zatočišče v teh državah.

Veliko ogorčenje so ti zločini povzročili tudi pri naprednih izseljenskih organizacijah v obeh državah. Tako smo prejeli poročilo o protestnem zborovanju v Torontu, ki ga je pripravilo društvo »Bratstvo-Jedinstvo«. Protestno pismo z zahtevo, da se zločince poišče in najstrožje kaznuje so poslali premieru Kanade Pearsonu in drugim visokim kanadskim osebnostim. Tajnik društva Branko Mihič je govoril tudi na kanadski televiziji. Na glavnem protestnem zborovanju, ki je bilo v Torontu 5. februarja je med drugimi govoril v imenu slovenskih priseljencev Leon Fister; prisostvovali pa so številni ugledni člani jugoslovanskih izseljenskih organizacij in številni predstavniki kanadskega tiska. Na zborovanju so soglasno sprejeli resolucijo, ki so jo poslali premieru Pearsonu.

O protestih drugih izseljenskih organizacij bomo poročali prihodnjič.

Izmenjava poslanic med Titom in papežem Pavlom VI.

Predsednik SFRJ Josip Broz Tito in poglavar rimskokatoliške cerkve papež Pavel VI. st. aizmenjala osebni poslanici. Poslanico predsednika Tita je papežu izračil odposlanec jugoslovanske vlade pri Sveti stolici Vjekoslav Cvrle. V poslanici je med drugim rečeno, da Jugoslavija z zanimanjem spremlja papeževe pobude za miroljubno reševanje sporov med državami in za ohranitev miru na svetu. Jugoslovanska vlada in vsa javnost pozdravlja tudi akcijo papeža Pavla VI. za miroljubno rešitev vietnamske vojne.

Odposlanec Svete stolice pri jugoslovanski vladi monsignor Mario Cagna pa je pred kratkim izročil papeževo poslanico predsedniku Titu. V njej je med drugim izražena želja po urejenem in mirnem razvoju Jugoslavije in njenih narodov v pravičnosti in svobodi. »Katoliška cerkev,« pravi poslanica, »izreka željo, da bi spoštovali njene pravice in svobode delovanja, ki ima namen uresničiti duhovne in moralne vrednote svojih vernikov v korist narodov, med katerimi žive.«

Predsednik Tito v Avstriji

V nedeljo 21. februarja je predsednik Tito odpotoval na uradni petdnevni obisk v sosedno republiko Avstrijo, kamor ga je povabil avstrijski predsednik Jonas. Po ogledu dunajskih zanimivosti so se začeli uradni pogovori, ki so se sukali predvsem okrog vprašanj evropske varnosti ter o medsebojnih odnosih.

Konvencija o socialnem zavarovanju s Francijo dopolnjena

V Beogradu so 23. januarja podpisali dokumente o spremembah in dopolnitvah konvencije o socialnem zavarovanju med Jugoslavijo in Francijo. S temi spremembami je zagotovljeno, da imajo naši delavci, ki so zaposleni v Franciji, njihovi otroci pa žive v Jugoslaviji, pravico do otroškega dodatka. Prav tako imajo člani njihovih družin, ki žive v Jugoslaviji, pravico do zdravstvenega varstva v breme francoskega zavarovanja.

S temi dokumenti je izpopolnjena socialna in druga zaščita naših državljanov, ki so na začasnem delu v Franciji.

Ne kupujte dinarjev v tujini!

Po veljavnih predpisih je mogoče nesti iz države največ 5000, prinesiti v domovino pa največ 10.000 starih dinarjev. Veliko naših delavcev, ki so zaposleni v tujini, ali naših izseljencev, ki prihajajo na dopust ali za stalno v domovino, pa v želji, da bi zvišali svoj težavno prisluženi devizni dohodek, zamenjujejo devize za dinarje že v tujini. Tako se dogaja, da prihajajo nekateri na mejo s polmilijonskimi in tudi večjimi dinarskimi zneski. Takim delavcem pa morajo carinski organi odvzeti preostali znesek, v skladu z veljavnimi predpisi. Pri tem ne pomagajo nikakršna uradna potrdila tujih menjalnic.

Res je, da dobijo naši ljudje npr. v Avstriji pri zamenjavi morda nekaj dinarjev več za šiling, toda takšno tveganje se očitno ne splača, saj se s tem podajajo v nevarnost, da zaradi lahkomiselnosti in nepoznavanja predpisov izgubijo ves trdo zaslužen denar. To je potrdilo že nekaj neljubih primerov, ki so se zgodili posebno v zadnjih dneh minulega leta na državni meji.

Glede prinašanja tuje valute ni nobenih omejitev, zato resno priporočamo vsem, naj prinesejo zaslužen denar raje v tuji valuti in ga zamenjajo raje v naših menjalnicah. Ne glede na morebitno razliko je to samo v njihovo korist, kajti tako se ne podajajo v nevarnost, da bi po nepotrebnem zgubili svoj zaslužek. Hkrati s tem pa koristijo tudi vsej naši skupnosti, saj z zamenjavo tuje valute v domačih menjalnicah povečujejo naš devizni dotok.

Postojnska jama pričakuje še več obiskovalcev

V minulem letu je obiskalo Postojnsko jamo 560 tisoč obiskovalcev, od tega 372 tisoč tujcev, kar je za 113 tisoč več kakor v letu 1965. Ko so v juliju preteklega leta izročili namenu dvotirno progo, se je obisk še povečal, saj si je jamo ogledalo kak dan tudi več kot šest tisoč turistov.

Na dan je odšlo v jamo 16 skupin, od katerih je imela vsaka zagotovljeno vodniško službo v petih ali šestih jezikih. Rekordni obisk je bil v mesecu avgustu, ko si je jamo ogledalo 144 tisoč ljudi.

Letos 15.000 potnikov z letali AA

Letala ljubljanske letalske družbe Adria-aviopromet bodo letos, kot računajo, prepeljala kakih petnajst tisoč potnikov. Največ predvidenih charterskih poletov je namenjenih za prevoz turistov v poletni sezoni iz Velike Britanije, Zahodne Nemčije, Nizozemske, Francije in Belgije, približno dvajsetkrat pa bo Adria-aviopromet prepeljal potnike tudi čez Atlantik.

Poleg redne proge, ki jo vzdržuje Adria-aviopromet z Alžirijo, so konec februarja odprli tudi redno letalsko linijo Beograd—Tripolis.

V mrtvi sezoni bodo za daljše polete vnaprej oddajali letala v najem tujim turističnim agencijam. V načrtu imajo tudi prevoz vojaških enot Organizacije združenih narodov na Sinaj.

Lani 24 milijonov tujih turistov

Po dokončnih podatkih je minulo leto pripeljalo v Jugoslavijo 8.062.370 tujih osebnih avtomobilov, dopotovalo pa je 24 milijonov turistov. Te številke pomenijo prelomnico v jugoslovanskem turizmu. Število tujih osebnih avtomobilov pri nas je bilo za trikrat večje kot leta 1965. Samo novembra se je na primer pripeljalo 585.000 osebnih avtomobilov, v istem mesecu leta 1965 pa 280.000. Če odštejemo maloobmejni promet, je lani prestopilo jugoslovansko mejo 15 milijonov 264 tisoč tujcev (leta 1965 4,5 milijona).

V Ljubljani nova trgovina s cvičkom

Novo prodajalno vina je v središču Ljubljane odprl Agrokombinat iz Krškega, za kar se je odločil po odličnem finančnem uspehu na zadnjem vinskem sejmu v Ljubljani. Po dobrem mesecu poslovanja je bil promet zelo ugoden. V trgovini prodajajo črno in belo namizno vino, sloves pa si pridobivajo predvsem s cvičkom.

Po osmih letih spet doma

V Konjeniških informacijah, glasilu Konjeniške zveze Jugoslavije beremo, da je kupil predstavnik italijanske filmske družbe v žrebčarni Djakovo, SR Hrvatska, nekaj lipicanskih žrebcev, ki so bili ožrebljeni v slovenski kobilarni Lipici, zibelki te pasme. Že oznaka L na levem licu nam jasno dokazuje kraj ožrebljenja. Italijanska

filmska družba je kupila konje za snemanje filma Ben Hur, kjer so vozili znane rimske kvadrige. Film je bil izdelan po istoimenskem romanu L. Wallacea, ki ga je družba snemala s sodelovanjem ameriške filmske družbe Metro Goldwin Mayer. Po končanem snemanju je kupil te konje lastnik znanega italijanskega cirkusa Orfej, ki je gostoval v začetku meseca oktobra lani v Ljubljani, kjer smo med drugim videli tudi uspešen nastop lipicancev pod vodstvom avstrijskega dreserja Johanna von Selausa. Lipicanci so s svojimi nastopi v španski visoki šoli in v cirkusih jasno dokazali, da edini poleg arabcev zmorejo zahteve visoke šole jahanja, to predvsem zaradi njihove visoke akcije okončin. Te trditve podpirajo tudi znani svetovni konjeniški strokovnjaki, ki so sodniki na konjeniških prireditvah v svetovnem merilu.

Jože Mejač

Lipicanci v areni. Foto: Marjan Ciglič (slika zgoraj)

Hotel Simnovec na Veliki Planini, kjer vas prijazni gostitelj Andrej Zorman postrže ob vsakem času z veliko izbiro slovenskih narodnih jedi in z dobro kapljico iz Ljubljane do Kamniške Bistrice je le nekaj deset kilometrov, dalje pa vas potegne do vrha žičnica

Dolenjski piknik in druge prireditve

V letošnjem mednarodnem turističnem letu, ki ga praznujemo pri nas, se bodo tudi podružnice Slovenske izseljenske matice še posebej zavzele, da bodo za izseljence iz svojega območja, ki nas letos obiščejo, pripravile čim več zanimivih, privlačnih prireditev. Med prvimi nam je poslala program letošnjih prireditev za rojake podružnica iz Krškega. Program je res bogat in domiselno izbran.

Za naše izseljence iz dolenjskih in zavskega krajev ter seveda tudi za vse ostale goste, bo v nedeljo 25. junija na dvorišču kostanjeviškega gradu velik dolenjski izseljenski piknik. Veselih viž, prijetne zabave pa tudi domačih dobrot seveda ne bo manjkalo. Zabavni program bodo izvedli naši priznani ansambli in solisti. Dopoldne si bodo udeleženci piknika lahko ogledali razne kulturne znamenitosti Kostanjevice, med temi Gorjupovo galerijo in Lamutov likovni salon ter plastike udeležence žene znanega mednarodnega simpozija Forma viva.

Na predvečer piknika 24. junija, bo v domu kulture v Kostanjevici na sporedu drama Ivana Cankarja »Za narodov blagor«, v izvedbi Slovenskega ljudskega gledališča iz Celja. Ta predstava bo posebej posvečena našim izseljencem.

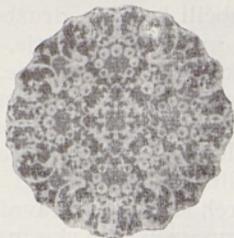
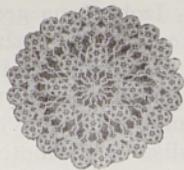
V Novem mestu so se odločili za novo šolo

Staro, prenapolnjeno osnovno šolo v Novem mestu obiskuje več kot 1550 učencev, ki se gnetejo v pretesnih prostorih. Zato so Novomeščani v nedeljo 15. januarja organizirali referendum, javno glasovanje, o tem, ali so pripravljeni z določenim prispevkom sodelovati pri gradnji nove osnovne šole, ki je vsekakor nujno potrebna. Vabilom k udeležbi se je odzvalo 70 odstotkov volivcev, od katerih se je 79,1 odstotka odločilo za samoprispevek. Na ta način bodo prebivalci Novega mesta v treh letih sami zbrali 120 milijonov starih dinarjev za novo šolo. Ostalo bodo prispevala novomeška podjetja, občina, del pa bo iz republiških kreditov. Doslej je prispevalo za novo šolo že več novomeških tovarn. Nekateri prispevki so bili namesto venca na grob pokojnega Borisa Kraigherja. Že v prvih dneh se je tako nabralo okrog 9 milijonov starih dinarjev.

SLOVENSKE ČIPKARICE —

njih delo in običaji

J. F.

S čipkarskega festivala v Železnikih

Med posebno priljubljene spominke, ki jih vsak naš izseljenec rad ponese v tujino, spadajo gotovo klekljane čipke. Starejše izseljenke ali izseljenci, ki so bili rojeni v krajih, kjer je bila v navadi ta domača obrt še pred 50 in več leti, se še gotovo dobro spominjajo, kako so ob petrolejkah cele večere in zimske dneve sukali klekeljne, da so zaslužili za sol in najnujnejše.

Od takrat so se časi spremenili, čipkarska umetnost pa je med slovenskimi ženami še vedno ohranjena. Prav v zadnjih desetletjih se je ta narodna obrt celo zelo razvila. Od Idrije do Jesenic, Poljanske ter Selške doline in Notranjske živi še vedno veliko čipkaric, ki se posebno v zimskem času ukvarjajo s klekljanjem. Veliko teh izdelkov gre v tujino. Trgovsko podjetje Dom in čipkarska zadruga Idrija odkupujeta in izvažata te lepe izdelke pridnih žena in deklet.

Vsako tretje leto imajo čipkarice, ki so vključene v podjetju Dom, velik čipkarski festival. Zberejo se, pokažejo svoje izdelke in se preskusijo v tekmovanju. Tak festival bo v Ljubljani tudi letos v začetku julija. Razen tega imajo čipkarice vsako leto tudi v Železnikih svoj »čipkarski dan«. Tudi tu priredijo tekmovanje in razstavo najlepših izdelkov, prireditve pa organizira turistično društvo v Železnikih in je zmeraj dobro obiskana. Običajno je v mesecu avgustu. Podobne prireditve prireja tudi Idrija. Vse te prireditve spodbujajo k temu, da bi se ta ljudska umetnost še naprej ohranila in razvijala.

Pred vojno, ko še ni bilo radia in televizije, so se čipkarice rade zbirale v dolgih zimskih večerih v kmečkih hišah. Med petjem in šalami jim je hitro minil večer. Pozneje so se jim pridružili še fantje s harmoniko ter zaplesali s čipkaricami. Temu so rekli »preja«. Ta izraz je ostal še iz časov, ko so naše babice predle prejo in se pri tem delu zbirale. Z željo, da bi se ohranili ti običaji in razne zgodbe iz življenja čipkaric, je ena izmed njih, Julka Fortuna, spesnila več pesmi in jih izdala v zbirki »Iz srca do srca«. V teh pesmih je preprosto, iskreno povedano, kako z ljubeznijo do dela (saj je zaslužek skromen) vsaka čipkarica spretno kleklja prelepe vzorce, ki razveseljujejo mnoge ljudi doma in v tujini.

Po nekdanjem napevu »Le predi« imajo čipkarice tudi svojo pesem: »Le klekljaj,

dekle, klekljaj, prav lepo čipko sklekljaj, da se ne bo ti trgala, pa tudi ne umazala.« Čipkarska pesnica Julka Fortuna je spisala tudi prvo čipkarsko igrico.

Čipkarstva se v mnogih krajih uči tudi šolska mladina. Zato ta lepa ljudska umetnost še ne bo izumrla in bo še vnaprej ostala ponos slovenskih deklet in žena.

Vsak tretji občan zaposlen

Občina Nova Gorica šteje po najnovejših podatkih 49.100 prebivalcev. Za to občino je značilno razmeroma visoko število zaposlenih, saj dela v raznih podjetjih in ustanovah 15.204 občanov, to se pravi, da je vsak tretji od celotnega števila zaposlen. Večina, to je 13.093 občanov je zaposlenih v gospodarskih ustanovah. V novogoriški občini so lani do konca oktobra delovne organizacije vložile v gospodarstvo tri milijarde 635 milijonov starih dinarjev. Do konca leta je ta vsota bržkone preseгла štiri milijarde. Med glavnimi investitorji so bili tovarna cementa in salonita v Anhovem, dalje Iskra v Šempetru, Soške elektrarne, tovarna pohištva Meblo itd. Veliko je bilo tudi vložnega v razvoj trgovine in gostinstva, zato je bilo odprtih predvsem v Novi Gorici in okolici več novih trgovin ter sodobnih gostišč.

ŠPORT

Smučarski skakalec Peter Eržen je na predolimpijskem tekmovanju v smučarskih skokih v Grenoblu, Francija, dosegel zavidljiv uspeh: drugo mesto, takoj za svetovnim prvakom Björnorn Wirkolo, Norveška. Obenem je dosegel tudi rekordni skok na tej skakalnici — 101 meter. Na tekmovanju smučarskih skakalcev v Oberstdorfu, ki je sledilo tekmovanju v Grenoblu, pa ni imel takega uspeha. Na tej skakalnici, ki dovoljuje za zdaj najdaljše smučarske polete na svetu, je bil dosežen svetovni rekord — 150 metrov.

Najboljša Pomurska športnica

Za najboljšo športnico Pomurja v letu 1966 je bila izbrana atletinja Suzana Zelko iz Murske Sobotice. V kratkem času je zabeležila vidne uspehe in sodi med najboljše slovenske mladinke med tekačicami na srednje proge. Od mlade atletinje pričakujejo še več. Doma je iz Martjanec, sedaj pa obiskuje ekonomsko šolo v Murski Soboti.

GRAD OTOČEC IN NJEGOVI GOSPODARJI

Odlomki iz kronike »Gradovi umirajo«

Slika desno: Božidar Jakac: Otočec, 1935

Slikoviti srednjeveški grad na Krki ni bil vedno »Otočec«. Nekoč v davni je stal na desnem bregu reke, pozneje pa so ga zavarovali še od južne strani z umetno izkopano strugo, da leži danes na otoku sredi Krke. To se je zgodilo najbrž v hudih srednjeveških vojnah z Ogrji in Hrvati, če ne morda v trinajstem stoletju iz strahu pred prodirajočimi Mongoli, zoper katere naj bi, po nekem pripovedovanju, zgradili tudi Gracarjev turn in Stari grad pod Trško goro. Še v 18. stoletju sta držala čez obe rečni strugi dvižna mostova, ki pa ju zaradi majhnega prometa graščaki niso mogli vzdrževati samo z mostnino.

Grof Albin Margheri, novi dedič Starega gradu, ki je z gradom dobil 56 tlačanskih gruntov, pristavo Jezero v šmarjeških krajih in tamkajšnji topliški vrelec, si je v kratkem kupil od barona Vincenca Schweigerja von Lerchenfelda še grad Otočec. Tam se mu je leta 1854 rodil prvi otrok, sin Rudolf.

Splošno so ljudje domnevali, da so Margheriji italijanskega porekla. Grofica Florentina z otoškega Marofa pod Draškovcem, pa mi je nekoč pripovedovala, da so po rodu Španci. Prav mogoče; toda že leta 1630 so dobili naslov savojskih grofov. Prvi, po imenu znani Margheri je bil grof Clemens, avstrijski oficir v Italiji. Po izročilu, ki se je ohranilo pri sorodnikih Langeterjih, se je šel za Italijana. Poročil se je s Kristino, pl. Wurmser, najbrž kakšno bližnjo sorodnico avstrijskega poveljnika v severni Italiji, feldmaršala Wurmserja, ki so ga Francozi trikrat premagali in nazadnje ujeli v trdnjavi Mantovi. Mogoče so prav ti porazi prignali Margherije iz avstrijske Lombardije, menda iz Benetk, v naše kraje.

Grof Albin Margheri se je oženil z grofico Josefino Coreth, ki se je slovensko naučila najprej preklinjati služinčad. Otoški graščak se je vdajal trem strastem: kvartopirstvu, lovu in nebrzdanemu zalezovanju žensk. Za rdečelasimi otroci so po fari s prsti kazali: »Glejte, ta je tudi Margherijev!« Grof si je pobarval ruso brado, toda hudobneži so se še naprej mežikaje muzali, češ da so naštel v otoški gosposčini domala devetdeset sumljivih otrok. Graščakinja je bruhala v prepire. Ko jo je nekoč pretepel, je pospravila kovčke in skrivaj ušla na Dunaj. Petega otroka, hčerko Rodriga, je rodila v tujini. Umrla je v začetku prve svetovne vojne na Dunaju.

Nekaj posebnega je bil plemenitaški ponos otoških grofov. Postajal je že nadutost. Na svoji mizi so trpeli samo staro srebrnino in dragoceni meissenski porcelan, s katerim so v dvoranah in sobah za goste bahaško polnili steklene omare. Stari grof Albin je imel navado, da je zaradi koristnih zvez povabil vsako leto na Otočec visoke uradnike iz bližnjega mesta. Ko pa so pijani gostje grad zapustili, so Margheriji umazane kozarce z miz razbili, češ da se plemiču ne spodobi, da bi pil iz čase, iz katere se je nacejal plebejec, pa naj bo tudi profesor ali predsednik sodišča.

Napuh hodi pred padcem. Tudi po gradovih. Margherijevska oholost je bila kruto ponižana, ko je grofična Florentina svoje grajske presenetila z izjavo, da bo vzela domačega hlapca in kočijaža Ivana. Njej je bilo takrat štiriinštirideset let, hlevarju Ivanu pa šestindvajset let. Ivana Jordana, krepkega, postavnega in pametnega fanta iz bližnje Ruhne vasi si je bila priletna grofična v hlevu osvojila in ga kljubovalno zahtevala za moža. Bila je sreča, da vsaj nadutega očeta ni bilo več med živimi; umrl je leta 1899 v devetinštetdesetem letu starosti. Stari grof, ki se sam nikoli ni odrekal najnižkotnejši pohoti, bi ob hčerini iskreni želji, da se omoži s poštenim človekom, podivjal od moralnega ogorčenja.

Grof Rudolf je storil vse, da bi preprečil nezasišano sramoto. Uglednega šentjernejskega mesarja in krčmarja s Kastela, Antona Majzla je rotil: »Fanta poznaš, saj je služil za pastirja pri tvojih sorodnikih. Ponudi mu denarja in še bogato nagrado dam za pot v Ameriko in da se nikoli več ne vrne.«

Pa je kočijaž županu navihano pomežiknil: »Ameriko imam tukaj, bom kar ostal.«

To je bilo leta 1903. Poroko so opravili brez hrupa, skrivaj za zapahnjenimi vrati pri fari v Beli cerkvi. Za pričo so med štirimi očmi prosili farnega kaplana Štefana Terškana in mestnega notarja dr. Albina Poznika, ki je sestavil tudi ženitovnjako pisanje.

Na samotnem otoškem Marofu pod Draškovim gradom je grof Rudolf, ki je pred svetom osramočen povešal oči, za deset tisoč goldinarjev Florine dote sezidal izobčenemu paru sredi prijetnega parka lepo vilo, podobno lovskemu dvorcu in uredil trdno kmečko gospodarstvo. Tu se je Jordanovima (leta 1905) rodil sin Albert.

Izobrazena grofica je vedno koprnela po tem, da bi možu, prijetnemu in razumnemu kmetu, kupila plemiški naslov. Z zgubljenim svetovno vojno je splahnelo tudi to zadnje upanje, da bi kdaj izbrisala »nezasišano« sramoto, ki je prizadela sorodnike, pa tudi aristokratske prijatelje na bližnjih gradovih, da so nesrečni zakonski par izobčili iz svoje družbe. Kontesa, kakor so jo imenovali kmetje, ki so ji poljubljali roko, ni vse življenje, tja do pozne smrti skoraj stoletne zmedene starke, nikoli več stopila z zemlje svojega doma. V vročih poletnih dnevih se je včasih prikazala z belim sončnikom iz temnega parka, se sprehodila po travnikih do potuhnjene temno zelene Krke in se naglo spet vrnila. Zagrenjena se je zapirala v svoje sobe, podobne muzeju, in zbirala vse, od znamk do dragocenih knjig in antičnih denarjev.

Sin Albert, živahni, dobri, zabavni in nič domišljavi fant vitke rasti je bil slabega razuma. V šestih letih je s težavo končal dva razreda gimnazije, čeprav so mu starši drago plačevali inštruktorje. Poslali so ga tudi v šolo na Dunaj, kjer se je okoli kuharic in hišen izvrstno naučil dunajskega narečja. To je bilo tudi vse. Kazal je tudi čudno strast: povsod in ob vsaki priložnosti je neverjetno ročno risal vojaške uniforme vseh časov in dežel. Presenetljivi talent je vzbudil v starših upanje, da tiči v sinu morda skrit vojak. Toda tudi v podoficirski šoli ga niso mogli porabiti za nič drugega, kot da je vrtel stroj za razmnoževanje dnevnik povelj. Ko je slekel vojaško suktnjo, se je vrnil domov, ne krop ne voda. Grofica ni dovolila, da bi ga razumni oče vzgojil za kmeta. V neznosnem dolgočasju je hodil fant na lov na Gorjanec. V večni zeleni tirolski obleki je zalezoval ob reki ribe in vodne ptice in bil ves ponosen na svoj največji življenjski uspeh, uplenjenega kormorana, ki je zablodil iz donavskih močvirij v naše kraje.

Po poroki pogumne grofične Flore so si Margheriji imetje razdelili: na Otočcu sta ostali najmlajši sestri Rodriga in Katica, Stari grad pod Trško goro pa sta dobila sestra Alba in brat Rudolf, jurist in okrajni glavar v Radovljici, dober, skromen in pobožen samec, ki je s strtim plemiškim ponosom plačeval za grehe očetov. Vdajal se je edini nedolžni margherijevski strasti — lovu. Pred smrtjo v letu 1929 je v zadregi, koga naj se poleg sestre v oporoki spomni, podaril del grajskega posestva

svojemu kočijažu Vebru, ki je vzel grajsko kuharico in »pol gospodarja« Nežko. Zdelo se je, kakor da hoče grof popraviti neko krivico, storjeno hlevskemu stanu. Umrl je 75 let star leta 1929 na Starem gradu.

Dve leti pozneje je tudi grofica Alba, zadnja s priimkom Margheri, sestavljala svojo poslednjo voljo (umrla je leta 1936, stara 79 let). Velikodušno je odpustila sestri Flori njen greh in ji volila družinsko srebrnino, meissenski porcelan, bruselske čipke, umetnine itd. Stari grad je ponudila Florinemu sinu Albertu, ki ga je takrat prvič spravljlivo pogledala. Fant se je dediščine ustrašil, saj razpadajoče starinske trdnjave ni imel s čim popraviti. Gradu se je odrekel. Rad pa je vzel sto tisočakov, s katerimi si je sezidal udobno lovsko vilo Diano pri Šmarjeških toplicah. Dobil je tudi starograjsko knjižnico ter ga-

lerijo prednikov, da bi kot edini, čeprav plebejski potomec grofov Margherijev, ostal čuvar rodbinskega izročila.

Stari grad je v obupnem stanju prevzel konvent usmiljenih bratov iz Kandije. Za grajsko obnovo je potrošil takrat skoraj pol milijona dinarjev. Red se je zavezal, da bo do smrti skrbel za staro grofico in šest siromakov šempetrške občine. Vzdrževati so morali še rodbinsko grobnico pri fari.

O najdragocenejši dediščini grofov Margherijev, o njihovih bogatih zgodovinskih arhivih, pa vsi viri molče. Nekdanjega gospodarja Starega gradu, topografa Franca Antona Breckfelda je jožefinska vlada poslala, da razpusti cistercijanski samostan v Kostanjevici in jezuitsko rezidenco Pleterje. Vrednejši del arhivov je Breckfeld takrat odpeljal na svoj Stari grad. Marghe-

riji so večji del svojih arhivskih zakladov prepeljali pozneje na Otočec. Tam so stikali po njih pošteni in nepošteni gosti. Odkar je graščak nekoč zasačil zgodovinarja, ko je iz svežnjev kradel stare listine, niso arhivov nikomur več pokazali. Spomladi leta 1942 so z gradom zgoreli. Pač, slišati je bilo, da jih je nek italijanski oficir iz otoške posadke, nekaj prej odnesel v Italijo.

Grofici sestri na Otočcu sta ostali samici. Po Katinkini smrti je grofica Rodriga, ki je šla proti petdesetim letom, posvojila daljnega sorodnika Karla Villavicenzia, prijaznega fanta pri osemnajstih letih.

Grofica Rodriga je umrla decembra 1926 v Gradcu. Štiri leta pozneje se je grofič oženil s petnajst let mlajšo lepoticco Lili Weinlechnerjevo iz Gorice.

ILUSTRACIJE MARLENKE STUPICE GOVORE BREZ BESEDILA

Sinička se je usedla gor na drobno vejico
in je zapela vsa vesela cici cici do.

Oj, kaj že poješ, ptička moja, pesem to lepo,
ko pa še zunaj zima kima cici cici do.

Marlenka Stupica in njene otroške ilustracije. Otrokom so blizu, saj jim na domač način približajo življenje okrog njih. Na slikah; dve ilustraciji iz slikanice »Barčica po morju plava«

Katarina, Barbara,
kako si domek varyala!
Nam je putka ukradena,
v Kanniku oskubljena,
v Ljubljani pa pohrustana.

Ob 8. marcu, prazniku žena, mi je prišel na misel slovenski pregovor: »Žena pri hiši tri vogale podpira.«

Današnja žena ne podpira le domačih vogalov. Podpira jih v podjetjih, v znanstvenih ustanovah, v zdravstvu, v kulturi, v umetnosti. Ne verjamete? Oglejmo si na primer slovensko mladinsko literaturo. Ped nekaj leti je razen Slovencev nihče ni poznal. Danes berejo naše pravljice francoski nemški, italijanski, češki, madžarski in še kateri otroci. In to predvsem po zaslugi prikupnih ilustracij, s katerimi so slovenski ilustratorji obogatili in tudi tujim narodom približali napisano zgodbo.

Ena teh — po svojih uspehih sodi med najboljše — je Marlenka Stupica. V prvi letošnji številki Rodne grude smo že poročali o nagradi »Zlato pero Beograda«, ki jo je Marlenka Stupica dobila v priznanje za svoje dovršeno umetniško delo. Med nagrajenci, ki so sprejeli Levstikovo nagrado, je doslej že petkrat napisano njeno ime. Privlačnost njenih ilustracij pa dokazuje tudi naročilo tuje založbe — za švicarsko založbo Atlantis je ilustrirala Grimmovo pravljico »Rdeča kapica«.

Z besedo ni mogoče opisati prikupnosti in dovršenosti njenih ilustracij. Lahko se vam opišemo njeno ustvarjalno pot, prve začetke, dosedanje uspehe in kaj in koliko je ilustrirala.

»Kdaj sem začela ilustrirati?« se zamisli Marlenka Stupica. »Tega pa res ne morem povedati. Kajti risala sem, odkar se spominjam. Že otroku mi je bila knjiga s slikami najlepša in najljubša igrača. Starši niso imeli denarja, da bi mi jih kupovali, zato sem si jih risala sama. Med tem, ko so se drugi otroci igrali, sem jaz ure in ure sedela pred svojim zvezkom, si izmišljala zgodbe in jih risala. Pisati takrat sploh še nisem znala. S temi svojimi narisanimi zgodbami sem živela nekako do štirinajstega leta. Potem se mi je zdelo, da sem za te zgodbe že prevelika in da jih ne smem več risati. Toda doma so tedaj že verjeli v moj talent in tudi v šoli so me spodbujali, naj čimveč rišem. Zato sem risala še in še, in po maturi sem se vpisala na slikarsko akademijo. Tedaj sem že tudi začela s svojim sedanjim delom: z risanjem ilustracij.«

Marlenka Stupica je ilustrirala za celo polico otroških zgodb, domačih in tujih. Od domačih Valjavčevega »Pastirja«, Župančičeve pesmi, zgodbe Ele Perocijeve in vr-

sto slovenskih narodnih pravljič. Te bodo prav zdaj izšle v velikih nakladah — tudi do 100.000 izvodov — v jugoslovanskih in tujih jezikih. Njene, na natečaju za 100. Čebelico nagrajene ilustracije za zgodbo Ele Perocijeve »Pravljice žive v velikem mestu«, so vzbudile toliko občudovanja, da bo založba tudi to knjigo ponovno izdala, to pot v velikem formatu in v večji nakladi.

Od tujih avtorjev naj omenimo predvsem mladinsko klasiko: Collodijevega »Ostržka« ter Grimmove pravljice »Sneguljčica«, »Rdeča kapica«, »Trnjulčica«. Tudi Grimmove pravljice bodo, opremljene z njenimi ilustracijami, izšle v sodelovanju jugoslovanskih in inozemskih založb v velikih nakladah. Za »Sneguljčico« se zanima tudi neka ameriška založba, zato bo verjetno izšla tudi v angleškem jeziku v ZDA.

»Moje delo je lepo, toda dolgotrajno,« pripoveduje Marlenka Stupica. »Do podrobnosti se moram vživeti v zgodbo, preštudirati značaje oseb, se zamisliti v kraj, v katerem zgodba živi, premisliti moram vsako gubo na obleki, se naučiti risati zdaj pasjo taco, zdaj imenitni grad, zdaj ptička, ki leti pod nebom. Predvsem pa se moram poglobiti v otroško čustvovanje; svoje delo moram gledati z očmi otroka, ki bo te slike spet in spet ogledoval, presojal in doživljal. Marsikatero knjigo ilustriram leto in tudi dve. Vsak dan porabim ure in ure časa, da rišem po naravi, pa spet ure in ure, da te risbe zaživijo v zgodbi, ki jo ilustriram.«

Morda prav v tem tiči čar in uspeh njenega dela: ilustracije Marlenke Stupice žive in pripovedujejo otroku tudi brez besed.

Jana Milčinski

Ob letošnjem Prešernovem dnevu

Ob letošnjem slovenskem kulturnem dnevu, Prešernovem prazniku 8. februarja je bilo v Sloveniji več prireditev v počastitev spomina na največjega slovenskega pesnika in misleca. Posebne proslave so po vseh mestih pripravili dijaki raznih šol in kulturno-prosvetnih društev, osrednja slovesnost pa je bila na predvečer praznika v Ljubljani.

Prešernove nagrade, najvišja slovenska odlikovanja za kulturno in znanstveno delo, so letos podelili že dvajsetič. Prešernovo nagrado za leto 1967 sta dobila pesnik Božo Vodušek za pesniško zbirko »Iz-

brane pesmi« in *Maksim Sedej* za slikarska dela razstavljeni v letu 1966 v Moderni galeriji v Ljubljani.

Nagrade Prešernovega sklada pa so letos prejeli: Andrej Hieng za roman »Gozd in pečina«, Kajetan Kovič za pesniško zbirko »Ogenjvoda«, Vasja Predan za knjigo kritik in esejev »Od premiere do premiere«, Vilko Ukmar za baletno kompozicijo »Go-dec«, Tatjana Remškarjeva za vlogo neveste v Dutilleuxovem baletu »Volk«, Ondina Otta-Klasinc za vlogo Manon v Puccinijevi operi »Manon Lescaut«, Slavko Tihec za plastiko razstavljeno na bienalu v Benetkah, Floris Oblak za slikarska dela razstavljena v letu 1966, dipl. ing. arh. Savin Sever za zgradbo tiskarne Mladinska knjiga v Ljubljani, dipl. ing. arh. Oton Jugovec za zgradbo jedrskega reaktorja v Ljubljani, Aleksander Valič za vlogo Rameaujevega nečaka v odrski priredbi Diderotovega dela, Sandi Krošl za vlogo Hoedererja v Sartrovi drami Umazane roke, Rudi Vavpotič za snemalno delo pri kratkem filmu »Podobe iz sanj« in filmu »Zgodba, ki je ni«, Lojze Lebič za dirigentsko vodstvo komornega zboru RTV Ljubljana v letu 1966, dipl. ing. arh. Sveztozar Križaj za izvirno ureditev restavracije »Rotovž« v Ljubljani in dipl. ing. arh. Jože Brumen za oblikovanje opreme več knjig, razstavišč, prospektov itd.

Tržaški Slovenci za Prešernov praznik

Prešernova proslava je bila tudi letos osrednja kulturna prireditev naših ljudi na Tržaškem in Goriškem. Proslava, ki jo je organizirala prosvetna zveza, je bila že v nedeljo 29. januarja v Slovenskem kulturnem domu v Trstu. Nastopilo je trinajst slovenskih pevskih zborov, deset moških in trije mešani. Kulturni dom je bil že dolgo pred začetkom poln do zadnjega kotička. Lepa dekoracija odra je bila prirejena po zamisli slovenskega slikarja Jožeta Cesarja.

Po uvodnih besedah predsednika Slovenske prosvetne zveze dr. Roberta Hlavatyja, so nastopili pevski zbori. Toplo in zanosno so zadonele slovenske pesmi. Prvi je zapel mešani pevski zbor iz Saleža. Za njim so peli: moški zbor »Briški grič« iz Števerjana, pevski zbor »Valentin Vodnik« iz Doline, moški zbor »Jezero« iz Doberdoba, zbor »Slovenec« iz Boršta, »Sla-

vec« iz Ricmanj, ki je lani jeseni slavil sedemdesetletnico obstoja, mešani pevski zbor »France Prešeren« iz Boljunca, ki je bil na proslavi najmočnejši, saj je zapelo kar 25 pevcev in 21 pevk. Sledil je nastop pevskega zboru »Kras« iz Dola-Poljane, moškega pevskega zboru »Oton Župančič« iz Štandreža pri Gorici, moškega pevskega zboru iz Proseka-Kontovela in mešanega pevskega zboru »Jacobus Gallus«.

Zelo učinkovit je bil nastop združenih pevskih zborov. Nad dvesto pevcev je najprej zapelo koroško »Čej so tiste stezice«, ki ji je dirigiral koroški pevovodja Valentin Hartman, ki se je kot gost udeležil proslave. Sledila je Gobčeva »Pesem XIV. divizije«, ki jo je dirigiral Silvan Križmanič, na harmoniko pa spremljal Oskar Kjuder. Kot vselej, so to pesem sprejeli poslušalci z velikim navdušenjem, da so jo zbori morali ponoviti. Enako so morali ponoviti tudi zadnjo pesem — Prešernovo »Zdravljico« v glasbeni priredbi Ubalda Vrabca.

Krstne predstave Ljubljanskih gledališč

Prva je satirična lepljenka »Beseda in konj«, ki jo je po literarni predlogi Petanovih satir in aforizmov postavil na oder režiser Jože Babič, del zaslug za živahno in pisano uprizoritev pa sta prispevala tudi Bojan Adamič z glasbo in Marjan Amalietti z domiselno likovno opremo.

Avtorja teksta bralci Rodne grude že poznajo, saj so v zadnjih številkah lahko prebrali nekaj njegovih humoresk in aforizmov. Svojo odrsko »lepljenko«, ki je sestavljena iz vrste njegovih satiričnih tekstov, je razdelil v štiri razdelke: politika, gospodarstvo, ljubezen in razno. Režiser Babič pa je okvir dogajanja vtaknil v cirkuško menažerijo in s tem rešil videz enotnosti ter poskrbel za dinamičnost odrske uprizoritve.

V Drami pa je doživela svojo krstno predstavo drama Mihe Remca »Delavnica oblakov«. Prizorišče igre je sodna obravnava, v kateri se pred gledalcem odvija preteklost dveh bivših borcev, zaključek zgodbe pa se pripravlja tu — na sodišču. Usoda obeh junakov naj bi bila le prispodoba za širši in splošnejši življenjski pojav. Zgodba obeh junakov naj bi torej simbolično prikazovala stisko današnjega človeka v tesnobni izgubljenosti sedanjega sveta.

ANDREJ HIENG:

Gozd in pečina

Eno najpomembnejših izvirnih slovenskih proznih del, ki so izšla v preteklem letu, je bil roman Andreja Hienga *Gozd in pečina*. Ki ga je izdala založba Slovenska matica. Andrej Hieng je do zdaj izdal že dve samostojni zbirki novel, ukvarja pa se tudi z režijo v gledališču.

Roman *Gozd in pečina* zajema snov iz življenja slovenskega skladatelja (Miro Leban) v Zagrebu. Miro Leban je bil nezakonski sin poštna uradnice, ki se zaradi dote ni mogla poročiti s častnikom. Miro si ni sam nikoli ustvaril varnega doma: najprej je zanj skrbela mati, za tem pa razne ljubice, ki so skoraj brez kakega večjega vpliva nanj šle mimo njega. Zaradi nekaterih posebnosti v njuni usodi sta ostali v njem le dve ženski: Ema in Ana. Z Ano se je seznanil na nekem koncertu, kjer so izvajali njegovo glasbo. Skupaj sta preživela nekaj ljubezenskih dni, za tem pa ga Ana zapusti. Šele kasneje je zvedel, da je odšla z nekim bogatim Italijanom v Logarsko dolino, in da sebe in svojo mamo preživlja s prodajanjem lastnega telesa. Leban se odloči in gre iskat Ano v Logarsko dolino. Najde jo in tu se v dokaj dramatičnih okoliščinah roman zaključí. (Iz tega zaključnega dela romana je tudi naš odlomek na straneh 92 in 93.)

Mira Lebana so v življenju zanimala le tri področja: on sam, glasba in ženske. Njegovo življenje sestavljajo drobni dogodki, ki jih je doživljal sam ali pa osebe, ki so v zvezi z njim. Leban si je pisal tudi dnevnik, ki ga pisatelj spretno vključi v roman: to so zapiski raznih ljubezenskih doživetij, ki na izvirni način dopolnjujejo lik skladatelja Lebana.

Zelo natančni so v romanu opisi pokrajine kakor tudi drugih prizorišč dogodkov: kavarne, potovanje z vlakom idr., kar kaže na pisateljevo mojstrstvo opazovanja. V romanu je z ozirom na to, da opisuje življenje skladatelja, več glasbenih izrazov, s katerimi pisatelj ponazarja dogajanje. Pa tudi razen tega je roman poln lepih stilnih posebnosti in slikovitosti.

Roman *Gozd in pečina* Andreja Hienga vsekakor zasluži, da mu izrečemo priznanje najboljšega originalnega slovenskega proznega teksta v preteklem letu, pomemben mejnik pa pomeni tudi v celotnem slovenskem romanopisju.

J. P.

NOVE KNJIGE

Z drugo knjigo »Zbrano delo« Franceta Prešerna, ki jo je izdala Državna založba Slovenije, je slavila zbirka »Zbrana dela slovenskih pesnikov in pisateljev« dvajsetletnico izhajanja. To je po vrsti 80. knjiga zbirke, v kateri so že izšle knjige osmih klasikov (Trdina, Kette, Murn, Gregorčič, Stritar, Menciinger, Jenko, Prešeren), od devetih, ki so še v delu, pa je doslej izšlo 42 knjig (Kosovel, Jurčič, Kersnik, Linhart, Levstik, Tavčar, Aškerc, Župančič, Prežihov Voranc). Prešernovo zbrano delo je za to izdajo pripravil in uredil J. Kos.

Zvezek obsega nezbrane lirske pesmi, balade in romance, napise in drobiž, zraven tega še nameček nemških in ponemčenih poezij, nezbrane nemške pesmi, prepesnitve ljudskih pesmi in pisma.

Založba Obzorja v Mariboru, ki zelo širokosrčno odpira vrata slovenskim avtorjem, bo v desetih knjigah izdala izbrane spise **Antona Ingoliča**. Kot osma knjiga je izšla zbirka novel z vojno tematiko »Vrelec v planini«. V teh novelah opisuje Ingolič vojne tragedije — izgnanstvo v Srbijo in Bosno ter partizanske zgodbe. Ta zbirka povede bralca v grozljivo usodnost vojnega časa, obenem pa mu razkriva pisateljev umetniški razvoj in njegovo izpoved.

Pregljev roman »Tolminci« je v založbi Mladinske knjige doživel že četrto knjižno izdajo. Zgodovinsko zasnovano tega romana tvori upor tolminskih kmetov proti previsokim dajatvam in pobiralcev davkov leta 1713—14, ki se je končal z obglavljenjem enajstih vodij upora na Travniku v Gorici. Pisatelj nam v svojem delu ni opisal izjemnih junakov, marveč ljudsko množico, ki je šla zavestno v boj za »staro pravdo«, v boj proti krivičnemu redu tistega časa.

V isti založbi je v zbirki »Knjižnica za mladino« izšla knjiga novel »Viragova Verona«, ki jih je spisal **Ferdo Godina**. Knjiga vsebuje osem novel o mladih ljudeh, ki hrepene po kruhu in svobodnem, boljšem življenju. Zgodbe, ki so nastale na začetku pisateljeve poti, naj današnjemu mlademu svetu pokažejo stiske in zagate večrajšnjega sveta. Knjigo je ilustrirala in opremila Melita Vovk-Štihova.

Pomembna in privlačna novost v slovenski književnosti je novi roman istega avtorja »Babilon ljubezni in sovraštva«. Ferdo Godina je dogajanje tega romana postavil v življenje filmskih delavcev in nam razkril blišč in bedo filmskega sveta. Njegove osebe so žive, vzete iz resničnosti, prav tako kot problemi, ki se jim postavljajo na pot in jih premeta vajo od poštenega prizadevanja do sebičnih odnosov. Tudi to knjigo je opremila in z izvirnimi »filmskimi« vinjetami ilustrirala Melita Vovk-Štihova. Knjiga »Srečni otok«, izšla je pri Cankarjevi založbi — vsebuje pet novel mladega pisatelja **Marjana Krušiča**, ki se je s tem delom prvič predstavil slovenskim bralcem. Novele so sicer samostojne enote, v celoto pa jih spajata isti kraj: otok v Dalmatinskem Primorju in isti čas: sedanost. Avtor opisuje življenje na otoku, notranji svet ljudi, njihovo čustveno in miselno zavzetost, ki jo veže mali svet vsakdanjosti. Jezik avtorja je svež, sočen in bogat, knjiga pa zrela izpoved avtorja, ki je, doslej neznan, z uspehom stopil v našo književnost.

Cvetko Zagorski je v samozaložbi izdal pesmi »Molčeči svet«. Iz tišine »Molčečega sveta« govori srce pesnika, ki želi ostati zvest staremu, večnemu poslanstvu lirikov: razkriti bralcu to, kar vznemirja pesnika samega in navdihuje njegovo poetično izpoved.

Pesmi **Marije Goršetove** »Krog« pa nam predstavljajo čustveni svet osamljenega dekleta in žene, ki skuša najti svoje mesto med ljudmi in vztrajno išče pravo resnico in res-

Veliko zanimanje za razstavo v Slovenjem Gradcu

Do konca januarja je razstavo »Mir, humanost in prijateljstvo med narodi« v Umetnostni galeriji v Slovenjem Gradcu obiskalo okrog 25.000 ljudi. Še več obiskovalcev pričakujejo spomladi, ko bodo prišle številne šolske ekskurzije, prihode pa so najavile tudi že številne domače in tuje potovalne agencije. Razstava bo odprta do jeseni, zato si jo bodo lahko ogledali tudi mnogi izseljenci, ki bodo letos na obisku v starem kraju. Obiščejo jo lahko tudi pred ali po izseljenskem pikniku, ki bo letos 4. julija v Velenju.

Razen razstave pa si je v Slovenjem Gradcu vredno ogledati še celo vrsto zanimivosti. Naj omenimo samo muzej slovenjegraškega župnika Jakoba Sokliča, ki hrani mnoge dragocenosti, v isti hiši je tudi spominska soba pisatelja Ksaverja Meška, v cerkvi pa so znamenite srednjeveške freske.

Slovenjegradčani bodo letos svojemu mestu posvetili še večjo pozornost: spomladi bodo vse mesto okrasili s cvetjem in zelenjem, uredili bodo trgovske in gostinske lokale, v hotelu bodo poskrbeli za zabavni program. Tako bodo privabili tudi zahtevnejše turiste, saj se zavedajo, da jim lahko marsikaj nudijo. V mestu imajo tudi dobro razvito zdravstveno službo. Mesto ima prijetno podnebje, saj je v zatišju gozdov, ki so lepo urejeni, in nadvse primerni za mirne sprehode. V Slovenjem Gradcu bo letos več prireditev, od katerih bodo nekatere celo mednarodne.

Veliko pozornost posveča razstavi v Slovenjem Gradcu ves domači in svetovni tisk. Tako je pred kratkim govoril o raz-

stavi publicist Bogdan Pogačnik na dunajski televiziji, revija LIFE pa pripravlja večstransko reportažo o razstavi v Slovenjem Gradcu.

Dva pogleda z očesom filmske kamere

Slovenska filmska proizvodnja je zaradi majhnih denarnih možnosti in zaradi premajhnih izkušenj naših filmskih ustvarjalcev še vedno dokaj skromna. Toda vsako leto dobimo nekaj novih filmov, vendar gledalcem kljub temu povedo nekaj o našem človeku in o življenju v majhni in lepi slovenski deželi.

Dva slovenska celovečerna filma, ki smo ju dobili letos, sta posnela mlada slovenska režiserja Matjaž Klopčič in Jože Pogačnik. Oba sta doslej snemala samo kratkometražne filme, v katerih sta obravnavala današnje življenje in nam skoz oko kamere skušala posredovati svoje misli, svoje nazore v našem času. Zato je razumljivo, da sta se tudi v svojih prvih dolgometražnih filmih spoprijela s sodobno temo.

Matjaž Klopčič nam v svojem filmu »Zgodba, ki je ni«, za katerega je sam napisal scenarij, govori o človeški odtujenosti, ki je tako značilna za ljudi v sodobnem svetu. Njegov film ne pripoveduje nobene določene zgodbe; prikazuje nam današnjega človeka v vrsti srečanj. Ta naj bi vzbudila v gledalcu vrsto asociacij. Šele tako pravi Matjaž Klopčič, lahko film doseže zaželjeni uspeh.

Glavnega junaka igra naš gledališki igravec Lojze Rozman, ki pravi o svoji zahtevni vlogi takole: »Klopčič ni pri pisanju svojega scenarija upošteval nekaterih tra-

Češka filmska igralka Hana Brejchova

dicionalnih pravil; hoté jih je razbijal, da bi bil učinek večji. V filmu ni klasičnih konfliktov, ni značilne dramaturške gradnje. To je vsekakor drzen film in to mi je všeč. Glavnega junaka nam avtor pokaže iz nenavadnega, nekoliko tujega zornega kota. Junak ni po svojem bistvu nenavaden, samo na nenavaden način reagira na zunanje dražljaje. Včasih s silovitostjo, včasih z notranjo presunjenostjo... Vloga je zame vsekakor nova igralska izkušnja, v njej sem imel možnost pokazati vso svojo igralsko pahljačo čustev in občutij.«

Jože Pogačnik si je za svoj film izbral zgodbo z naslovom Grajski biki, ki jo je napisal in objavil v knjižnici mladi slovenski pisatelj Peter Kavalari. V njej je avtor zelo odkritosrčno spregovoril o zapletenosti odnosov in o razmerah v naših vzgajališčih — »poboljševalnicah«. Režiser Jože Pogačnik je o tej aktualni temi v proizvodnji Vibe filma posnel celovečerni film, ki ima isti naslov kot Kavalarijeva knjiga. Grajski biki zato, ker tako imenujejo gojence vzgajališč preprosti kmečki ljudje, kajti pretežna večina vzgajališč je prav v starih gradovih.

Režiser Pogačnik je pred tem filmom posnel šestnajst kratkih filmov različnih žanrov. Pozornost je vzbudila predvsem njegova družbeno kritična serija. Mladega režiserja je zanimala predvsem »senčna stran ceste«. Pri tem ga je vodila misel: ne kazati temé zaradi temé same, ampak zato, da bi se stvari izboljšale. »Na stranskem tiru«, »Sestra« in »Primer strogo zaupno« so naslovi treh filmov, ki so bili deležni še prav posebne pozornosti zaradi pronicljivosti, pedantnega in nekompromisnega obravnavanja perečih problemov našega časa. Film »Primer strogo zaupno« govori prav o vzgajališču in pomeni za Pogačnika nekakšno generalko pred snemanjem celovečernega filma »Grajski biki«. V tem zadnjem Pogačnikovem filmu nastopa veliko znanih in manj znanih slovenskih igralcev in igralcev iz drugih republik. Pomembno žensko vlogo pa igra češka igralka Hana Brejchova, ki je postala znana v svetu s svojo vlogo v češkem filmu »Plavolaskine ljubezni«. Pogačnik je v svojem filmu dal največ poudarka vsebinski plati, ki ga kot sam pravi, bolj zanima kot pa po sili atraktivna filmska oblika.

Oba nova slovenska filma je domače občinstvo toplo sprejelo.

r. v.

nično ljubezen. Knjigo, ki vsebuje 40 pesmi, je izdala Državna založba Slovenije.

»Lakota«, pesniška zbirka Braca Rotarja — izšla je pri založbi »Obzorja« v Mariboru, je v sodobni slovenski liriki samosvoji pojav. Mladi pesnik je izšel iz vrste najmlajših slovenskih literatov in je njegova zbirka nujno dopolnilo sodobnega dogajanja v slovenski poeziji.

Marsikaterega rojaka bo zanimala knjiga »Slovenska zgodovina« od konca 18. stoletja do 1918, ki sta jo spisala **Ferdo Gestrin** in **Vasilij Melik**. Zgodovina slovenskega naroda v tej dobi odseva vse značilnosti družbenega in političnega dogajanja tega časa. Napoleoneve vojne so vplivale na našo narodno zavest, revolucionarne ideje evropskega meščanstva so našle ugodna tla na Slovenskem, marčna revolucija je zalila tudi naše bregove. Kulturno in politično gibanje Mladoslavencev je bilo prežeto z napredno miselnostjo Evrope, s prvo svetovno vojno pa smo se približali zaključnemu obdobju boja za narodno osamosvojitve. Knjiga je izšla pri Državni založbi Slovenije in je bogato ilustrirana.

Za mlade bralce je v založbi Mladinske knjige izšla povest **Mirka Mahnič** »Turnir«. »Turnir« je živo in sočno napisana zgodba iz predvojne Jugoslavije, ki nam prikaže prepad med gospodo in preprostimi ljudmi v letoviškem kraju. Teniški turnir je osrednji dogodek, okrog katerega naplete avtor socialno uglaseno zgodbo dveh revnih, a pogumnih bratcev, ki se s svojo družino vztrajno in pošteno borita za zmago nad izkoriščevalsko in zahrbtno gospodo.

V Cicibanovi knjižnici iste založbe je v sodelovanju z Münchensko, Bratislavsko in Budimpeštansko založbo izšla **Frana Milčinskega** pravljica po narodnih motivih »Desetnica«. Lidija Osterc je za to razkošno izdajo pripravila ilustracije in opremo.

Ista slikarka je ilustrirala tudi pesniško zbirko Nike Grafenauerja »Pedenjped«, ki je izšla pri mariborski založbi Obzorja in vsebuje vsele in kratkočasne pesmice za otroke.

»Uspavanke in nagajivke«, otroške ljudske pesmice, ki jih je izbrala Kristina Brenkova, ilustrirala Marlenka Stupica, uglasbil pa Janez Bitenc, se otrokom same priporočajo s svojimi imenitnimi ilustracijami, živimi barvami in veselo melodijo. Izšle so pri Mladinski knjigi. Ista založba je izdala tudi tri kartonirane slikanice »Jazbec — Račka — Zajček«. Vsaka knjižica vsebuje osem risb domačih in gozdnih živali, ki jih je domiselno upodobila Marlenka Stupica.

Za šolarje pa je v isti založbi izšla knjiga »Mule in liščki«, ki vsebuje znane **Seliškarjeve** zgodbe za mladino iz partizanskega življenja. Knjigo je ilustriral Božo Kos.

V Knjižnici za starše, ki jo izdaja Cankarjeva založba, so izšle tri knjige, ki bodo mnogim staršem pomagale iz vzgojnih zadržev. Avtorji knjig so znani pedagogi in zdravstveni delavci Leopold in Milena Bregant, dr. Zlatica Hribar in Zoran Jelenc; naslovi, ki vam povedo, katere teme knjige obravnavajo, pa so: **Otrok v stiski**, **Moji otrok je celja** in **Motnje in težave našega šolarja**.

NEŽA MAURER

MAREC

PIŠEM NALOGO: NAŠE DOMAČE ŽIVALI
SO VRABCI.

NA DVORIŠČU SMO JIM STANOVANJE
DALI.

TAM SKAČEJO, LETAJO IN KRIČIJO.

ZATO PA DROBTINE DOBIJO.

DANES SO V JATO SE ZBRALI

IN SE PROTI DALJNIM GRIČEM ZAGNALI.

»ATA, SO ŠLI ZA ZMEROM?«

»NE – SAJ SO NAŠI. LETELI SO LE

SVATOVAT.«

»ZAKAJ?«

ATA JE TIHO. DVORIŠČE JE TIHO.

RADIO POJE: POMLAD, POMLAD...

SLOVENSKA NARODNA

PRIŠLA BO POMLAD

PRIŠLA BO POMLAD,
DOČAKAL BI JO RAD,

DA BI ZDRAV, VESEL,

LEPE PESMI PEL.

TO ME VESELI,

TRAVCA ZELENi,

DROBNA PTIČICA PA ŽVRGOLI.

VERA ALBREHT

DVOGOVOR

- BOŠ, MAMA, ZMEROM Z MANO TI? –
- KO ZRASTE PTIČEK, ODLETI.–
- KDO MU POKAŽE KOD IN KAM? –
- IZ GNEZDA NAJDE POT SI SAM. –
- KO PA JE TOLIKO POTII! –
- SO, SINKO, SO! NA VSE STRANI. –
- KAKO BOM NAŠEL PRAVO POT? –
- VEŠ, SINKO, ČLOVEK JE POVSOD! –
- A ČE BOM SAM IN BO TEMA? –
- PRISLUHNIL GLASU BOŠ SRCA! –

ČRTOMIR ŠINKOVEC

UGANKA

VČASIH CEL HLEB,
VČASIH SAMO KRAJEC HLEBA
PELJE NA POTEP
SE PREKO NEBA.

(mesec)

MARIJA VOGELNIK

DEŠČICA, DEŠČICA, ALI SMEM?

Teče potoček, teče v daljni svet. Skozi sončno jutro, skozi dež in nevihto in skozi novo sonce v daljni svet. Na njem plava majhna, najmanjša deščica. Ziblje se in plava v daljni svet.

Srečno pot, majhna, najmanjša deščica! Mimo prinese voda čebelico.

– Deščica, deščica, ali smem sestiti nate, da si osušim krila?

– Sedi in osuši se, je metuljčku dovolila deščica!

Mimo prinesa voda čebelico.

– Deščica, deščica, ali smem zlesti nate, da se rešim iz potočka?

– Zlezi in reši se, je še čebelici dovolila deščica!

Mimo priplava miška, ki ji je nevihta zalila rov.

– Deščica, deščica, ali se te lahko primem in spočijem?

– Primi se in spočij!

Na kamnu sedi žabica.

– Deščica, deščica, ali lahko skočim nate in se raztegnem?

– Skoči in se naravnaj!

Na mokrem drevesu, na mokri veji sedi premočena ptička.

– Deščica, deščica, ali se lahko spustim nate in se sončim?

– Spusti se in se sonči!

Plava, plava deščica po potočku mimo hišice hiše. V njej Jakec in Jakčeva mama. Stoji Jakec v kavbojkah in mornarski majici na bregu in pravi:

– Glej jo, deščico; plava in nosi metuljčka in čebelico, pa miško, žabico in ptičko v daljni svet. Zakaj ne bi še mene ponesla s seboj? Kavbojke imam in mornarsko majico.

Pa zavihla Jakec kavbojke in zabrede v potoček do deščice; prime deščico in sede nanjo.

Deščica se zaziblje, zaziblje, zaziblje.

Metuljček odleti.

Čebelica odleti.

Žabica odskoči čim dalje, čim dalje.

Miška se prime okleščka in odplava čim dalje, čim dalje.

Ptička se dvigne na vejo čim više, čim više.

Deščica potone, potone, potone.

Z deščico potonejo Jakčeve kavbojke in Jakčeva mornarska majica. Z deščico potone tudi Jakec do vratu in čez.

Pa se Jakec skobaca do brega, zleze na breg in teče, teče domov. Mokre so kavbojke, mokra je mornarska majica, moker je Jakec in blaten povrhu. Majhna, najmanjša deščica pa se spet dvigne z dna in iz vode, zaplava in leže na gladino in na valčke in na sonce.

– Neumni Jakec, začivka ptička in se spusti na deščico, da se bo sončila; zakaj ni vprašal deščice, če sme sestiti nanjo.

– Nerodni Jakec, zacvili miška in se prime deščice, da se bo spočila; zakaj ni vprašal deščice.

– Nevedni Jakec, zakvaka žabica, zabrenči čebelica, pomisli metulj.

– Le zakaj me nisi prej vprašal, se huduje tudi Jakčeva mama in ošteva mokrega Jakca, pa mu pomaga sneti in sleči in sezuti mokre kavbojke in mokro majico. Potem ga pošlje naravnost v posteljo, dokler se mu obleka ne osuši.

Mokre kavbojke in mokro mornarsko majico pa obesi na sonce.

BELGIJA

22 let plodnega društvenega dela

Društvo Svobodna Jugoslavija v Serraingu je bilo ustanovljeno še v zadnjem letu nemške okupacije l. 1944. Takrat so naši zavedni rojaki predvsem zbirali pomoč za od vojne prizadeto domovino. Leta 1947 je društvo ustanovilo mladinsko brigado, ki je pomagala graditi železniško progo Brčko—Banoviči. Dve leti kasneje je mladinska brigada mladih rojakov iz Belgije sodelovala pri gradnji avtomobilske ceste Bratstva in enotnosti. Člani društva Svobodna Jugoslavija so uspešno sodelovali pri številnih akcijah za pomoč Jugoslaviji. Za prizadete po potresu v Makarski so zbrali 65.000 belgijskih frankov, za prizadete po potresu v Skopju 105.000 BF, za poplavljenca v Zagrebu 70.000 BF itd.

Vselej so gostoljubno sprejemali kulturno-umetniška in športna društva, kadar so prišla gostovat v Belgijo. Zdaj delujeta pri društvu dve sekciji: glasbena in dramska. Zlasti je delavna glasbena sekcija, ki je organizirala tudi že številna gostovanja po naših naselbinah v Belgiji. Nastopili so v Eisdeni in Charleroiu, na našem poslaništvu v Bruslju, na belgijski televiziji, pri upokojencih in šolarjih v Liegu, dalje med našimi izseljenci v Holandiji, itd. Zelo uspešen je bil njen nastop tudi na mednarodnem folklornem festivalu v Liegu.

Na zadnjem občnem zboru so v odbor vključili tudi lepo število mladih članov, ki bodo prevzeli delo starejših. Da bi se nastopajoči mladi člani srbohrvatskega porekla ne odtujili rodnemu jeziku, so dobili iz domovine učitelja, ki organizira tečaje v društvenih prostorih. Ti prostori pa so veliko pretesni, saj obstoje le iz dveh sobic. Tako morajo za svoje nastope vselej najemati drage dvorane v mestu. Brez ustreznih prostorov še zlasti mladini ne morejo nuditi tega, kar želi in kar potrebuje.

Zato so se trdno odločili, da bodo začeli z akcijo za gradnjo lastnih prostorov. Začeli so zbirati prostovoljne prispevke med člani in prijatelji društva. S prošnjo za pomoč so se obrnili tudi na jugoslovanske izseljenske matice, na zvezo sindikatov Jugoslavije in na svet za izseljenska vprašanja v Beogradu.

Umrli je naš član

Po dolgotrajni bolezni nas je za vselej zapustil dolgoletni član našega društva Sv. Barbare v Eisdeni Miha Pucelj, rojen 16. septembra 1898, doma pa je bil z Dolenjske. K zadnjemu počitku smo ga spremili z društveno zastavo 11. januarja. Ob grobu se je poslovil od njega predsednik društva Gostiša. Bodi mu lahka zemlja na tujem. Vdovi in ostalim svojcem izrekamo iskreno sožalje!

Odbor društva sv. Barbare v Eisdeni

FRANCIJA

Večer slovenske pesmi in proze v Parizu

Tudi v Parizu smo Slovenci lepo proslavili 60. obletnico smrti pesnika Simona Gregorčiča, »goriškega slavčka«. Na ulici Sévres-Ba-by-lone, kjer se Slovenci običajno zbirajo po nedeljski maši, je bilo tistega večera vse polno ljudi. Večina je bila starejših, mlajši pa so pripravili program. Skoraj vsak je prispeval kako recitacijo, pa pesem in najlepše je bilo, ko je občinstvo pritegnilo s pesmijo in tako ustvarilo čudovito vzdušje. »Slovenska beseda je beseda praznika, petja in vriskanja,« je recitiral pater Robert in to smo tokrat še posebej čutili.

Za prvi del proslave smo izbrali Gregorčičeve pesmi, v drugem delu pa smo recitali Cankarjevo Skodelico kave in odlomke iz Kurenta, Kajuhovo in Borovo partizansko pesem, pa Minattija, Ketteja, Menarta, Kosovela, Pavčka, Aškerca, Gradnika, Župančičevo Dumo in celo Desetnico; kar mali prerez slovenske pesmi in proze, od začetkov pa do danes. Večer so zaključili s Prešernovo Zdravljico.

Proslava je lepo uspela. Ni bila prva in čeprav se je pater Robert, ki je pripravil program, že vrnil v Slovenijo, ta dejavnost med Slovenci v Parizu gotovo ne bo zamrla. Veliko je mladih in ob nedeljah prihajajo tudi do dvesto kilometrov daleč v Pariz, da skupaj preživijo

»slovenski dan«. Škoda je le, da je udeležba na teh srečanjih bolj ali manj vezana na mašo, k tej pa vsi Slovenci, ki so v Parizu, seveda ne hodijo.

Danica Purg

Družabni večer združenja Jugoslovancev

Mi živimo in bomo še živeli. Najlepši dokaz temu je bil tudi družabni večer, ki ga je priredilo Združenje Jugoslovancev v Sallau-minesu, P. de C. letos 8. januarja. Uspeh je bil res lep, saj je bila velika dvorana pri Jeanette nabito polna rojakov. Med gosti je bil tudi naš poslanik iz Pariza ter naša godba in folklorna skupina, da je bilo vzdušje res prijetno domače. Tudi postrežba je bila domača: manjkalo ni kranjskih klobas s kislim zeljem, naše domače slivovke in cigaret.

Po večerji nas je obiskal še dedek Mrz, ki nam je prinesel pozdrave iz vseh krajev naše domovine, med njimi tudi pozdrav Slovenske izseljenske matice iz Ljubljane ter njene podružnice iz Trbovelj. Mali in veliki otroci smo dobili tudi darilca. Prav gotovo bo ta večer ostal vsem v prijetnem spominu. Želimo si še takšnih srečanj, ki so vselej ponovna potrditev, da je veselje in delo najlepše, čim bolj smo složni.

Edi Lenič, Montigny en Oservent

Umetnica jugoslovanskega porekla nagrajena v Parizu

Mlada umetnica jugoslovanskega porekla Mileva Jekić Guita, ki je za svoje umetnine prejela nagrado Femina, je v decembru lani priredila v latinski četrti Pariza, v Libraire-Galerije Peron zelo uspelo razstavo svojih najnovejših grafik. Razstavi je dala duhovit naslov: »Que ma joie demeure«.

Pariški listi so s simpatijami pozdravili razstavo naše umetnice in poudarili, da Jekićeva v svojih umetninah očitno izraža slovansko bitnost, živahno fantazijo in poezijo.

Razstavo mlade umetnice je poleg drugih rojakov obiskal tudi predsednik jugoslovanskega društva Bratstva in jedinstva v Parizu. V prijateljskem pomenku z umetnico in njenim očetom Vladimirjem Jekićem, ki je po rodu Beograjecan, so govorili tudi o stricu umetnice, Dragomirju Jekiću, ki je bil v balkanski vojni znan pod imenom vojvoda Dejan. Oče umetnice je bil tudi v prvi svetovni vojni na solunski fronti, od koder so ga poslali na zdravljenje v Grenoble, kjer je potem ostal. Umetnica Mileva je bila rojena v Parizu.

M. A. Ivanišević

ZDA

Spet nas bodo obiskali

V Prosveti z dne 3. januarja beremo članek Franka Česna, v katerem piše o letni seji (občnem zboru) Federacije klubov upokojencev, ki je bila lani 27. decembra v Euclidu v državi Ohio. V tej federaciji so včlanjeni štirje clevelandski klubi s skupnim številom 1160 članov, en klub pa še ni včlanjen v federaciji. V novi odbor so bili izvoljeni: za predsednika ponovno Krist Stokel, za podpredsednika Joseph Okorn, tajnika Viliam Kenik, blagajnika Andrew Hozich, zapisničarja John Terček. V nadzorni odbor so bili izbrani: John Zaman, John Babnik, Louis Dular.

Na občnem zboru so tudi sklenili, da bodo naši upokojenci letos spet skupaj obiskali Slovenijo. Tokrat bo organizacijo skupinskega potovanja prevzel klub v Milwaukeeju. Potovali bodo z letalom. Datum bodo še določili.

Ob 40-letnici Slovenskega delavskega doma

Naš slovenski Cleveland je imel v dneh 7. in 8. januarja pomembno kulturno slavo: 40-letnico Slovenskega delavskega doma. V soboto 7. januarja je bil slavnostni banket, na katerem so govorili: clevelandski župan g. Ralph S. Locher, okrajni sodnik Avgust Priyatel in councilman Jack Banko. Po krajšem kulturnem programu so bili predstavljeni ustanovitelji Slovenskega delavskega doma. Kakor nam je pisala naročnica ga. Jennie Kapel, znana društvena delavka, se je banketa udeležilo 500 rojakov, da so se morale pridne družvenice kar pridno zasukat pri serviranju. V nedeljo 8. januarja je bila

kulturna prireditve, na kateri so sodelovali pevci zbora Jadran, mladinski pevski zbor SDD, Slovenska šola SDD in dramski zbor Anton Verovšek. Ob obletnici Slovenskega delavskega doma je odbor izdal tudi lično brošuro. Več bomo o tem poročali prihodnjič.

Radio program SNPJ

V Chicagu je federacija društev Slovenske narodne podporne jednote sklenila pogodbo z radio postajo WTAQ za oddajanje programa v trinajstih zaporednih sobotah. Prva oddaja je bila v soboto 7. januarja. V programu bodo predvsem obvestila jednotlivih društev o raznih prireditvah, vmes pa bodo predvajali plošče slovenskih pesmi in glasbe.

KANADA

Skupni izlet društva Simon Gregorčič

Kakor nam je sporočil predsednik Slovenskega kulturnega društva Simon Gregorčič iz Toronta L. A. Stegu, je odbor že začel s pripravi za skupinski izlet v Slovenijo. Kakor prejšnja leta, bodo tudi letos dopotovali z letalom slovenskega podjetja Adria. To bo že četrti skupinski izlet tega društva. Izletniki bodo odpotovali iz Toronta 1. julija, vrnili pa se bodo 28. avgusta. Izletniki se že prijavljajo.

Tudi družabno življenje društva je zelo razgibano. Na veselem silvestrovanju so člani in prijatelji društva skupaj pozdravili prihod novega leta. V soboto 4. februarja pa je priredilo društvo v Latvian Hall pustno zabavo, na kateri se je v Torontu prvič predstavil odlični orkester iz Niagara Falls, ki ga vodi naš rojak Frank Seršen.

Vabilo na svetovno razstavo

V Montrealu bo letos od 28. aprila do 27. oktobra svetovna razstava EXPO 1967. Udeležbo na razstavi je doslej prijavilo rekordno število držav, med drugimi tudi ZDA, Sovjetska zveza, skoraj vse evropske države, med temi tudi Jugoslavija. Računajo, da bo razstavo obiskalo nad 30 milijonov ljudi.

Montreal je največje mesto v Kanadi. Ima blizu 2 milijona prebivalcev. Leži ob reki St. Lawrence, ki je eno izmed največjih rečnih pristanišč na svetu. V Montrealu je največ Francozov, Slovencev pa živi v tem mestu nekaj nad tisoč.

Slovenecem iz ZDA in Kanade, posebno tistim, ki nameravajo letos potovati v Slovenijo, toplo priporočam obisk svetovne razstave v Montrealu. Lahko prispejo v Montreal zjutraj, si ogledajo razstavo, nato pa še isti večer nadaljujejo potovanje prek Atlantika v Jugoslavijo.

Edina slovenska potniška agencija v Montrealu ADRIA TRAVEL SERVICE lahko organizira obisk razstave in uredi vse potrebno za potovanje v Jugoslavijo. Ta agencija bo letos organizirala tudi več skupinskih potovanj v Jugoslavijo po izredno ugodnih cenah. Tisti, ki se za to zanimajo, naj pišejo rojaku: **Vladimir Urbanc, Adria Travel Service, 3968 St. Lawrence BLVD, Montreal 18. Canada.**

Naše društvo v Edmontonu

Naše društvo v Edmontonu, država Alberta, že tri leta pridno dela. Sedaj ima 110 članov. Lani smo imeli več prireditev, na katerih se zberemo, pogovorimo in poveselimo. Poletni smo imeli več piknikov, v začetku leta pustno zabavo, v jeseni vinsko trgatve in seveda ob zaključku leta silvestrovanje. Na vseh zabavah je bila velika udeležba. Vsi so bili zadovoljni: obiskovalci, kakor tudi mi, ki smo zabavo priredili, ker smo imeli od nje tudi nekaj dobička za društveno blagajno. Letos slavi Kanada svoj stoti rojstni dan. Tudi Slovenci v Edmontonu bi se radi postavili. Želeli bi kupiti slovensko narodno nošo za naš mlad par: fanta in dekle. Najraje bi takšno narodno nošo, ki bi bila najbolj zadovoljiva za vse slovenske pokrajine, ker so tukajšnji Slovenci z raznih strani Slovenije. (Slovenci imamo v raznih pokrajinah različne narodne noše, ki se med seboj zelo razlikujejo. Toda ob raznih slovesnostih doma in na tujem, če hočemo predstaviti slovensko narodno nošo, največkrat oblečemo gorenjsko nošo z avbo ali anviječko. Op. uredništva.)

Zahvala izseljenskim maticam za pomoč in sodelovanje

Kanadsko jugoslovansko kulturno združenje Bratstvo in jedinstvo iz Toronta nam je poslalo pismo, v katerem pišejo, da so člani in prijatelji društva pričakali novo leto na veselem silvestrovanju v svojih novih društvenih prostorih. Ker je letošnje leto jubilejno za Kanado, ki slavi svojo stoletnico, je bilo to slavje še posebej praznično, kakor bodo tudi ostale prireditve Bratstva in jedinstva v tem letu. Med drugim so v okviru jubilejnih proslav priredili tudi šahovski turnir.

Združenje sporoča v svojem pismu tudi iskreno zahvalo izseljenskim maticam za sodelovanje in pomoč: Izseljenski matici iz Splita za magnetofonski trak s pozdravi iz stare domovine, Hrvaški izseljenski matici za tri zbirke knjig »Pet stoletij hrvaške književnosti«; Izseljenski matici Srbije za učbenike za srbohrvaški jezik (knjige in na ploščah, za long-play plošče z narodno glasbo, pokrajinske fotografije in propagandno turistično društvo).

Tudi Slovenska izseljenska matica, ki s toplimi simpatijami spremlja delo združenja, je poslala svoj prispevek in to po podpredsedniku Jakovljevskemu, ki je spremljal jugoslovansko hokejsko moštvo na turneji po Jugoslaviji. Prepričani smo, da bodo združenju in rojakom v veselje in topel pozdrav na domačo deželo slikovni motivi Slovenije in Jugoslavije, bibliografska izdaja poezij našega velikega slovenskega pesnika Franceta Prešerna ter filma »Stara gorenjska ohceta« in »Zgodba o dveh letih«. Naknadno bosta odposlana še dva filma.

Bratstvo in jedinstvo bo tudi letos organiziralo skupinsko potovanje v Jugoslavijo in se že dogovarjajo s predstavniki podjetja Adria-aviopromet. Rojakom, ki nas obiščejo, toplo kličemo: Dobrodošli! Združenju Bratstvo in jedinstvo pa čestitamo in želimo nadaljnjih uspehov pri društvenem delu.

Obiskovalcem svetovne razstave v Montrealu

Slovenska izseljenska matica bo v mesecu marcu izdala poseben prospekt, prilogo Rodne grude, ki bo namenjena obiskovalcem jugoslovanskega paviljona na svetovni razstavi v Montrealu. Prospekt bi tiskan v slovenskem in angleškem jeziku.

Vsebina bo prilagojena predvsem dejavnosti Slovenske izseljenske matice v mednarodnem turističnem letu, slovenske izseljence in tujce bo seznanjala z delom Matice in z njenimi publikacijami, prav tako pa tudi s turističnimi privlačnostmi Slovenije. Naša dežela pričakuje letos rekordno število tujih gostov, na kar bo vplivala predvsem ukinitve vstopnih vizumov z vsemi državami sveta, ne glede na to, če imamo z njimi diplomatske odnose ali ne. Prav tako bo pri nas letos še več velikih turističnih prireditev kot prejšnja leta. Gostinske in druge turistične dejavnosti so se dvignile na raven evropskega poprečja. Gostje, obiskovalci Slovenije bodo prav gotovo zadovoljni.

Ta prospekt je namenjen vsem, ki nameravajo letos ali v bližnji prihodnosti obiskati Jugoslavijo. Nekaterim izseljenskim društvom ga bomo poslali na ogled, vse ostale pa prosimo, da nam sporočijo, če prospekt želijo.

Popravljamo

V prejšnji številki Rodne grude smo v komentarju k sliki na str. 56 našo štipendistko iz Urugvaja Marto Kuharjevo pomotoma preimenovali v Vero. Prosimo, da nam Marta, kakor tudi vsi bralci ne ljubo pomoto oprostite!

Uredništvo

Na spodnji sliki so obiskovalci slovenske šole, ki jo je organiziral krožek št. 3 SNPJ v Clevelandu. Na sliki so dobre volje, prav gotovo je le-ta odraz njihovega znanja

Zgornja slika je s proslave 80-letnice Franka Alesha iz Fontane v Kaliforniji. Veseli obrzi na sliki so gotovo odraz želje: »Se na mnoga leta.« Z veselega silvestrovanja slovenskega kulturno-prosvetnega društva »Simon Gregorčič« v Torontu (slika levo). Na pustno soboto je člane društva »Simon Gregorčič« zabaval orkester Franka Seršena iz Niagara Falls, ki se je tokrat prvič predstavil Slovencem v Torontu. Slika spodaj pa je z veselega silvestrovanja društva »Bratstvo-Jedinstvo«

Slika prikazuje publicista Franka Česna v krogu številnih sorodnikov, znancev in prijateljev, ki so se udeležili proslave njegovega časnikarskega jubileja, o čemer smo že poročali

Posnetek, ki je že zgodovina: pokojni upravnik Prosvete iz Chicaga Milan Medvešek in publicist Frank Cesen (slika zgoraj levo). Naročnik Aldo Zajc iz Huntingdale, Vic., Avstralija, pozdravlja bralce Rodne grude (zgoraj desno). Čeprav je slika malo pozno prišla na vrsto za objavo, pa je vendar vredna tega. Prikazuje naše delavce, ki so se udeležili proslave 29. novembra preteklega leta v Stuttgartu v Nemčiji (slika zgoraj)

VPRAŠANJA ? ODGOVORI

Ali bom moral plačati carino?

Sem ameriški državljani in bivam v Jugoslaviji od 1959. leta. Leta 1961 sem šel ponovno v Ameriko, a sem se že po dveh mesecih vrnil. Ko sem prišel prvič v Jugoslavijo, sem pripeljal s seboj avto, ki sem ga pred odhodom v Ameriko leta 1961 podaril. Ko sem se vrnil drugič, sem zopet pripeljal s seboj avtomobil. Tega nameravam sedaj podariti in si kupiti novega, saj je od tedaj minilo že pet let. Zanima me, če imam kot ameriški državljani kakšne olajšave ob uvozu avtomobila. Ne morem tudi razumeti, zakaj je carina tako visoka.

M. J. Divača

Sporočamo vam, da po naših predpisih načeloma ni dovoljeno uvažati motornih vozil. Ta predpis ima namen zaščititi domačo industrijo avtomobilov. Izjemoma lahko uvozijo avtomobil izseljenci povratniki, ki so živeli v inozemstvu nepretrgoma že pred 6. aprilom 1941, ne da bi jim bilo treba plačati carino. Predpis predvideva izjemo tudi za mlajše izseljence, ki lahko uvozijo avtomobil v Jugoslavijo po petih letih nepretrganega bivanja v tujini, vendar morajo slednji na uvoženi avtomobil plačati carino.

Medtem ko starejši predpisi tega niso točno precizirali, pa zadnji carinski predpisi zrečno navajajo, da je izseljencem povratnikom oproščena carina samo za en uvoženi avtomobil. Zato ste vi lahko uvozili dva, za tretjega pa boste morali gotovo plačati carino, če ga boste kupili v kaki tuji državi. Ne glede na to, da ste še vedno ameriški državljani, imate istočasno legitimacijo o dovoljenju za stalno bivanje v Jugoslaviji. Zato veljajo jugoslovanski predpisi enako za vas kot za druge jugoslovanske državljane. Avtomobil boste lahko uvozili iz tujine le, če imate svoj devizni račun pri kaki jugoslovanski Narodni banki, iz katerega boste plačali kupnino.

Socialno zavarovanje v Švici

V Rodni grudi nisem še zasledil kakega pojasnila o socialni konvenciji med Jugoslavijo in Švico. V Švici namreč živim od 1964. leta dalje in bi želel vedeti, če mi bodo v Jugoslaviji ta leta priznana in šteta v pokojninsko dobo brez naknadnega vplačila prispevkov. Tu vplačujem 2,4 % od mesečnih prejemkov, kar znaša 6 do 8000 S din, odvisno od mesečne plače. Ali je ta prispevek dovolj visok in koliko bo potem znašala pokojnina v Jugoslaviji, oziroma po katerem razredu se mi bo izplačevala pokojnina? Menim, da bo odgovor zanimal tudi druge rojake, ki živijo v Švici.

V Rodni grudi resda nismo mnogo pisali o socialni konvenciji med Jugoslavijo in Švico, o tem pa tudi nismo doslej dobili nobenega posebnega vprašanja. Glavne določbe te konvencije pa so bile opisane v knjižici »Vodnik po pravnih predpisih za jugoslovanske delavce«, ki smo ga v letu 1965 poslali vsem naročnikom Rodne grude v evropskih in tudi nekaterim v čezmorskih državah.

Iz vašega vprašanja sklepamo, da se nameravate vrniti v Jugoslavijo, preden se boste upokojili, tako da boste do upokojitve delali še v Jugoslaviji. Po novem pokojninskem zakonu se pridobi v Jugoslaviji pokojnina (za moške) z dopolnitvijo 60 let

starosti in vsaj 20 let vštene pokojninske dobe. V teh 20 let pa se vam bo štela tudi doba, ko ste bili v Švici pokojninsko zavarovani in ste tam tudi plačevali prispevke. Ne glede na pogoj starosti pa se pridobi v Jugoslaviji starostna pokojnina, če dopolni zavarovanec 40 let pokojninske dobe (zavarovanka 35 let te dobe).

Če boste zadnjih pet let pred upokojitvijo delali v Jugoslaviji, se vam bo odmerila starostna pokojnina za jugoslovanski del pokojnine po poprečju vaših osebnih dohodkov, ki ste jih imeli v Jugoslaviji zadnjih pet let pred upokojitvijo, pri čemer pa se bodo osebni dohodki prvih štirih let valorizirali na raven osebnih dohodkov v zadnjem letu pred upokojitvijo. Švicarsko pokojninsko zavarovanje pa vam bo odmerilo pokojnino po švicarskih predpisih, pri čemer bo za ugotovitev pravice do sorazmernega švicarskega dela pokojnine upoštevalo tudi jugoslovanske zaposlitve. Enako bo za ugotovitev pravice po jugoslovanskih predpisih upoštevalo jugoslovansko zavarovanje tudi dobo, prebita v pokojninskem zavarovanju v Švici.

Ker ima Jugoslavijo s Švico konvencijo o socialnem zavarovanju, vam ni treba doplačevati nobenih prispevkov za to, da bi se vam doba, prebita v Švici, vštela za jugoslovansko pokojnino. To načelo je postavljeno v vseh konvencijah o socialnem zavarovanju. Švicarski del pokojnine pa se vam bo brez ovir plačeval v Jugoslaviji prek Narodne banke, preračunan po uradnem tečaju dinarja nasproti švicarskemu franku, pri čemer pa boste lahko nalagali na devizni račun pri Narodni banki 30 % v švicarski valuti, drugih 70 % pa boste prejeli v gotovini v našem denarju.

D. Lev Svetek

Rad bi obiskal Jugoslavijo

Dragi rojaki, rad bi prišel enkrat k vam osebno in vam poravnal naročnino. Vsako leto odlašam s plačilom, ker upam, da se mi bo enkrat želja izpolnila. Doma imam bolno mamo, jaz pa tu živim že devet let in je ne morem obiskati. V domovini nisem ničesar zakrivil in tudi še nisem vzel avstrijskega državljanstva. Imam »Konvenzionspass«, a s tem ne morem domov. Nemogoče je opisati, kako sem nesrečen, ker ne dobim dovoljenja, da bi s svojo družino obiskal svojo domovino in svoje domače. Sporočite mi, kaj naj naredim.

J. S. Sellins, Avstrija

Po dobljenih informacijah ste prosili za jugoslovansko vizo na podlagi Konvenzionspassa, v katerem pa ni najbrž naznačeno, da smete potovati v Jugoslavijo. V takih potnih listih so vedno navedene države, v katere sme nosilec potovati. Če pa država ni naznačena, naš konzulat ne more izdati dovoljenja za potovanje.

Svetujemo vam, da zahtevate od oblasti, ki vam je izdala Konvenzionspass, naj vpiše vanju tudi Jugoslavijo. Lahko pa se odločite za to, da regulirate svoj odnos do Jugoslavije, tj. da zaprosite za naš potni list ali pa za avstrijski potni list. Ko boste to uredili, boste takoj dobili dovoljenje za potovanje v Jugoslavijo.

Dvoje pisem iz Švice

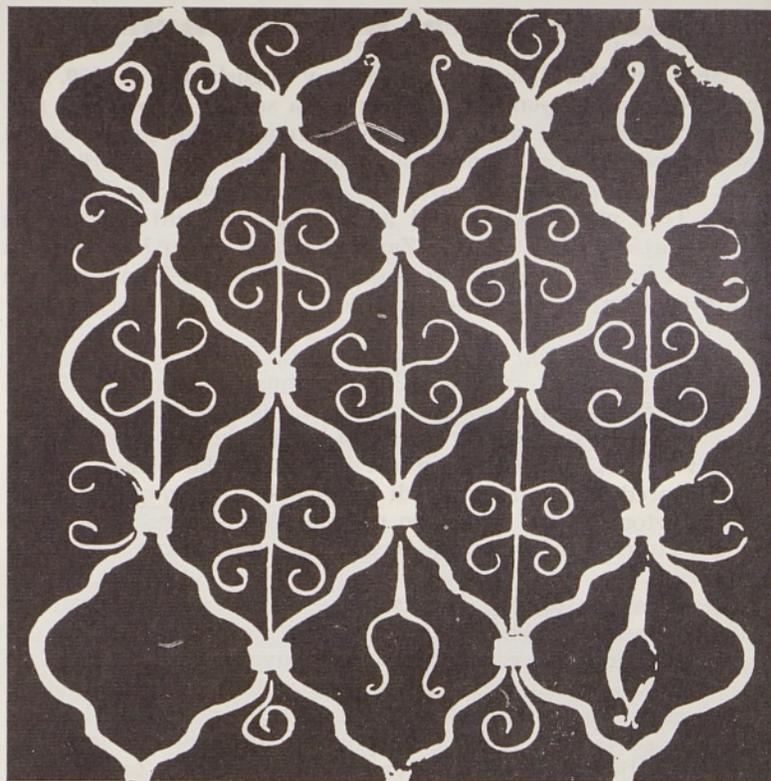
Nedavno smo prejeli dvoje zanimivih pisem iz Švice. Obe pismi dajeta priznanje uredništvu Rodne grude za koristno delo, ki ga revija opravlja med Slovenci po svetu. Takole piše Franc Žižek:

»Zahvaljujem se vam v imenu Slovencev, živečih v Francoški Švici. Rodna gruda kakor košček domače grude prinaša s seboj spomin na domači kraj, po katerem mi na tujem tako hrepenimo...«

Drugo pismo nam je pisal Lekan Alojz, ki je šele dve leti v Zürichu in pravi, da ostane še naprej naročnik Rodne grude zato, ker mu je tako všeč. Pošilja nam tudi naslov nove naročnice, ki živi že 6 let v Švici. Obe pismi pa sta zanimivi predvsem zato, ker sta polni koristnih pobud za urejanje Rodne grude. Uredništvo je zelo veselo teh pobud in o tem bi se danes radi malo porazgovorili z obema dopisnikoma iz Švice, pa tudi z drugimi bralci.

Franc Žižek predlaga v pismu, da bi odprli rubriko »Prilaganje naših na tujih tleh«. Takole pravi: »V tej rubriki naj bi posamezniki izmenjali svoje vtise o prilagojevanju v inozemstvu, iz česar bi ostali lahko razbrali marsikaj koristnega in bi jim bile podobne izpovedi lahko v spodbudo in ohrabritev v tistih kritičnih dneh, ki jih mi izseljenci tako dobro poznamo. Ena sama beseda lahko včasih vse poravna. In če te besede ni, kako hudo včasih boli! Rodna gruda je bila marsikomu v olajšanje, vendar bi bila še bolj, če bi se poglobila v duševno stanje tistih, ki so daleč od doma in potrebujejo tolažbe v domačem jeziku. Kaj mislite o tem ostali?«

Kako prav imate, rojak Žižek! Tudi sami smo v uredništvu že večkrat govorili o tem, da bi morali v našem časopisu posvetiti več skrbi duševnim težavam naših ljudi, ki morajo prebresti najrazličnejše težave, preden se vživijo v novo okolje v tuji deželi. Sicer smo o tem večkrat pisali in odgovarjali našim bralcem in naročnikom na vprašanja, vendar je bilo vsega premalo. Menimo pa, da bi najbolj poživili to poglavje v našem časopisu, če bi bralci sami pisali o svojih težavah in o tem, kako so jih skušali prebroditi. Te težave so pri nekaterih ljudeh zelo velike. Seveda je odvisno od mnogih okoliščin, pa tudi od posameznega človeka, kako jih prestavimo. Takrat, ko se človek odpravlja v tujino, pač ne utegne misliti na vse, kar ga tam čaka, ker mora predvsem urejati najnujnejše v zvezi z njegovim bodočim delom. Le redki mislijo na to, ali znajo jezik dežele, kamor gredo delat. In vendar je to velikega pomena! Nihče skoraj ne misli na to, kako bo vplivala nanj drugačna klima, drugačna hrana, drugačna razdelitev delovnega dne, drugačne možnosti za razvedrilo; kako bo vplivala nanj osamljenost, domotožje, kako ga bo težila skrb za družino, zlasti za otroke, če ste jih pustili pri sorodnikih. Skoraj nihče se pred odhodom ne zaveda, kako vpliva na človekovo duševnost drugačna pokrajina, zlasti še, če se čutiš osamljenega, ko ne moreš najti stika z okolico, ker ne znaš njihovega jezika, ker štediš z denarjem in ne greš v lokale, kjer je hrupno, veselo in zabavno. Tako si potisnjen v kot, prepuščen sam sebi in svojim težkim mislim. In zgodi se, da se marsikdo prej vrne domov, kakor pa je bil njegov prvotni namen. Pa bodisi da so bili temu vzrok slabi delovni pogoji ali pa pomanjkanje določenih živil, kakor omenja v pismu rojak Žižek, da je

večja skupina Srbov odšla po nekaj dneh domov, ker so pogrešali svojih nacionalnih jedi.

Največkrat izvira slabo počutje naših ljudi v tujini tudi iz nezadostnega poznavanja pravic, ki izvirajo iz njihovega delovnega razmerja. Zato je nujno, da se s temi pravicami seznanijo vsak že pred odhodom iz države. Možnosti za to ima, ker dobi na zavodih za zaposlovanje navodila. Seveda vseh podrobnosti tudi tu najbrž vsak delavec ne dobi. V takih primerih se potem delavec v tuji deželi ne ve kam obrniti za svoje pravice; težave pa so še večje, če ne zna govoriti v jeziku dežele, kjer dela. Zato je priporočljivo, da se delavci povezujejo s tamkajšnjimi delavskimi organizacijami, s sindikati, ki nudijo delavcem zaščito in pravno pomoč; imajo svoje govorilne ure, kjer dobijo delavci razne informacije itd. Priporočamo tudi, da se delavec uči jezika dežele, kjer dela. Če so kje družabne možnosti, naj se ne odvaža od drugih, temveč se naj pridruži drugim pri zaba-

BESEDA NAŠIH DOPISNIKOV IN BRALCEV

»Tako težko čakam od enega meseca do drugega, da mi poštar prinese Rodno grudo.«

Ana Vlačič, Baden, Pa. ZDA

vah in razvedrilu in naj skuša spoznavati tamkajšnje razmere, ker bo tako dosti lažje živel. To poudarjamo zato, ker mnogi menijo takole: dve, tri leta bom delal, štedil, izogibal se bom družbe, nikamor ne bom šel, da si bom kaj prihranil in se čimprej vrnil domov. Vendar tako ne gre. Človekova narava ne prenese dolgotrajne odtujenosti, osamljenosti in potapljanja vase.

Tako menimo mi. Kako pa menite vi? Prosimo bralce, da podprejo spodbude Franca Žižka in da nam pošljejo svoja mnenja o prilagajanju v tujem okolju. Opišite nam svoje izkušnje, misli in težave, ali pa, če težav niste imeli, kako ste se uspešno živeli v novo življenje. Rojaku Žižku se zahvaljujemo za njegovo pismo in sporočamo njegovo naročilo: pozdravlja vse rojake po širnem svetu in jim želi uspešno in zadovoljno leto 1967.

Rojak Lekan, ki tudi živi v Švici, nam prav tako daje zelo koristne spodbude. Pravi, naj nadaljujemo z objavljanim sestavkov in slik o naših krajih, ker da ima ta del revije za vas, ki živite v tujini, veliko vrednost. Nadalje pravi: »Smatram, da je zelo koristno za razvoj naše domovine, da čim več naših ljudi dela določeno dobo v inozemstvu, ali vsaj pogosto potuje tja. Jaz osebno vse, kar tukaj v tujini vidim, opazim in doživim, zelo rad primerjam z razmerami v Sloveniji, oz. Jugoslaviji. Pri tem skušam biti kar najbolj objektivni in moram priznati, da ne najdem vseh stvari v inozemstvu bolj urejenih, kot pri nas doma. Vendar, če ima človek oči odprte, potem se da marsičesa posnemanja vrednega naučiti in zapomniti!«

In še piše: »Mislim, da bi bilo koristno, da bi v Rodni grudi naročniki lahko objavljali svoje doživljaje, vtise in zapažanja iz krajev, kjer živijo v tujini. Obenem pa bi lahko objavili tudi svoje kritične pripombe na gotove stvari na funkcioniranje javnih institucij, lokalov in podobno, ki so jih opazili ob svojem obisku v domovini. Seveda bi bilo želeli, da ne bi samo kritizirali, temveč dajali tudi sugestije, kako naj bi se kakšna stvar uredila, da bi bila v redu.«

Strinjamo se z rojakom Lekanom, da je koristno imeti v tujini kar se da odprte oči in se naučiti čimveč, pa tudi pridobiti na stroki, da lahko koristiš sebi in družbi, zlasti, ko se vrneš domov. Z veseljem podpiramo tudi njegov predlog, da bi rojaki pisali v Rodno grudo o svojih vtisih, doživljajih in zapažanjih v krajih, kjer danes žive in delajo. To smo naše rojake že večkrat nagovarjali. To bi zelo poživilo naš list, ki bi tako postal še bolj list nas vseh. Strinjamo se tudi s tem, da bi rojaki pisali o svojih kritičnih pripombah o slabem delovanju javnih ustanov, lokalov itd., kar opažajo ob svojem obisku v domovini, z dobronamernimi predlogi za izboljšanje. Vendar menimo, da bi v Rodni grudi tako pisanje ne imelo zelenega učinka, ker Rodne grude ne bero v Sloveniji in Jugoslaviji, temveč samo v inozemstvu, to se pravi, da bi tisti, katerim bi bila kritična beseda namenjena, ne brali. Zato predlagamo, da vse te kritične pripombe pošljete na uredništvo Rodne grude, mi pa jih bomo poslali Delu, za rubriko »Pisma bralcev« ali za rubriko »Izseljenci in domovina« ali za *Tedensko tribuno* ali pa če sami pošljete tem listom svoje prispevke neposredno. Velikokrat smo že nagovarjali naše obiskovalce, ki so se nam pritoževali, da je bilo kaj narobe — zlasti v gostinstvu —, naj pošljejo svoje pripombe časopisu Delo. Kajti neposredna kritična beseda obiskovalca več pove kot posredna. Zato — kar pošljete vaše pripombe, mi pa jih bomo pošiljali našim domačim listom!

Zima Vrščaj

Pogovorimo se še z nekaterimi našimi naročniki in dopisniki. Iz AVSTRALIJE, iz Sydneya pošilja naš naročnik **Franč Pečovnik** naročnino in ob tem pravi: »Brez nje (Rodne grude) mi je nemogoče na tem koncu sveta, ker smo tako daleč od rojstnega kraja. Tolažbo lahko najdeš samo v reviji, ki nam kaže slike naše prirode. Človek se dobro počuti, če je materinščina vsaj v privatnem življenju...« Rojak Pečovnik, obe publikaciji smo vam že poslali na novi naslov in želimo vam in vaši ženi veliko utehe v slovenskem berilu in slikah iz domačih krajev.

Tudi rojak **Darinko Hafner** nam piše iz Melbournea, AVSTRALIJA. Želi koledar in pošilja nam več novih naročnikov. Rojak Hafner, koledar smo vam poslali in tudi novim naročnikom bomo poslali revijo. Čim pa prejmemo od vas denarno pošiljko, vas bomo obvestili.

Iz ZDA, Cleveland, nam piše med mnogimi drugimi tudi rojakinja **Emilija Perko**. Rojakinja Perko, pravite, da bi radi imeli v reviji sliko vasi Zaloga nad Kranjem, od koder je šlo iz družine, ki se ji reče pri Martinovcu, kar pet bratov v Ameriko. Vi pa ste doma iz Golnika, tudi na Gorenjskem, kjer ste z volom pesek vozili v mladih letih. V uredništvu se bomo potrudili, da vam bomo ustregli. Ne morem pa vam natanko povedati, v kateri številki.

Rojakinja **Mona PUSOVIČ iz Davidsona, Ely, Minesota, ZDA**, sočustvujemo z vami, da ste v tako kratkem času izgubili moža in prijateljico. Kakor pravite, vam je Rodna gruda v veliko uteho v vaši žalosti in v vaši bolezni. V svojih otroških letih ste živeli v Cerkljah na Gorenjskem. Skušali vam bomo ugoditi, da vam pribčimo sliko vaše cerkljanske fare.

Franjo Breznik iz Švedske nam piše, da je letošnji koledar izredno lep. »Res mnogo truda vlagate, da bi čim bolj lajšali življenje rojakom po svetu in jih čim bolj približati domovini, za kar zaslužite res vso pohvalo. Želim vam, da bi vedno tako lepo skrbeli za nas, ki smo daleč od vas. Hvala, rojak Breznik, za pristrčne besede. Potrudili se bomo, da bomo ravnali po vaših željah.

Alojzija Slapšak iz Nemčije nam je poslala veliko število naslovov svojih prijateljev. Hvala, rojakinja Slapšakova, vsem bomo poslali revije na vpogled. Zelo smo veseli vaših besed. Ker so tako pristrčne, jih bomo kar navedli: »Ko sem prebirala Rodno grudo, kakor tudi SIK, mi je bilo oboje tako všeč, da sploh ne morem povedati. V nedeljo sva s prijateljem sedla za mizo in brala ves popoldan, da sploh nisva vedela, kdaj je minil dan. Oba imava veliko veselje do branja. Do takih stvari pa še bolj. Potem sva se spraševala, kje bi dobila naslov. No, dobila sva ga in se naročila na Rodno grudo in SIK.«

Doma ste iz Pirošice, iz okolice Cerklj ob Krki. To so lepi kraji in potrudili se bomo, da bomo objavili kako sliko teh krajev. Želimo vam veliko uspeha in da bi čimprej izpolnili svoj načrt vi in vaši prijatelji.

Angela ČOKOLIČ iz Švedske želi vsem rojakom doma v Preloki in vsem, ki so od tam odšli po svetu, vse najboljše v novem letu. Želi tudi, da bi se rojaki iz okoliša Preloke kdaj lahko sestali na gričku nad Kolpo, kjer jim je pred leti tekla zibelka.

Rojak Korbar Jože iz Nemčije je naročil tudi letošnji SIK, tako pravi o njem: »Knjiga se mi zdi neprecenljive vrednosti tako po vsebini, kakor tudi po izgledu.«

Naj zaključimo današnji pomenek z našimi bralci, naročniki in dopisniki z besedami rojaka **Dionizija Vrhovnika, ki živi v Kolumbiji v Južni Ameriki**. To so njegove besede:

»Ali bi mi mogli poslati takoj Slovenski izseljenski koledar 1967. Že nad 30 let sem v tujini in zelo želim kake zveze z domovino. Zame je bilo veliko presenečenje. Nisem vedel, da ta revija (Rodna gruda) obstaja. Pričakujem vašega odgovora in vas pristrčno pozdravljam!«

Tudi mi pozdravljamo vas, rojak Vrhovnik, in vse druge, ki ste nam pisali in ki nam niste.

Z. V.

GOZD IN PEČINA

(Odlomek iz romana)

O prihodu v Logarsko dolino. —

Precejšen del poti je predremal, vendar je tod in tam ulovil mikavno podrobnost; vseč sta mu bila kraja Mozirje in Ljubno. V mislih je sestavljal besede, s katerimi je nameraval pregnati Italijana.

V domu, kjer se je pozanimal za sobo, mu je neka sobarica povedala, da je Italijan prejšnji večer odšel. Gospodična je ostala in se brzkone sprehaja.

Zasmejal se je, ker je sprevidel, kako so njegovi skrbno pripravljene stavki sfrfotali v nič, kako je ob priložnost biti korenjak in junak; kdaj drugič bi mu bilo po volji, to pot pa ne. Želel si je spopada s tekmečem, kajti v spopadu si je upal prikazati vrline, ki so do tedaj dremale ter jih je komaj kdo slutil v njem: ihtavost, odločnost, rezkost, načrtnost. Torej se sploh ni tresel, poprej, če je mislil na Italijana? Ne. Pijanost mu je še tičala v krvi in ga napravljala lahkega. 'Sveta predrznost!' je klical v sebi obešenjaško. 'Obiskala si me na stara leta, da naženem v tvojem imenu Laha čez Piavo!' In zdaj ga ni bilo več! Ana je, kdo ve zakaj, ostala. Sama se bosta srečala, in to, kakor se nemara zdi čudno, to je bilo Lebanu težje od spopada z rivalom. Če se znajdeš v drami, zvečine mahaš na slepo in le kdaj pa kdaj uloviš blesk nasprotnikovih oči. Domneval je, da bo pogovor z Ano tih, bridek, brez popuščanja, gledala se bosta prav nepremično. Mar ni to težje? Eppur! Il ciccisbeo di Milano e via!

— Kakšen je bil? je vprašal sobarico. Vzdignila je obrvi in nafrknila ustnice.

— O!...

Dobil je sobo v prvem nadstropju, ker pač ni bila sezona; obdal ga je tako živ duh po mecesnu, da ga ni nikoli več pozabil. Gledal se je v zrcalo in s pomenkom zadrževal sobarico: odbijal je svoj nemir, a mu ni uspelo, rajši nasprotno. Bil je blizu Ane, vse, kar je bilo ženskega, ga je burilo, recimo sobaričina obilnost, nemarno vzbočeni trebuh, njena mlečno bela koža, ki se ni nič spreminjala, čeprav so pod okni letele sence, ker so se oblaki pokrivali in odkrivali sonce. Naslonila se je na podboj. Rekel ji je, da je bela ko dober kruh.

— Topel bel kruh je najiminitnejša stvar na svetu, drago dekletce!

'Čutil sem Ano po vsem telesu in vseh telesih, na katere sem naletel; sobaričina bela koža mi je govorila o njeni rumeni!' je zapisal pozneje. Vedel je, da se zdi sobarici star, toda mikaven: zaradi srebrnkaste grive, ker je bil slok. Njegove oči so iz pepela, žalostno nasmehljane, roke nemirne, govornica zbadljiva. Sobarica je rekla, da se bo vreme spridilo, kajti sonce je zjutraj preveč slepilo. Potem je odšla.

Umil se je, kakor se ženinu spodobi. Potresel si je »mille fiori« in se na glas zasmejal: prišlo mu je na misel, da uporablja Italijan najbrž isto znamko. 'Eppur, e via...'. Mrzlica ga je tresla, a to je bil pričakoval, zavoljo nadmorske višine in zavoljo naporov zadnjih dni: sleherna žilica v njegovem telesu je bila napeta, srce mu je pozvanjalo v prsni duplini. Silno živo je tudi dojemal vonje ter zvoke. Trapil ga je vonj macesnovine, morda — tako ga je za hip spreletelo — je v njem spomin na Planico in Tamar, na tisto pot, ki sta jo bila v davnih dneh pregazila z igralko Berdenovo, torej nekakšen omen, s katerim pa ne ve, kaj bi. Prihajali so avtomobili, avtobusi, slišal je loputanje vrat,

klice pijancev in otroški vrišč, a vse to je bilo povečano in se je v ostrih, zvezdastih utrinkih posipalo v njegov sluh. 'Ali sem bil kdaj tako zbezan?' je pomislil; pregledal je celó otroštvo. Raziskujoči spomin je naletel na ono popoldne, ko je narodnim damam igral svojo prvo skladbico, preden ga je odrešil poljubz jezikom. In nikdar več, pozneje ne več. Obešenjaštvo se pojavi hkrati z nemirom. Rekel si je: 'V nerodna leta prihajam, mama bo vzela poštarsko ravnilo in mi jih naložila po čički!'

Pred domom se je razgledal.

Sobarica je uganila: vreme se je sprevračalo.

Leban ni vedel, kod naj išče Ano. Po kratkem obotavljanju se je obrnil v zadnji kraj doline, k robovom amfiteatra, šel je v smer Rinke in Okrešlja. Od daleč ga je spremljal glas neke harmonike. Na posekah je bilo še precej snega, ki pa je bil gnil in zrnat in se je tajal, da je slišal to razpadanje, hkrati pa je slišal, kako kaplja voda iz korenin; ti šumi so bili blizu, pred bučanjem višje ležečih gozdov, zdeli so se skoraj domači. (V najbolj napeutih trenutkih življenja nas kaj rado povleče v umovanje, ki nima neposrednega opravka z našimi tegobami.) 'Morda,' je za hip pomislil, 'je antifonični princip res imeniten, nemara bi kazalo kdaj razpostaviti ansamble v razne dele prostora, kakor jih razpostavlja narava...? Toda kako bi mogel opisati zven koraka, frfot mokre ptice med vejami, pršavico na mahu, pod katerim mrgoli črna gozdna prst, če bi vse to nujno živelo na ozadju odmevov, ki jih porajajo stene...?'

Nato je ugledal Ano.

Stopil je s poti, razmaknil veje in obstal. Moral je umiriti srce, moral se je zbrati.

Stala je na produ, ki ga nanaša hudournik in je z žepnim nožem majila nekakšno vejo; v tem početju je bilo mnogo nena-dejane domačnosti. Stala je razkoračeno, lasje so ji viseli v obraz, jezik je stiskala med zobmi, kot da je njen opravek sila važen in tudi težak. Kraj je bil natančno takšen, kakršnega si je bil slikal za prizorišče umora, ko bi jo sunil z nožem; nož je imela zdaj ona. Kamni so bili mokri, a so še zmerom sijali pod sivim ali zamolklo rožnatim nebom, ki se je bilo dokončno zaprlo. Tri korake za njo se je penil hudournik. Ni imel očesa za obleke, to pot si je zapomnil, kaj je nosila — vetrovko v barvi golobov — nemarj zato, ker je takšne ni bil vajen.

Poklical jo je.

Vzravнала je glavo in si je otrsela lase z obraza. To kretnjo je poznal, to kretnjo je poznal nenavadno dobro, čutil jo je po vsem telesu, poznal je kratki, ptičji zasuk glave in vedel je, da sploh ni še nikoli nikogar tako poznal, kot pozna to žensko. Ne zaradi noči, ki sta jih skupaj preživela; noči so bile samo delček resničnosti; nedolžno ubadanje z nožičem in vejo je bilo ravno tako važno, ta hip celo bolj. Čutil je, kot bi se mu iz premika roke, ki se je začrtala na njenem ozadju, porodili gibi drugih ljudi, skoraj vseh ljudi iz preteklosti, s tem pa je preteklost postala trenutek vsakdanjosti. Ana je vezala neštete ure v eno, bila je od zmeraj. Ležala je na vseh stvareh. Primaknila se je, pod krilom so se ji zganile mišice in on je mišice čutil v koncih prstov, da so se mu zatresli. Zdelo se mu je, kot bi bile noge, spričo katerih se mu je posušila ustna duplina, hodile po njem, ob njem, skoz njega, skoz vsa leta njegove usode, edine noge na svetu, vse noge, noge, ki so oklepale, kar je bilo kdaj njegovega, brez pridržka in izjeme vse.

Strašen strah je prišel nadenj. 'Ali je mogoče, da bi to zdaj izgubil?'

Preskočil je grmič, čeprav je imel čisto mehke noge in je komaj ulovil ravnotežje. Čutil je, kako se je vsenaokrog pozidala tišina; seveda je bila ta tišina samo za njiju, kajti še zmerom je bučal hudournik, slap je krušil arpeggie, ptice so jadikovale med smrečjem.

Pozdravil jo je, kot bi se bila včeraj ločila; to igro je komaj zmogel; niti roke ji ni ponudil, čeprav si je neznansko želel kakršnegakoli dotika.

Prvi trenutek je zapazil, da ji je šinila kri v glavo, potem pa je videl, kako se je obvladala, kako je obrnila zadrego v nesramnost.

— Kakšno presenečenje!... je vzkliknila in se smejala s priprtimi očmi. — Menda se nisi vpisal v alpinistično društvo? Kje imaš cepin? Kje imaš dereze?

Pozneje se je natanko spominjal vseh besed. Dejal ji je, da se je ravnokar pripeljal; prišel je ponjo, ker se mu zdi, da je že čas za povratek.

— Svet ni norišnica, mi nismo nori! je rekel nazadnje — In tvoja igra je navsezadnje trajala dolgo.

Sprenevedasto je zaprla oči:

— Kako to misliš? ... Zame se je šele začela ...

— Zavezala boš, kot se reče, culo in šla z menoj.

Ana je odvrгла palico, tehtala je nož na dlani in igrala se je z nasmehom, ki ga ni bilo v očeh, marveč se je spreletaval po licih in po robovih nozdrvi. Počasi je vprašala:

— In kakšna pooblastila imaš za take stroge ukrepe?

— Ti si moja ženska!

— Motiš se ...

— Prav gotovo se ne motim in še nikoli nisem tako natančno vedel, kaj počnem. Na splošno sem cagav, toda v tem trenutku ne!

Govoril je potihoma; vseeno se mu je zdelo, da se mu glas vrača z odmevom, malo trši in še bolj suh. Pršavica, ki mu je pokrila obraz, se je mešala z znojem. Kdaj drugič bi s posmehom dejal, kako vzdiguje tovor za vse življenje — tokrat se mu je videlo zares tako.

— Večkrat si rekla, naj ti pomagam. Zato sem prišel, vidiš. Nihče ti ne verjame, če se takole smeješ. Spakovanje, nič drugega! Pomagal ti bom, celo zoper tvojo voljo!

— Ne! Nočem!

Obrnila se je vstran in nekaj trenutkov vztrajala v tej drži. Prod je postal golobje barve in nato pepelnat. Nad stenami se je za hip prelomila svetloba. Približeval se je večer. Lebanu se je zdelo, kot bi bila sama v ogromnem gorskem amfiteatru, sama celo na vsem svetu; njuna glasova sta imela neverjetno mnogo prostora: glasova sta se mu zdela resnična, besede sploh ne. Ko se je Ana spet zasukala proti Lebanu, je mirno rekla:

— Pusti me pri miru! Nadležen si!

Ni stopil k njej; ni je hotel premagati s silo; ukazal ji je, naj molči in ga poslušaj; potlej je govoril o čistosti, o tem, kako ima vsakdo možnost, da se kdaj pa kdaj opere: celo pujsi gredo radi v vodo. Sprotno je premišljeval: 'Morda bi jo moral stisniti k sebi, vendarle, besede se razblinjajo...?' Dejal je:

— Veliko blata si zbrodila ...

— Ti nisi bil nikoli v blatu. Ti si letal po oblakih! Ti si trgovski potnik plemenite glasbe ...

— Molči!

— Prav rada! Lahko bi že spredel, da se nočem pogovarjati s tabo.

— O bog! O bog! je zaječal.

Molčala je in ga gledala naravnost v oči.

Tedaj se je iz gozda, ki je počasi tonil v mrak, zablestel ptičji koral; bilo je povsem kakor tisti večer v Tamarju, ko je Berdenova obtičala v snegu: opisoval je skrivnosti prostora, strah pred neizmerljivostjo sveta, željo po zavetju; Leban je razločil debeloglavko, njen vztrajni »tiču-tiču-ciču-tiču-ciču«, ščinkavčev »cičiricigrice« na drobceni zeleni struni, med njima se je spreletaval zlat, gost tremolo neke njemu neznane ptice, trije kosi so opasali poseko z žoltimi ogrlicami, slišal je »ci-ciii-cicifuj-ciii-ci«, izza meglenege zasloni na desni pa je prišel tudi žalobni klic šoje.

Leban se je zganil pod silo spomina, obšlo ga je malodušje, vrazjeverna tesnoba, občutek, da so leta in dnevi zgubili običajno mero, da so se dogodki premešali, da je žrtev ukane, žrtev nenavadne perspektive, da je zgubljen zavoljo neke davne zgodbe, ki se je pritihotapila v ta trenutek, povrhu vsega še z zamenjanimi vlogami; tako je bil iznenada ob vso čvrstost. 'Po hrbtenici se mi je spreletaval veter časa!' Kdaj drugič bi bil vesel, ker je našel prispodobo, to pot ne. Proseče je strmel v dekleta. Povedal ji je o izletu v Tamar.

— Moram ti povedati, zdi se mi važno. Bil je prav takšen večer. Bil sem neusmiljen do ženske. Obtičala je v snegu, jaz pa je sploh nisem opazil. Imela je slabo srce in kmalu po tistem je umrla. Jaz sem se navduševal nad naravo ... Tudi tistikrat so se oglašali ptiči z vseh strani.

Ana ga je pozorno gledala.

— Zakaj si naenkrat ves mehak? je vprašala. — Kaj je s tvojo odločnostjo?

— Hotel ji je odgovoriti, pa je zamahnila z roko, kot bi ji bilo hipoma vse jasno.

— Saj vem ...

— Kaj veš, Ana?

— Ti bi hotel, da bi se mi smilil, ker si bil neusmiljen ... Zgodba o ubogem rablju ...

Povesil je glavo. Kakor skoz steno je slišal Anine besede, ki so bile tako mirne, da jih je šum hudournika skoraj pokrival.

— Prej si govoril robato, zdaj se ti glas kar trese. Zmeraj si se kazal leva, zakaj bi naekrat hotel biti volk spokornik? Igralec si, rad menjaš vloge, toda jaz nimam časa za gledališče ...

Leban je brez zveze povedal, da pride Anina mama za njim. Videl je, da jo je zadelo, stresla se je; potlej pa se je pričela smejati.

— Cela igralska družina! ... Tudi to si poskusil? ...

Zdaj šele je Leban malce stegnil roko. Njegov gib je bil skoraj nezaveden, gib s skrčenimi prsti, toda Ana se je za ped umaknila.

— Pojdi, sivček! je rekla naenkrat bolj rezko in odprla dlan proti dolini. — Prosim, pusti me samo! Hvala za prijaznost, hvala za lepe urice, hvala, ker si prišel, hvala za dobro misel, hvala za ves trud, hvala, ker upaš, da bo kaj iz mene, hvala ti tisočkrat, hvala, ker si obiskal mamu in njenega angela, hvala, ker imaš toliko potrpljenja, hvala, ker si ga imel vseskoz, hvala, hvala, hvala! ... Ne bom pozabila! Vendar: rada bi bila sama!

O IZGOVORU IN PISAVI

PO LJUBLJANI

Vsak razvit knjižni jezik si prizadeva, da bi izgovorna pravila uredil čimbolj natančno in enotno. V knjižnem jeziku tudi pišemo, zato je nujno, da točno vemo, kateri glas označuje ta ali ona črka.

V tem pogledu nam je že od nekdaj nagajala črka **I**. Ta soglasnik se v pisavi največkrat pokaže v preteklem času glagolov (sem pisal); pri pridevnikih na **-alni, ilni** (pralni, vodilni) in njegovih izpeljankah (spalnik, kosilnica) pa tudi pri samostalnikih na **-alec, -ilec** (prevajalec, nosilec).

S soglasnikom **I**, ki stoji pred samoglasnikom, na primer v besedah **lipa, lestev, lastovka, lonec, luna** nimamo posebnih težav, če izvzamemo besede na **-alec, -ilec**. Še Gorenjci, ki doma rečejo **je buja**, se hitro popravijo in izgovorijo **je bila**, kadar govorijo knjižno. Slovencev, ki bi jih vleklo k »debelemu« ali »trdemu« izgovoru tega soglasnika, kakršen je v navadi pri Makedoncih in Rusih, pa tudi pri Angležih in Američanih (kakor v besedi **all**) je dokaj malo.

Naš pisani jezik temelji na Trubarjevi slovenščini. Takrat so še razlikovali med izgovorom **prav** in **pisal**. Prvo besedo so izgovarjali s soglasniškim **u** (tak **u** navadno označujemo s polkrožcem spodaj: **u**), torej **prau**. Drugo, **pisal**, pa so najbrž še izgovarjali z »debelim« **I** (ta **I** zaznamujemo s prečrtanim **l**), torej **pisal̄**.

Vendar je pisava veliko manj gibčna kot izgovor, zato mu ne more slediti; izgovor je šel v živem jeziku svojo naravno pot in se je včasih precej odmaknil od glasu, ki ga je nekoč zaznamovala ista črka, dokler niso izgovora in pisave začeli zavestno usmerjati ali preusmerjati slovnice.

V našem zapisu seveda ne moremo zasledovati tega napetega boja med črko **I** in glasom, ki ga predstavlja, saj so bili enkrat močnejši vplivi s te, drugič z one strani. Zgodilo se je, da je izgovor zahteval spremembo pisave, tako da je črka v zamenjala črko **I** (bralca — pravca); potem spet je pisava z **I** narekovala izgovor »čistega« **I** (pisal).

V začetku tega stoletja je deloma še veljalo, da je izgovor z **u** (pisau, brauka), kakršnega pozna govorjena slovenščina, preveč »vsakdanji«, zato se je v šolah uveljavljala »gospodski« izgovor s čistim **I** (pisal). Ta pojav, ki so ga nekateri naši kulturni možje osmešili, imenujemo **elkanje**. Po prvi svetovni vojni je bilo elkanje uradno preganano iz šol, vendar so ponekod še ostali zakoreninjeni spomini nanj.

Vprašanje črke **I** in glasu **u** pri glagolih je torej rešeno (izgovor **pisal** nihče ne zagovarja). Še vedno pa je zelo težko rešljivo vprašanje soglasnika **I** ali **u** pred soglasniki sredi besede. Tu se še otepamo z dvojnjo rabo, tako da celo ista oseba izgovori isto besedo zdaj tako, zdaj drugače (igralka: igrauka). Ta precep v izgovoru je zlasti občuten pri posameznikih, ki se zavedajo svojega izgovora. Pri njih zmaga več težnja, da bi čimveč besed izgovarjali z **u** (**gostiŋna, kopaŋnica, likaŋnik, itd.**); pri drugih prevladuje izgovor, ki se ujema s pisavo (igralka, gostilna, kopalnica, likalnik, prevajalka, itd.). Slovenski pravopis iz leta 1962 v večini primerov dovoljuje oba izgovora (okopalnik in okopaunik). Ugotovitev, da pri novih besedah, ki jih je slovenščina sprejela ali ustvarila v zadnjih sto letih, nagibamo bolj k izgovoru z **I**, pri starih domačih pa k izgovoru z **u**, navadnemu uporabniku jezika pač bolj malo pomaga. Kadar smo v dvomu, nam take presoje ne dajejo trdne opore.

V zadnjem času ali, točneje, po izidu Slovenskega pravopisa iz leta 1962, pa smo znova prišli v zagato tudi ob vprašanju pisave **I** ali **u** v besedah na **-alec** in **-ilec**, ki smo se jih zadnjih trideset let navadili pisati z **I**, na primer **bralec, izgovarjali** pa so jih nekateri **igralce, igrũca**; drugi **igralec, igralka**. Izgovor **igrauc** v knjižnem jeziku namreč ni in ne more biti dovoljen, ker po naših splošnih pravorečnih pravilih vse samoglasnike, ki jih v pisavi zaznamujemo, tudi izgovarjamo.

Nič čudnega tedaj, če je že nekaj let v tisku, radiu in televiziji okrog našega »bralca« precej hude krvi. Najbrž tudi zaman upamo, da bo to vprašanje prej ali slej rešeno. Zato bi bil potreben vsestransko utemeljen strokovni dogovor; v nekaterih uredništvih so se sicer odločili, da bodo še naprej pisali **bralec, bralka**, kakor se je utrdilo v zadnjih tridesetih letih, v drugih pa puščajo piscem popolno svobodo, tako da srečujemo pisave **bralec — bravec** eno ob drugi.

F. Jakopin

Ellen: Rada bi videla znamenitosti stare in nove Ljubljane.
Dedek: No, pa kar pot pod noge! Tej veliki hiši pravijo Ljubljanci kozolec. Spodaj ima prostore prva ljubljanska samopostrežba.

Ellen: Šaljivci so, kaj?

Dedek: Od nekdaj. — Poglej, Ellen, kakšen promet je tu okrog stare pošte! Na-ma je veleblagovnica, to je pa Daj-Dam, kjer se lahko okreпчаš.

Ellen: Posrečeno ime, Daj-Dam!

Dedek: Točno povedano. — Po Cankarjevi prideva do Opere. Kakor igračka, kajne? No, pa sva pred našim parkom, Tivolijem. Glej kakšna stara drevesa: smreke, jelke, bukve, breze in hrasti; ob ribniku pa je lepo urejeno otroško igrišče. Na levi je Moderna galerija; vsekakor jo bova obiskala. S Prešernove zavijeva proti grobnici narodnih herojev, ki so padli v osvobodilnem boju.

Ellen: Pretresljiva je, ker je tako preprosta.

Dedek: Veličastna zgradba na levi je pa skupščina. Oglej si to pročelje! Izdelali so ga naši najboljši umetniki.

SLOVENE FOR YOU

ARRANGED BY NADA VITOROVIČ

A STROLL ABOUT LJUBLJANA

Ellen: I'd like to see the sights of the old and new Ljubljana.
Grandfather: Come along then! Look, the inhabitants of Ljubljana call this large building »Kozolec« (the barn). The first self-service store of Ljubljana is on its ground floor.

Ellen: The people here are jokers, aren't they?

Grandfather: They've always been. See, Ellen, the heavy traffic about the old Post Office. Na-Ma's there is a department store and this is Daj-Dam where you can take refreshments.

Ellen: What a smart name Daj-Dam is!

Grandfather: And to the point. — Now, if we go along Cankar Street, we come to the Opera House. It looks like a toy, doesn't it? Well, and now we are at the entrance to our park Tivoli. Look at these old trees: spruce-, fir-, beech-, birch- and oak-trees. There is a nicely arranged children's playground alongside the pond. On the left-hand side there is the Modern Gallery; we are going to see it of course. From Prešeren Street we turn left to come to the Tomb of the National Heroes, the ones that were killed during the Liberation War.

Ellen: Its very simplicity makes it moving, doesn't it?

Grandfather: That imposing building on the left-hand side is the Assembly Building. Look at the façade! It was made by our best artists.

Gender - Number

The Slovene noun has three genders: Masculine, Feminine, Neuter. The gender of a noun fixes also the form of any of its determiners, e.g. adjectives: visók grad — a tall castle, široka ulica — a wide street, lépo mesto — a beautiful city. As there are no articles in our language, the gender of a noun is denoted by its ending. With the greater part of feminine as well as with neuter nouns the ending is a certain distinguishing sign; feminine nouns end in -a (žena, ulica, torba, postája, hiša), neuter nouns in -o, -e: mesto, darilo, mórje, pročelje, ime.

Yet an alien might at first have some difficulty in distinguishing masculine nouns, all of which have consonant endings, from the second large class of feminine nouns that, too, end in consonants: kad, kost (bone), pot, znamenitost.

The Slovene language also has three numbers. Most European languages distinguish only forms for one being or thing (Singular), and for two and more (Plural). Our noun, however, makes use of the Dual when it denotes two beings or things:

	Singular:	Dual:	Plural:
masc.	visok grad	visoka gradova	visoki gradovi
fem.	široka ulica	široki ulici	široke ulice
fem.	kopalna kad	kopalni kádi	kopalne kadí
n.	lepo mesto	lepi mesti	lepa mesta

A word-ending thus denotes both the gender and number.

It is to be pointed out that the Slovene literary language requires a strict distinction between the Dual and Plural, although this is partly disappearing in the colloquial speech. In order to avoid ambiguity, it is often necessary to put the numeral *dva, dve* before a dual noun — *otroka se igrata: vidim dva otroka*. The numeral is essential in the latter example because here »otroka« could mean either one or two children.

LE SLOVÈNE A VOTRE PORTÉE

ADAPTÉ PAR VIKTOR JESENIK

A TRAVERS LJUBLJANA

Hélène: J'aimerais voir les curiosités de la vieille et nouvelle Ljubljana.

Le grand-père: Alors, en route! — Les Lioublanais appellent cette grande maison le séchoir. En dessous, le premier magasin libre service a ses locaux.

Hélène: Ce sont des farceurs, hein?

Le grand-père: De tout temps. — Regarde, Hélène, quelle circulation il y a ici autour de la vieille poste! Na-Ma est un grand magasin, et ceci est le Daj-Dam, où l'on peut se restaurer.

Hélène: Un nom bien trouvé, Daj-Dam!

Le grand-père: Bien dit. — Par la rue Cankar nous arrivons à l'Opéra. Comme un joujou, n'est-ce pas? Eh bien! Nous sommes devant notre parc, le Tivoli. Regarde, quels vieux arbres: des sapins, des hêtres, des bouleaux et des chênes; et près de l'étang il y a un terrain de jeu pour enfants bien aménagé. A gauche est le Musée d'art moderne; de toute façon nous le visiterons. De la rue Prešeren nous tournons vers la crypte des héros nationaux, qui sont tombés dans la lutte de libération.

Hélène: Elle est émouvante parce qu'elle est si simple.

Le grand-père: L'édifice imposant à gauche est l'Assemblée. Examine la façade! Elle a été exécutée par nos meilleurs artistes.

Explication des Mots et des Formes

Rad(a) bi videl(a) — j'aimerais voir
 star(a) — vieux (vieille), ancien(ne), âgé(e)
 nov(a) — neuf (neuve), nouveau (nouvelle)
 pot pod noge — en route (le chemin sous les pieds)

tej veliki hiši — à cette vieille maison. Ta velika hiša — cette vieille maison

Ljubljancani pravijo — Les habitants de Ljubljana disent
 kozolec — séchoir (à foin, à blé), particulier au nord-ouest de la Slovénie

prostor — l'espace, le local
 promet — la circulation, le trafic

pošta — la poste

Na-Ma = narodni magazin — magasin national

Daj-Dam — donnant donnant (litt.: donne-je donne). Le Daj-Dam est le buffet le plus fréquenté au centre de la ville

lahko se okreпчаš — tu peux te restaurer, te rafraîchir

posrečeno ime — nom réussi, heureux

točno povedano — exactement dit. Povedati-praviti-reči — dire

pred našim parkom — devant notre parc. Naš park — notre parc

drevo (n.), drevesa — un arbre, des arbres

smreka, jelka — deux espèces de sapins

bukev (f.) — hêtre

breza — bouleau

hrast (m.) — chêne

Moderna galerija — la Galerie Moderne, le Musée d'art moderne

jo bova obiskala — nous la visiterons (duel). Obiskati — visiter

zaviti — envelopper, tordre, prendre (un chemin)

ki so padli — qui sont tombés. Pasti, padem — tomber, je tombe

osvobodilni boj = osvobodilna borba — la lutte de libération

preprost(a) — simple

dober, boljši, najboljši — bon, meilleur, le meilleur

naš(i) umetnik(i) — notre artiste, nos artistes

so ga izdelali — l'ont exécuté(e)

izdelati — exécuter, fabriquer, façonner, composer.

Genre - Nombre

La langue slovène distingue trois genres de substantifs: les substantifs masculin, féminin et neutre. Le genre du substantif détermine également la forme de certains autres mots (par ex. de l'adjectif) qui sont en liaison directe avec lui (visok grad — široka ulica — kopalna kad — lepo mesto). Comme en slovène nous n'avons pas d'article, c'est la désinence du mot qui porte la marque du genre. Pour la plupart des substantifs féminins et pour les substantifs neutres, cette marque est sans équivoque: les substantifs féminins se terminent par -a (žena, ulica, torba, postája, hiša), les substantifs neutres (par -o et -e [mesto, darilo, morje (la mer), procelje, ime]). Pour ceux qui n'ont pas un sens inné de la langue slovène, il sera au début un peu plus difficile de distinguer les substantifs du genre masculin, qui se terminent presque tous par une consonne (dedek, grad, nebotičnik, list, seznam), d'un autre groupe important de substantifs féminins qui se terminent également par une consonne [kad, kóst (un os), pot, znamenitost].

A côté de trois genres, la langue slovène a aussi trois nombres. La plupart des langues européennes n'ont que le singulier — pour une personne ou une chose — et le pluriel — pour deux ou plus. Par contre, le substantif slovène a encore le duel, quand il s'agit de deux personnes ou de deux choses (sing. visok grad, duel visoka gradova, pl. visoki gradovi; široka ulica, široki ulici, široke ulice; kopalna kad, kopalni kádi, kopalne kadí; lepo mesto, lepi mesti, lepa mesta). Comme nous l'avons vu, la désinence du mot détermine à côté du genre aussi le nombre.

Nous soulignons particulièrement que la langue slovène littéraire exige une distinction sévère du duel et du pluriel (dans les dialectes cette différence se perd en partie). Mais bien souvent il est nécessaire, pour des raisons de clarté de sens, d'ajouter devant la forme du duel du substantif l'adjectif numéral *dva, dve* (deux). *Otroka se igrata* — les (deux) enfants jouent; *vidim dva otroka* — je vois deux enfants. Dans ce dernier exemple il est indispensable d'ajouter l'adjectif numéral parce qu'autrement nous serions dans le doute s'il s'agit d'un enfant ou de deux enfants.

JEŽEK:
ZA TISTE, KI POZABLJAJO DEŽNIK

Vidite, ljubi moji, zimo bomo kmalu pretolkli in nastopilo bo tisto že prislovično »aprilsko vreme«. Pri nas traja aprilsko vreme štiri mesece: od začetka marca do konca junija. Potem je štirinajst dni poletje — če imamo srečo — potlej pa spet jesen in tako naprej.

Mene osebno preganja v dneh tega znamenitega aprilskega vremena vedno ista nadloga. Namreč:

Ko grem zjutraj v službo, je dež. Kajpada vzamem dežnik in v pisarni ga lepo vtaknem v za to pripravljen čeber. Toda medtem ko dopoldne kracam za pisalno mizo, se zunaj zvedri, in ko je čas za domov, je nebo jasno ko ribje oko, kot bi rekel pesnik ali sploh član pisateljskega društva. In kdo bi se, lepo vas prosim, ob tem zlatem soncu spomnil na dežnik. Pograbim aktovko in jo odkurim domov, vesel, razposajen po svetlih ulicah — aj! aj! sončece zlato!

Ko pa pridem domov, sonce tako rekoč zaide. Kajti žena me — namesto običajnega poljuba — vpraša: Kje pa imaš dežnik?

Pa imaš sončece zlato, saprabort! Dežnik pa v pisarni! In to se mi v času tega aprilskega vremena dogaja vedno, dan na dan. Zmeraj isto snidenje z zakonsko družico: snidenje na osnovi pozabljenega dežnika. A človek se tega počasi nasiti. Sam sebi očita. Ker končno — mož je glava družine. A kakšna glava je to, če v njej ni prostora niti za ubog, reven dežnik?

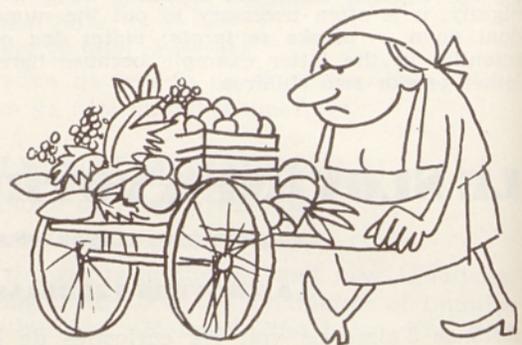
Navsezadnje pa sem se le spomnil nečesa, da sem se otrešel te vsakdanje nevsječnosti. Vem, dragi rojaki, kar vas hodi v pisarno, tudi vi doživljate ob aprilskem vremenu to dramo z dežnikom, dramo v nešteti dejanjih. Zato naj vam izdam svojo skrivnost, da bo tako tudi vam v prid.

Tistega deževnega aprilskega jutra — menda je bilo v septembru — sem torej, ko sem prišel v pisarno, vtaknil mokri dežnik v vedro. Pisarije, ki sem jih bil prinesel s seboj v aktovki, sem zložil na mizo. Prazno aktovko pa — pazite — sem obesil na kljuko dežnika. Aha, vidite? V tem grmu tiči dežnik! Aktovka naj misli namesto mene. Aktovka naj me spomni na dežnik. Ko bom namreč ob koncu službe vzel aktovko, bom zagledal tudi dežnik, in tako ga prav gotovo ne bom pozabil.

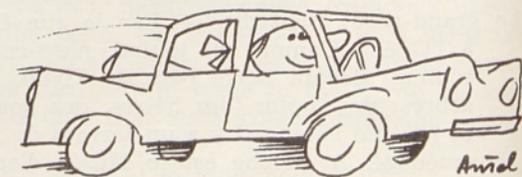
To, vidite, je bil moj domislek. In povem vam — bil je uspešen. Ko sem tisti

dan prišel domov, ni bilo več vsakdanjega vprašanja: Kje imaš pa dežnik?

Ne, tisti dan mi je žena prijazno rekla: — No, danes si pa pozabil dežnik in aktovko.

Na trg ...

... s trga

Pogovor z naročniki

Spet se je nabralo na kupe pisem, spet smo prejeli veliko denarnih nakazil za RODNO GRUDO in SLOVENSKI IZSELJENSKI KOLEDAR, a žal, tudi na tem mestu ne bomo mogli navesti vsega, ker bi za to potrebovali preveč prostora. Zato, najprej hvala prav vsem za pošto in naročnino, tudi tistim, ki jih ne bomo posebej imenovali! In vse naročnike opozarjamo na majhno spremembo: ko boste nakazali denar preko banke, vljudno prosimo, da pazite na pravilen naslov in našo novo številko deviznega računa. Še posebej pa prosimo rojake, da ob nakazilu navedejo kratko pripombo ali je denar za RG ali SIK, ali za kakšno drugo knjigo, ploščo in podobno, ker nam to mnogo olajša delo.

Naročnino iz inozemstva je torej nakazati na naslov:

BANQUE GENERALE LJUBLJANA
Devizni račun št. 501-620-5-3204-10-4
Slovenska izseljenska matica

Iz KANADE smo prejeli naročnine od Bernardke Timoridido, Marije Komočar, Luisa Gačnika in Johna Divjaka. Družina Mirka Močnika nam je poslala kar 20,00 can. dolarjev za koledar, za revijo do konca 1968. leta in za tiskovni sklad. Prav tako je oboje poravnal in daroval za tiskovni sklad Vlado Jesenko. Spoštovani rojak Vlado, upamo, da ste decembrsko številko RG le prejeli? Za vsak primer smo poslali še en izvod.

Iz ZDA so poslali denar za RG ali SIK Darko Berginc, Drago Drakulić, Anton Richtar, Charles Bogataj za sebe in za Josephin Dolinar, dalje John Peternel, Rozi Slejko, Albert Krauland, Anton Gorenc, Albina Pahor, Jennie Marinšek, Anton Fatur, Luis Yarm, Mary Leskovec, Joseph Glavan, Mary Grash, John Fajdiga, John Horvat, Maria Esca in Agnes Tratnik.

Mary Matyazich je poleg nakazila priložila še nekaj vprašanj glede letošnje sezone, prireditvev, izletov itd. No, Mary, gotovo si ti in tisti, ki se zanimajo, kaj pripravljamo za letošnje obiskovalce, že zasledila v februarški številki nekaj pojasnil; ostala pa pridejo sproti v naslednjih številkah.

Helen Pellich, iskrena hvala za vaše lepe želje: »mir v svetu in dosti novih naročnikov«. Hvala tudi za naročnine in tiskovni sklad. Ste se PAVLIHOVI PRATIKI kaj nasmejali?

Naš dragi zvesti zastopnik Philip Progar, hvala za naročnino za Franka Štefančiča. S februarško številko so naročniki v ZDA in Kanadi hili obveščeni, do kdaj imajo poravnano naročnino, morebitni zaostankarji bodo zdaj gotovo uredili svoje obveznosti. Vam pa želimo, da bi zmogli še dolgo let tako pridno skrbeti za širjenje RODNE GRUDE in PROSVETE.

Justina Sperotto, hvala za naročnino, za denar za pesmarico in za vesti o pevskem zboru, oziroma oktetu iz Pittsburgha.

Mary Polšak, denar po bančni nakaznici smo v redu prejeli. Hvala in lep pozdrav!

Tudi vaš ček, Mary Jellar, je prispel v redu. Posebno veselji smo vašega stavka: »RODNA GRUDA mi je nadvse ljuba«.

Dragi Anton Vatovec, vi ste pa tako pristržno povedali: »Koledar je zelo lepa knjiga in prav zanimiva. Škoda le, da ni v njej kaj o našem Krasu, o njegovih čudežnih podzemskih jamah, pa še o teranu, sladkih figah in rumenih breskvah in kraškem marmorju. Pa kaj bi sanjaril, še k računu: pošiljam za RG, SIK, knjigo Borec, za dve plošči in za tiskovni sklad, pa še srčne pozdrave!« Srčna hvala za vse, Vatovec.

Rojak Jože Paulič, denar za koledar smo prejeli. Pravite, da je bogat in lepo ilustriran in da tudi RODNO GRUDO z velikim veseljem prejimate. Le predolgo potuje, res je, ampak letalska poštnina bi znašala okrog deset dolarjev letno, to pa je najbrž preveč, kaj ne?

Iz NEMČIJE so poslali naročnine Stefka Klokow, Martin Perc, Pavel Zupanc, Vinko Mugerle, Stanko Ruš in Alojzija Slapšak, ki pravi: »KOLENDAR in RODNA GRUDA sta moja najboljša prijatelja, saj je materin jezik najlepši. Tudi med Nemkami sem našla prijateljico v tovarni, ki se pomalem uči slovenščine in želi preživeti dopust v Sloveniji.«

Iz ŠVEDSKE smo prejeli naročnino od Jožeta Zupančiča in Vinkota Vodopivca,

iz ZSSR pa od Antona Pasariča.

Iz Avstrije sporoča Marija Lazar novi naslov in pravi: »Z vašo revijo in koledarjem sem zelo zadovoljna. Izredno me je razveselila turistična karta in ostali prospekti. Če bo revija vedno tako lepa, boste kmalu imeli še preveč naročnikov!«

Iz Argentine pošilja denar za plošče in RG Herman Bačer.

Iz FRANCIJE pošilja Anton Gantar naslov novega naročnika Antona Troha in naročnino. Tereza Mlekuž, v redu smo prejeli denar. Knjižili smo 9NF za doplačilo naročnine za RG 1966 in 11NF na račun Koledarja 1967. Hvala.

Iz BELGIJE smo prejeli 150 Bfr od Franca Bosina. Hvala! Iskreno želimo, dragi naš rojak Bosina, da bi vam se vid spet izboljšal. Vsi vas najlepše pozdravljamo!

Enako toplo pozdravljamo vas, rojak Anton Kovše in vam zagotavljamo, da tudi domovina misli na vas in vsi mi, na matici, ki vam predvsem želimo toliko zdravja, da bi lahko še enkrat obiskali tolikanj ljubljeno rodno zemljo. Z naročninami ste na tekočem do konca 1967. leta in še za tiskovni sklad je ostalo 20 Bfr, hvala!

Popravek

Pri malem oglasu Papež-Rogelj, v januarški številki manjka beseda **prodam** štirisobno stanovanje, pravilen naslov pa je: **Ljubljana, Šaranovičeva 15.**

Rojaki, ki potujete po stari domovini in ostali Evropi, zaupajte se nam!

»Translurist«

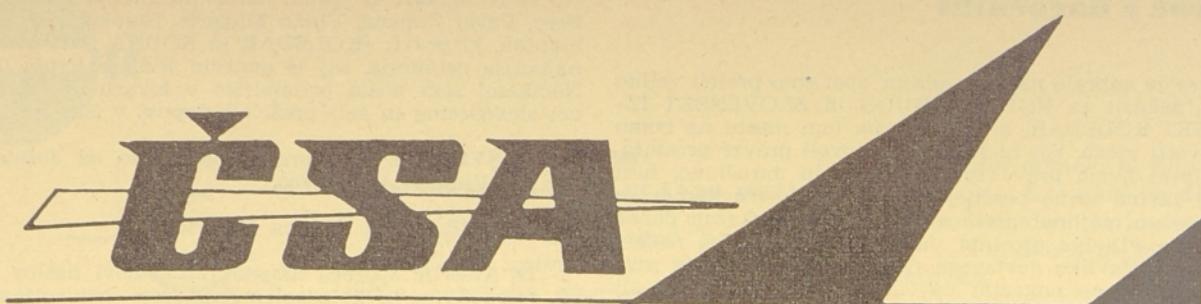
vam nudi vse vrste turističnih uslug — prevoze in izlete z lastnimi najmodernejšimi avtobusi, hotelske rezervacije v lastnih in tujih hotelih, vse vrste vozovnic, karte za prireditve, lov in ribolov in druge.

Centrala: **LJUBLJANA**, Titova 48/II. Tel. 313 366
telex AdriaAvio Ljubljana 31268

Poslovalnice: **Ljubljana, Bled, Bohinj, Radovljica, Škofja Loka, Domžale, Piran**

Podrobnejše informacije v ZDA pri August Kollander, Travel Bureau, 6419 St. Clair Ave. Cleveland 44103.

Zahtevajte prospekte!

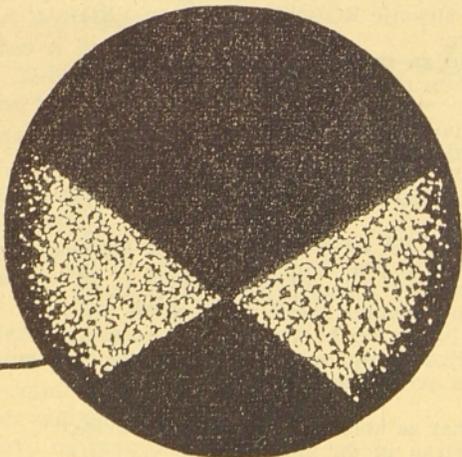

ČSA

ČESKOSLOVENSKE AEROLINIE

**Kadar boste
obiskali rojstno
domovino,
potujte z letali
bratske družbe
ČSA**

**(Čehoslovaški
aerotransport)**

Želite podariti vašim sorodnikom
v Jugoslaviji

PRALNI STROJ?

Potem samo

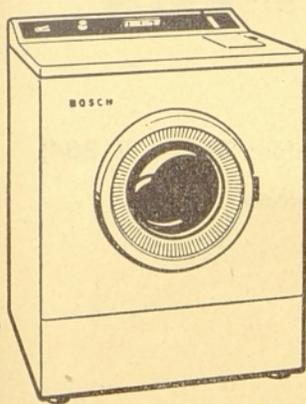
BOSCH

Devizno plačilo za Deutsche Bank A. G. —
Filiale Stuttgart

v korist firme

ROBERT BOSCH GmbH, STUTTGART

Cene in ponudbe izvolite zahtevati pri:

avtotehna

Ljubljana
Titova 25

Zagreb
Petrinjska 51

Beograd
Galsworthyeva 23

Tekstil in konfekcija
za dom, delo
ali potovanje

modna hiša

LJUBLJANA — MARIBOR

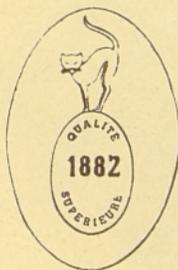
PRI PLAČILU V DEVIZAH
UŽIVATE POPUST

Največja specializirana detajlistična
tekstilna organizacija v Jugoslaviji

TOVARNA KLEJA

LJUBLJANA, ŠMARTINSKA CESTA 50

Telefon: direktor 313 621
komerciala 313 564
centrala 316 894
310 368

Proizvajamo:

kostni klej v biserih (perle) znamke »Maček«, odlične
kvalitete, kožni klej raznih kvalitet, tehnično in preči-
ščeno želatino, tehnične maščobe, razne kostne moke

JUGOTEKSTIL Impex

LJUBLJANA, JUGOSLAVIJA

Uvoz: bombaž, volna, lan, juta, surova svila, stanično vlakno, sintetična vlakna, volnene krpe, bombažna preja, volnena preja, lanena preja, jutina preja, preja sintetičnih vlaken, specialne preje, sukanci, tkanine za široko potrošnjo, tekstilni stroji, nadomestni deli in utenzilije

Izvoz: bombažne tkanine, volnene tkanine, lanene tkanine, jutine tkanine, tkanine iz naravne in umetne svile, stanične in sintetične tkanine, bombažne, volnene, stanične in sintetične preje ter sukanci, tekstilna konfekcija, tekstilni izdelki domače obrti, bombažne, volnene, svilene in sintetične pletenine in trikotaža, tekstilni izdelki za tehnično uporabo, tekstilni stroji, nadomestni deli in utenzilije.

PRIDITE NA POČITNICE V DOMOVINO!

● **ARANŽMANI ZA INDIVIDUALNE GOSTE**

— potovanje po Vaši lastni želji po Jugoslaviji in eventualno povezano s potovanji v obmejne države kot Madžarsko, Češkoslovaško, Poljsko, Bolgarijo, SSSR in Turčijo;

● **BUNGALOWI** De Luxe in I. kategorije ob slikovitih, romantičnih zalivih ob Istrski obali, oddaljeni približno 30 km od Trsta (Italija) **VAS VABIJO!**

Možnosti za vodno smučanje, podvodni ribolov, hišice tik ob morju — edinstvena priložnost za prijeten počitek. Tedenski najem (7 dni) cene v glavni sezoni se gibljejo med \$ 70 do \$ 100, kar je odvisno od kategorije in kapacitete bungalowa.

Pred sezono in po njej se cene zmanjšajo do 30 %, v maju in oktobru celo do 70 %.

● **»KOMPASOVE POCENI POČITNICE«** kot 7- in 14-dnevni aranžmani ob naši lepi Jadranski obali. Cene se gibljejo med \$ 28 do \$ 78.

● **RENT-A-CAR SERVIS** za turiste brez osebnega avtomobila.

KOMPAS - HOLIDAY SERVICE, Ljubljana, Titova 12 - Jugosavija (telefon: 22 479, 21 364)

Vam omogoča s svojo hitro in natančno službo udobne in prijetne počitnice. Pohitite, ker vas pričakujemo!

ZDRUŽENO ŽELEZNIŠKO
TRANSPORTNO PODJETJE
LJUBLJANA

Ob prihodu v domovino
oskrbi vse usluge po železnici
v zvezi s prevozom oseb,
prtljage, ekspresnega blaga in blaga
ter opravi carinske obveznosti pri uvozu
in izvozu, udobno, hitro in solidno

TRANSPORTNO PODJETJE LJUBLJANA

Ob najlepših željah vsem ženam po svetu ob 8. marcu moramo tudi tem ženam na ljubljanskem trgu zaželeati: Dober tek!

Fotografija po željah bralcev: Predjamski grad

